

ΠΑΝΔΩΡΑ

15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1863.

ΤΟΜΟΣ ΙΓ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 308.

ΠΕΡΙ

ΑΚΑΡΝΑΝΙΚΩΝ ΤΡΙΩΝ ΨΗΦΙΣΜΑΤΩΝ

ἐν Ἀκτίῳ εὐρεθέρτων (*).

Ἐν ᾧ ὑπὸ οἰωνοῦς αἰσίουσ καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίκλησιν τῆς ἀρωγῆς τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων ἐπαναλαμβάνεται κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἢ πρὸς καιρὸν διακοπεῖσα πάνδημος τῶν ἀκαδημικῶν παιδευμάτων ἐναρκτήριος τελετὴ, καὶ περιφανῶσ ἀστὴ ὑπὸ τῆσ παρουσίας ἀγλαίξεται μεγαλοπρεπεστάτων καὶ περικλεσεστάτων ἀνδρῶν τῶν προκαθημένων τοῦ Πολιτεύματος, καὶ ὑπὸ χορείασ φαιδρύνεται τῶν λογάδων τῆσ συνόλου παιδευτικῆσ ὀμηγύρεωσ· ἐν ᾧ νεότησ παρίσταται ἐνώπιόν μου πρὸσ χρῆμα ὀργῶσα τιμαλφέστατον, τὴν τοῦ νοδὸσ καὶ τῆσ ψυχῆσ καὶ τῆσ καρδίασ καλλιέργειαν καὶ βελτίωσιν, προσκαλεσμένος ἐγὼ τῶρα ὑπὸ τοῦ Ἐκλαμπροτάτου ἐπὶ τῆσ Παιδείασ Ἀρχοντοσ ἵνα συνεισφέρῳ μικρὸν τινα ἔρανον

(*) Τὴν ἀνωτέρω ἀξίαν πολλοῦ λόγου πραγματεῖαν ἀπηγγείλει ἐν εἰδὲ ὀμιλίασ ἐπὶ τῆ ἐνάρξει τῶν ἐν Κερκύρα ἀκαδημικῶν μαθημάτων τοῦ 1862—63 Σχολ. ἔτοουσ ὁ γνωστότατοσ εἰσ τὸ Πανελλήνιον Χριστόφοροσ Φιλιππῆσ, καθηγητῆσ τῆσ Ἑλληνικῆσ καὶ Λατινικῆσ φιλολογίασ ἐν τῆ Ἰονίῳ ἀκαδημίᾳ. Σ. Π.

εἰσ τόσην λαμπρότητα παρατάξεωσ καὶ πομπῆσ, αἰσθάνομαι καλῶσ ὅτι παρ' ἐμοῦ ἐπροσμένετο ἴτωσ ὅπως μετὰ κομψείασ καὶ χάριτοσ λόγου ἢ τὸ μετάρσιον ἐξυμνήσω τὴν σήμερον καὶ ὑπερέχον καὶ ὑψηλὸν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων τῶν ἀναλαμβάνομένων ἤδη ὑπὸ τῆσ μεουστραφοῦσ ταύτησ νεότητοσ, ἢ καὶ τὸν ζῆλον ὑπεκκαύσω καὶ τὸ πρόθυμον αὐτῆσ ἀποδυομένησ καὶ πάλιν εἰσ τῶν σπουδῶν τὸν δρόμον, καὶ διὰ τῆσ ἀδυνάτου μου φωνῆσ συνεπισχύσω, ὡσ καὶ ἄλλοτε, τὴν μέχρι τέλοουσ εἰσ τοὺσ ἐπαινετοὺσ ἀγῶνασ ἐγκαρτέρησιν. Ἀλλὰ τὸ θέμα τῆσ ὀμιλίασ μου τοιοῦτον δὲν εἶναι πρὸσ τὸ παρόν· οὔτε οἱ εὐζῶνασ δρομεῖσ ἐκεῖνοι χρεῖζουσι τῶν ἐμῶν παρακελεύσεωσ ὅπως ἀνευδῶτασ τελέσωσι τὸν ὀπιόν φιλοτίμωσ ἀνεισέρχοντασ ἐνδοξὸν δόλιχον, οὔτε τῶν μαθήσεωσ ὁ ἀγλαοπρεπῆσ κύκλωσ ἀναμένει βέβαια παρ' ἐμοῦ τὸν ἐπιδέξιον αὐτοῦ πανηγυριστὴν καὶ ἐπαινετὴν. Καὶ λοιπὸν ἀντὶ πάσασ τοιοῦτοσ εἰδουσ λεκτικῆσ ἐπιδείξεωσ με ἤρεσε μᾶλλον, ἀκολουθοῦντα τὸ ἐπικρατοῦν ἤδη καὶ ἀλλαχού τῆσ δυτικῆσ Εὐρώπησ ἔθωσ εἰσ τοιαύτασ περιστάσεισ, νὰ λάβω ἔτερόν τι ὡσ ὕλην τοῦ λόγου μου, καὶ νὰ ἐκθέσω ἐνώπιον τῆσ ἐλλογίμου ταύτησ ὀμακοῖασ ἀντικείμενον ἀνήκον ἰδίωσ εἰσ τὴν πάτριον Ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα· ἀποβλέπει δὲ τοῦτα ψηφίσματά τινα τῶν Ἀκαρνάνων ἐν μέρει ἀκόμη ἀνέκδοτα. Ἡ περὶ τούτων

πραγματεία διὰ τὴν φύσιν αὐτῆς οὐδεμίαν βέβαια ἐπιδέχεται καλλομένη ἢ λαμπρότητα λέξεως, ἀλλὰ καὶ οὕτως, ἐλπίζω, ἐπειδὴ στρέφεται περὶ πράγματα πάτρια, θέλει ἀξιώθῃ ὅπως οὖν συγκαταβάσεως ἐκ μέρους τούτων ἐνταῦθα παρουσιαζόντων ἐλλογιμῶν καὶ φιλελλήνων ἀνδρῶν, οἵτινες περιπαθῶς καὶ τιμῶσι καὶ ἀποδέχονται πᾶν ὅ,τι τὸν δημόσιον ἀναπολεῖ πάτριον ἀρχαῖον βίον, καὶ πᾶν ὅ,τι μέγα τι ἢ μικρὸν προσθέτει τυχὸν εἰς τὸ θησαύρισμα τῶν ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν πατρίων γνώσεων.

Τὰ ψηφίσματα ταῦτα, περὶ ὧν ὁ λόγος, τρία τὸν ἀριθμὸν, μ' εἰσινώθησαν πρό τινων χρόνων ἀπὸ παλαιῶν φίλων καὶ συσχολαστῆν, ἐλήφθησαν δ' ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ στηλῶν τὸ 1810 ἔτος εἰς Πούνταν, ἦτοι εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς Νικοπόλεως κείμενον Ἀκτιον τῆς Ἀνακτορίας γῆς. Πρέπει δὲ νὰ φανερώσω ὅτι ἐν ἑκ τῶν τριῶν τούτων ψηφισμάτων, τὸ πρῶτον, ὑπάρχει καὶ ἐκδεδομένον ἤδη, ὅμως τὰ λοιπὰ δύο ἔλαβαν, καθ' ὅσον γνωρίζω, τὴν ἔρευναν τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα περιοδευτῶν ξένων, καὶ μένουσι διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀγνώριστα μέχρι τῆς ὥρας. Τὸ πρῶτον δ' ἐκεῖνο ἐξεδόθη κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπὸ τὸν Βοϊσσανάδην ἐν τέλει τῶν Λουκᾶ Ὀλστένιου Ἐπιστολῶν (Lucæ Holstenii Epist. ad diversos, Parisiis 1817), ἔπειτα δὲ ἀπὸ τὸν Οὐγὴν ἐν τῷ κατὰ Σικελίαν καὶ Ἑλλάδα ὁδοιπορικῷ αὐτοῦ (Smart Hughes trav. in Sicily, Greece, etc. p. 426), καὶ ἀπὸ τὸν Οὐαλπόλιον τρίτον ἐν ταῖς κατὰ διαφόρους χώρας περιοδείαις (trav. in var. countr. London 1820), εἶχε δὲ ὀλίγον πρότερον καταχωρισθῆ καὶ εἰς τὴν Κλασσικὴν Ἐφημερίδα (Classical Journal No XXXIV. 1818) μ' ὅλον τοῦτο εἰς τὰ δύο προκείμενα ἀνέκδοτα ἐπισυνάπτω καὶ τὸ ἐκδομένον τοῦτο, ὡς εὕρεται εἰς τὸ ἀντίγραφόν μου ἔχει δ' αὐτὸ, ἐπανορθούμενον εἰς ὀλίγα τινὰ ἑλαφρά σφάλματα, ὡς ἀκολούθως.

Ψήφισμα πρῶτον.

« Ἐπὶ Ἱεραπόλου τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἀκτίῳ Φιλήμονος, προμνάμονος δὲ Ἀγησάρχου τοῦ Ἀριστοκλέους Ἀστακηνοῦ, Φιλοξένου τοῦ Ἡρακλείτου Φοιτιᾶνος, γραμματέως δὲ τῆ Βουλᾶ Προίτου τοῦ Διοσιθεοῦ Ματροπολίτα Κουροτρόφου, ἐδοξε τῆ Βουλᾶ καὶ τῷ κοινῷ τῶν Ἀκαρνάνων πρόξενους εἶμεν καὶ εὐεργέτας τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀκαρνάνων κατὰ τὸν νόμον Ἀγασιᾶν Ὀλυμπίωτος Πατρῆ, Πόπλιον, Λεύκιον, τοὺς Πόπλιου Ἀκίλους, Ῥωμαίους, καὶ εἶμεν αὐτοῖς καὶ ἐκγόνους ἐν Ἀκαρνάνίᾳ ἀσφάλειαν καὶ αὐτοῖς καὶ χρήμασι καὶ κατὰ γὰν καὶ κατὰ θάλασσαν, καὶ πολέμου καὶ εἰράνας, καὶ γὰς καὶ οἰκίας ἐγκτησιν, καὶ τὰ ἄλλα τίμια καὶ φιλόανθρωπα πάντα, ὅσα καὶ τοῖς

ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀκαρνάνων ὑπάρχει. »

Παρατηρῶ ἐμπαρόδῳ ἐπὶ τῶν ἐνταῦθα μνημονευμένων τοπικῶν ὀνομάτων πρῶτον ὅτι ἀντὶ Ἀλυζείου, ὡς φέρει τὸ τοπικὸν τοῦ Ἀγησάρχου τὸ ἐμὸν ἀντίγραφον, παρὰ Οὐαλπολίῳ γράφεται τοῦτῃ διὰ τοῦ σ. Ἄλυσειου, ἀλλ' ἢ γνησίᾳ γραφῇ βέβαια εἶναι ἢ διὰ τοῦ ζ' ἢ πόλις ἀπὸ τὸν Στράβωνα (Β. 4. σ. 459) λέγεται Ἀλυζία, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν Στέφανον (περὶ πολ. λ.) προπαροξυτόνως Ἀλυζία. Τὸ ἐκ τούτου ἔθνικὸν ἤθελεν εἶσθαι Ἀλυζαῖος, ὡς ὁ αὐτὸς Στέφανος τὸ ἐκφέρει, πλὴν εἰς τὸ ψήφισμα κείται Δωρικῶς Ἄλυζεῖος ἐξ ὀνομαστικῆς Ἀλυζείας, ὡς εἰς τοὺς Ἡρακλεωτικὸς πίνακας (Γμ. Βρετ. στ. 6.) Ἰστιεῖος ἀντὶ Ἰστιαίου, καὶ εἰς Ὅρχομενίας ἐπιγραφὰς Θηβαιῶν ἀντὶ Θηβαίου. Δεύτερον ὅτι ἐκ πρώτης ὄψεως Φοιτιᾶνος, τὸ τοπικὸν ἐνὸς τῶν συμπρομναμόνων, φαίνεται ἑρόπον τινὰ παράτυπον, ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο ἔχει ἐαυτοῦ ὅμοια καὶ ἄλλα, τὸ Ἀκαρνάν φέρ' εἰπεῖν, τὸ Ἀθαμάν καὶ πρὸ πάντων τὸ Αἰνιάν, τὸ ὅποιον παράγεται ἀπὸ τῆς Αἰνίας πόλεως τῶν Περβαϊδῶν καὶ ὁ Στέφανος τὸ ἀπὸ τὴν Αἰτωλικὴν πόλιν Αἰνιάν ἔθνικὸν ἔχει ὅχι μόνον Αἰνίος καὶ Αἰνιεὺς, ἀλλὰ καὶ Αἰνιὰν ἀκόμη. Οὕτω λοιπὸν καὶ ἀπὸ τῶν Φοιτιῶν ἢ Φοιτίας Ἀκαρνανικῆς πόλεως ἀναλόγως τούτων ἐσηματίσθη τὸ Φοιτιᾶν τοῦ ψηφίσματος. Τελευταῖον τὸ τοπικὸν τοῦ Ἀγασιῶ εἴρεται διὰ συναιρέσεως Πατρῆ ἀντὶ Πατρία, ἀλλ' ἐπὶ αἰτιατικῶν εἰς αὐτοὶσὶν συναίρεσις παρατηρεῖται καὶ ἀλλαγῆ εἰς ἐπιγραφὰς, οὔτω παρὰ Ῥωσιῶ (inscr. ined. fasc. II.) ἀναγινώσκεται Ἄρκεσινῆ ἀντὶ Ἄρκεσινέα, οὔτω παρὰ τῷ αὐτῷ (ἐπιγρ. Νισύρου Νο. 166) Βασιλῆ ἀντὶ Βασιλέα, ὡς τοῦτο αὐτὸ πάλιν εὕρεται καὶ εἰς τὴν Νικοκρεόντειον ἐπιγραφὴν τὴν ἀπὸ τὸν μακαρίτην Γ. Χρυσοβέργην ἐκδοθεῖσαν τὸ πρῶτον, ὡς ἀνεφερα ἄλλοτε εἰς τὴν περὶ τοῦ Μενεκράτειου σήματος διὰ λέξιν. Μεταβάνω τώρα εἰς τὰ ἀνέκδοτα ψηφίσματα εἶναι δὲ ταῦτα τὰ μετὰ τὸ ἤδη ἐκτεθεῖν πρῶτον σημειούμενα εἰς τὸ ἀπόγραφόν μου δεύτερον καὶ τρίτον.

Ψήφισμα δεύτερον.

« Ἐπὶ Ἱεραπόλου τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἀκτίῳ Ζάστρου τοῦ Ἄνδρωνος Οἰνιάδα, Προμνάμονος δὲ τῶν Ἀκαρνάνων Φιλησίου τοῦ Θράσωνος Ἀλυζείου, Γραμματέως δὲ Βουλᾶς Νικία τοῦ Βαθύου Κορονταίου, ἐδοξε τῷ κοινῷ τῶν Ἀκαρνάνων πρόξενον εἶμεν καὶ εὐεργέταν τῶν Ἀκαρνάνων τὸν πάντα χρόνον Ἐπιγένη Πασιῶνος Κορρυαῖον, καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους, καὶ ὑπάρχειν αὐτῷ καὶ ἀτέλειαν καὶ ἐντέλειαν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ πολέμου καὶ εἰράνας, [καὶ γὰς ἐγ]κτησιν, καὶ τὰ ἄλλα τίμια, ὅσα καὶ τοῖς λοιποῖς προξένοις τῶν Ἀκαρνάνων ὑπάρχει. »

Ψήφισμα τρίτον.

Τὸ Ψήφισμα τοῦτο δὲν εἶναι ἀκέραιον καθ' ὅλα τὰ μέρη του, ὡς τὰ προηγηθέντα· λείπει ἢ ἀρχῇ αὐτοῦ, ἣτις ὅμως ἀναπληροῦται εὐκόλως ἐξ ἐκείνων, ἐκτὸς μόνου τοῦ κυριωνύμου τοῦ Ἱεραπόλου καὶ τοῦ ὀνόματος ἐνὸς τῶν συμπρομναμόνων, ὅστις τὴν πατρίδα λέγεται αὐτόθι Ἀνακτορίας. Λεῖπει προσέτι καὶ ἡ λέξις Γραμματέως μετ' ἄλλων τινων εὐεικιάτων, καὶ ὅλον αὐτοῦ τὸ τέλος. Μ' ὅλον τοῦτο τὰ σωζόμενα, ἀναπληρούμενα μέρος ἐκ τῶν προτέρων ψηφισμάτων καὶ μέρος ἐξ εἰκασίας, ἔχουσι τὸν ἀκόλουθον τρόπον. « [ἐπὶ Ἱεραπόλου τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἀκτίῳ. . . προ]μνάμονος δὲ Εὐρυλόχου τοῦ Ἀγησάρχου Ἀστακηνοῦ, [συμπρομναμόνων δὲ . . . Ἀν]ακτορέως Φίλωνος τοῦ Ἄρκου Μεδιωνίου, Ἐπαμίωνος . . . [γραμ]ματέως δὲ τῆ Βουλᾶς Δεινώνος τοῦ Δεινομάχου Ματροπολίτα, [ἐλεξε] Ζηνοκόουρος Ἰνάρκου Μεδιωνίου, ἐπειδὴ Διφγένης Διογένους Περγαμηνὸς ἐνδαμῆσας εἰς τὰς πολ[εῖς] τὰς Ἀκαρνανίαις εὐεργέτησεν Ἀκαρνάνας πάντες ἐνδαμῆαν καὶ ἀναστροφῆν ἐποίησατο ἀξίως μὲν αὐτὸς αὐτοῦ, ἀξίως δὲ τῆς [αὐτοῦ] πατρίδος ἐν τε τῷ ἐπιταδεύματι ἀνεστράφη καλῶς καὶ δικαίως, εἰς πάντα αὐτὸς αὐτὸν ἐπι[δι]δοῦς ἀπροφασίστως, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ξένης [ἐν] Μακεδονίᾳ τοῖς ἀποσταλείσι πρεσβευταῖς ὑπὸ τῶν Ἀκαρνάνων παροῖς (sic), καὶ προσανέθετο τὰς χρεῖας, τοῖς εἰς ἀβρωσίαν ἐμπεσοῦσιν ἄνευ μισθοῦ δοκιμασίαν ποιούμενος . . . αὐτὸς αὐ[τόν] . . . »

Ἄλλ' ὡς εἶπα, λείπει τὸ τέλος τοῦ ψηφίσματος, ὅπου, καθὼς καὶ εἰς τὰ ἀνωτέρω, ἐπροβάλλετο ἐξ ἄπαντος νὰ ἀνακηρυχθῆ ὁ Περγαμηνὸς οὗτος Διογένης διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἀκαρνάνους καὶ τοὺς ἐαυτῶν πρεσβευτὰς χρηστὴν αὐτοῦ διχγωγὴν καὶ συμπεριφορὰν πρόξενος, ἀξιώθῃ δὲ καὶ τῶν λοιπῶν τιμίω τῶν εἰς τὰ προηγηθέντα καταλεγόμενων.

Τὸ πρῶτον ψηφισμα τιμᾶ, ὡς εἶδομεν, προξένοους καὶ εὐεργέτας τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀκαρνάνων Ἀγασιᾶν τινὰ καὶ Πόπλιον καὶ Λεύκιον Ῥωμαίους, ἀπὸ δὲ τὰ ἀνέκδοτα δύο ἕτερα τὸ μὲν ἀποδίδει τὴν Προξενίαν εἰς τὸν Κερρυαῖον Ἐπιγένην, τὸ δὲ ἀποβλέπει Διογένην τινὰ Περγαμηνόν, ὅστις ἐκκεν εὐεργεσίας εἰς τοὺς Ἀκαρνάνους, καὶ εἰς τοὺς πρέσβεις αὐτῶν τοὺς εἰς Μακεδονίαν ἀποσταθέντας χρησιμεύσας τυχὸν ὡς ἰατρὸς εἰς αὐτούς· ἀλλὰ λείπει ὡς εἶπα, τὸ τέλος, ἐνθὰ αἱ τιμαὶ ὀνομαζόντο, αἱ ὅποιαι πρὸς ἐνδειξίν εὐγνωμοσύνης εἰς αὐτὸν ἀπεδίδοντο, προφανῶς ἢ προξενία, καὶ ἢ εὐεργεσία, ὡς ταῦτα κείνται καὶ εἰς τὰ ἄλλα δύο. Λεῖπεται τώρα νὰ ἐξετάσω ὅποια τιμὴ ἦτον τὸ νὰ ὀνομασθῆ τις πρόξενος καὶ εὐεργέτης τινὸς πόλεως.

Ὁ Οὐλιπικνὸς (σχολ. εἰς Λεπτ. Δημοσθ. σ. 49 Reiske) ἔχει ταῦτα περὶ τῶν Προξένων· « Πρόξενος

λέγονται οἱ ἐν ὑπερρείοις πόλεσι τοὺς ἐπιδημοῦντας δεχόμενοι, φίλοι τυγχάνοντες καὶ κοινῆ καὶ ἰδίᾳ ». Καὶ κατωτέρω ὁ αὐτός (σ. 114.) « Πρόξενος οἱ ὑποδεχόμενοι ἀλλήλους ἐν ταῖς ἐαυτῶν πόλεσιν, ἦσαν δὲ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. » Τὰ αὐτὰ σχεδὸν καὶ ὁ Πολυδεύκης (Β. Γ. κ. δ.), ὅστις ἐξηγεῖ προσέτι καὶ εἰς τί ἐσυνίστατο ἢ ὑποδοχῆ τῶν προξενουμένων. « Πρόξενος, λέγει, ὅταν πόλεως δημοσίᾳ προξενῆ τις ἐν ἀλλῇ πόλει ὧν, ὡς ὑποδοχῆς τε τῶν ἐκεῖθεν φροντίζειν, καὶ προσόδου τῆς πρὸς τὸν δῆμον, καὶ ἔδρας ἐν τῷ θεάτρῳ. » Ἔως ἐδῶ λοιπὸν δὲν σημαίνει ἄλλο τι τὸ πρόξενος, εἰμὴ ἐπιστάτης εἰς τὰς ὑποθέσεις ἦτοι κοινῶς πόλεως ἢ μερικῶν τινων αὐτῆς πολιτῶν. Εἰς τὴν πρώτην περίστασιν ἀναλογοῦσεν ὁ Πρόξενος τρόπον τινὰ πρὸς τοὺς σημερινοὺς Κοنسουλούς (Consuls) τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, διότι ὡς ἐπιτετραμμένος τὰς ὑποθέσεις μιᾶς τινὸς πόλεως ἐχρεώσται νὰ φροντίζη περὶ τε αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν πολιτῶν κατὰ μέρος ἐκείνης τῶν ἐκ περιστάσεως εἰς τὸν τόπον ἐρχομένων ἐνθὰ αὐτὸς ἐκατοίκει. Ἄλλ' εἰς τοῦτο τὸ σημαίνόμενον, ὅπως τὸ ἐξηγοῦσιν ὁ Οὐλιπικνὸς καὶ ὁ Πολυδεύκης, ἢ προξενία ἤθελεν εἶσθαι λειτουργία μᾶλλον ἐπιβαλλομένη παρὰ ἀντιμισθία καὶ τιμὴ διδομένη πρὸς τινὰ δι' ὅσα τυχὸν ἤθελεν οὗτος εὐεργετήσῃ τὴν πόλιν πρότερον, καθὼς πρέπει νὰ ἦναι τὸ νόημα τοῦ ὀνόματος εἰς ταῦτα τε καὶ ἄλλα τοῦ αὐτοῦ εἶδους ψηφίσματα, εἰς τὰ ὅποια, ἐνωμένα ὡς ἐπιτοπολὺ εὕρεται τὸ Πρόξενος μετὰ τὸ εὐεργέτης. « Πρόξενον καὶ εὐεργέτην » εἶναι κοινὴ φράσις εἰς ὅλα ταῦτα. Μ' ὅλον τοῦτο, ἐκτὸς ὅτι αἱ λειτουργίαι τῶν ἀρχαίων πολιτειῶν, ὡς στοιχάζεται ὁ Ἀύγουστος Βαϊκκίος εἰς τὸ περὶ πολιτικῆς οἰκονομίας τῶν Ἀθηναίων ἀξιόλογον αὐτοῦ σύγγραμμα (Econ. Pol. des Athén. T. III. p. 37 τῆς Γαλ. Μεταφρ.) ἦσαν μᾶλλον τιμὰ παρὰ ἀπλὰ βάρη ἐπιβαλλόμενα εἰς τινὰ, ἠμποροῦμεν νὰ παρατηρήσωμεν ἀκόμη ὅτι ἐδίδοτο καὶ περιστάσις, εἰς τὴν ὅποιαν ἢ προξενία τινὸς ἀπέβαινε τῷ ὄντι ἀληθινὴ εὐεργεσία πρὸς τὸ προξενούμενον μέρος, ὡς ὅταν πολλοὶ χωρὶς νὰ διορίζωνται εἰς τοιοῦτον ἔργον ἀπὸ τὴν πόλιν, ἀνεδέχοντο ἐξ ἰδίαις προαιρέσεως τὰς ὑποθέσεις αὐτῆς εἰς τὴν πατρίδα των, καὶ ὑποδέχοντο τοὺς ἐκεῖ ἐρχομένους πολίτας φροντίζοντες περὶ αὐτῶν ἐπίσης ὅπως καὶ οἱ ἐκ κοινῆς ψήφου διορισθέντες πρόξενοι· καὶ πρὸς διαφορὰν οἱ τοιοῦτοι ὀνομαζόντο ἰδίως Ἐθελοπρόξενοι. Λέγει ὁ Πολυδεύκης (ἐνθ. ἀν.) « ποιεῖ δὲ ταῦτα καὶ Ἐθελοπρόξενος ὁ ἀνάγραπτον τὴν προξενίαν ἔχων. » Ἦτον λοιπὸν πρέπον πρὸς ἀνταμοιβὴν ταύτης τῆς ἐκ προαιρέσεως προξενίας, ἣτις ὑπῆρχε καθ' αὐτὸ εὐεργεσία, νὰ ἀποδίδονται εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὴν εὐεργετουμένην πόλιν διάφοραι τιμαὶ καὶ προνομία, καθὼς φαίνεται νὰ ὑποσημαίνῃ καὶ ἡ φράσις τοῦ Πο-

λυδεύκους «ἀνάγραπτον τὴν προξενίαν ἔχων» τούτῳ ἴσως ἀνάγραπτον εἰς στήλην διὰ ψηφίσματος κατὰ τὸ ἔθος ἵνα διαμῆναι ἡ εὐεργεσία αὐτὴ πρὸς αἰδίδιον μνημόσυνον. Καὶ τοιοῦτόν τι εἰκὸς νὰ νοηταί καὶ περὶ τοῦ Ἀθηνῶντινος ἐκείνου Νυμφοδώρου τοῦ γυναικαδέλφου Σιτάλκου τοῦ Βασιλείου τῶν Θρακῶν, τὸν ὁποῖον, λέγει ὁ Θουκυδίδης (Βιβλ. Β. κ. 29) ὅτι, ὡς δύναμιν ἔχοντα σιμὰ εἰς τὸν Σιτάλκην ἔκαμαν οἱ Ἀθηναῖοι πρόξενον, ἦτοι ἔδωκαν εἰς αὐτὸν τὴν προξενίαν ἀνάγραπτον, ἀνακρίξαντες τούτῳ αὐτὴν δημοσίᾳ διὰ ψηφίσματος ἐπὶ στήλης, ὡς εἰκὸς ἀνάγραπτος πρὸς αἰδίδιον μνήμη. Ἐκ τούτου ἡ λέξις ἀνάγραπτος ἐπέρασαν ἔπειτα ἐπὶ τῆς ἀπλῆς σημασίας τοῦ διαμόνου καὶ παντοειδούς, ὡς ὅταν γράφη ὁ Ξέρξης πρὸς τὸν Πανσανίαν (Θουκ. Α. 129) «Κεῖσεται σοι εὐεργεσία ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ ἀνάγραπτος.» Ἦτον λοιπὸν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἡ προξενία ἢ ἐθελοπροξενία καθαρὰ εὐεργεσία ἀπὸ μέρους τοῦ ἐπιτηδεύοντος, καὶ τοιαύτη ἐλογίζετο καὶ ἀπὸ μέρους τοῦ δεχομένου αὐτὴν. Ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρχη πραγματικῶς τοιοῦτόν τι, ἐκατήχησαν ὁμοίως τὰ ὀνόματα ταῦτα, προξενία καὶ εὐεργεσία, πρόξενος καὶ εὐεργέτης, νὰ μὴν ἦναί τι ἄλλο παρά ἀπλᾶ τιμῶν ὀνόματα, αἱ ὁποῖαι ἐδίδοντο εἰς ξένους χρησίμους ὅπως δὴ ποτε γενομένους. Καὶ φαίνεται καθαρὰ τοῦτο ἀπ' ὅ,τι λέγει ὁ Δημοσθένης (πρὸς Λεπτ.) περὶ Ἀρχεβίου τινὸς λαλῶν καὶ Ἰρακλείδου, τοὺς ὁποίους ὠφελήσαντας τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων μετὰ τὴν εἰς τὸν Θρασυβούλον παραδοσὶν τοῦ Βυζαντίου, μετὰ καιρὸν ἐξοριστοὺς γενομένους ἀπὸ τῆς πατρίδος τῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπερίβαλλαν καὶ ἐτίμησαν μετὰ προξενίαν, εὐεργεσίαν, ἀτέλειαν πάντων· «ὧν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μετὰ ταῦτα ἐκπεσόντων, ἐψηφίσασθε ἅπερ, οἶμαι, φεύγουσιν εὐεργεταῖς δι' ἡμᾶς προσῆκε, προξενίαν, εὐεργεσίαν, ἀτέλειαν πάντων.» Ἡ προξενία λοιπὸν ὡς ἀπλῆ τιμὴ, ἰσοδυναμοῦσε σχεδὸν μετὰ τὴν πολιτογράφησιν καὶ τῶν εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ τιμηθέντες πρόξενοι ἐλογίζοντο, καθὼς καὶ οἱ ἰσοτέλειες, ὡς πολῖται, χαίροντες διάφορα προνόμια, τὰ ὅποια ἔμεναν πολλακίς καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν τιμηθέντων· οὕτως ἡ ἱστορία ἀναφέρει ὅτι ὁ Πολυδάμας ὁ Φαρσάλιος ἦτον ἐκ προγόνων πρόξενος καὶ εὐεργέτης τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ταῦτα προβάλλει εὐθύς κατ' ἀρχάς τῶν πρὸς αὐτοὺς λόγων του. (Ξενοφ. Ἑλλ. Γ. 1. 4.)

Εἰς τὰς τιμὰς ταύτας τῆς προξενίας καὶ εὐεργεσίας, ἐπισυνάπτονται εἰς τὰ ἀνωτέρω ψηφίσματα, ἢ ἀτέλειαι, ἢ ἀσφάλεια, ἢ ἀσυλία, ἢ ἐγκτησις γῆς καὶ οἰκίας, καὶ ἐν συνόλῳ τὰ ἄλλα τίμια. Εἰς τὸ δεύτερον ὁμοίως ψηφίσμα προσθίεται καὶ ἡ ἐντέλεια, ὅπως ἐναντίον τῆς ἀμέσως προηγουμένης ἀτελείας, ὡς ἤθελε τις ἐκλάβῃ κατὰ πρῶτον. Ἡ ἐγκτησις γῆς

καὶ οἰκίας κείται ὡσαύτως καὶ εἰς τὸ παρά Δημοσθένη (ὕπερ Κτησ.) ψηφίσμα τῶν Βυζαντιῶν. Ὄνομάζοντο δὲ ἐγκτήσεις, ἢ ἐγκτήματα, παρατηρεῖ ὁ Βακίος εἰς τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν σύγγραμμα, πᾶν ὅ,τι ὑπέτασσε τις ἦτοι ἐκτάτο εἰς πόλιν ἢ δῆμον, τοῦ ὁποῖου, ἢ τῆς ὁποίας ἦτον ἐκτός ξένος· ἀλλ' ὑποπτέω μᾶλλον μὴ ἐγκτησις ἦθελεν εἶσθαι καλλιτέρα ἢ ἀδεια τοῦ κτάσθαι, τὴν ὁποίαν φυσικὰ δὲν εἶχαν οἱ ἄλλοι ξένοι εἰς τὰς ἑλληνικὰς πολιτείας· ἢ ἐγκτησις εἰς δωρικὰ ἄλλα ἢ αἰολικὰ ψηφίσματα κλειταῖ ἐμπασίς ἀπὸ βήματος πάομαι (κτώμαι) ἐξ οὔ πάμων, ποιμῆν, καὶ τὸ βρωμαϊκὸν ἀκόμη pastor. Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἀτέλειαν, αὐτὴ ἦτον τιμὴ διδομένη εἰς εὐνοουμένους ξένους, καθὼς εἰς Ἀθήνας ἐδίδετο εἰς τοὺς ἀξίους πολλακίς τῶν μετοίκων, εἰς τοὺς ὁποίους διὰ ταύτης, ὡς λέγει ὁ Ἀρποκρατίων (λ. Ἰσοτελής), ἀφίετο τὸ μετοίκιον. Ἦτον ἀτέλεια ἀκόμη καὶ ἡ ἄφεσις ἀπὸ τῶν λειτουργιῶν, ἦτοι τῶν ἔργων ἐκείνων, τὰ ὅποια ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς πολίτας ἵνα ἐκτελώσι δι' ἰδίας αὐτῶν δαπάνης, καὶ τὴν ἀτέλειαν ταύτην τὸ μνημονευθὲν τῶν Βυζαντιῶν ψηφίσμα ἐκφράζει διὰ τῶν λέξεων «ἀλειτουρηγῆτος εἶμεν πασῶν λειτουργιῶν.» Ἐν ἄλλο εἶδος ἀτελείας τελευταῖον ἦτον ἡ ἐξαίρεσις προσώπων ἀπὸ τοῦ πληρόνως τελώνιον καὶ ἐτέρους δασμοὺς, εἰς τὸ ὅποῖον νόημα εἶναι πιθανὸν νὰ ἐκλαμβάνηται τούτων καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίων ψηφισμάτων ἢ ἀτέλεια.

Ἀλλὰ τί εἶναι ἡ ἐντέλεια, ἢ ὁποία μετὰ τῆς ἀτελείας συνοδεύεται εἰς τὸ δεύτερον ψηφίσμα; ἐὰν ὁ ἐντελής ἤθελε τυχὸν σημαίνει τὸν ὑποκείμενον εἰς τὰ τέλη, τούτῳστί τοὺς δασμοὺς, ἢ ἐντέλεια λοιπὸν, ὄνομα ἐξ ἐκείνου παραγόμενον, ἤθελεν εἶσθαι βέβαια τὸ ἐναντίον τῆς ἀτελείας καὶ ὅπως αὐτῆς ἀναιρετικόν, ὁμοίως νομίζω νὰ κείται ἡ λέξις ἐνταύθα κατ' ἄλλην τινὰ ἐκδοχὴν τοῦ τέλους, καθ' ἣν δηλονότι τέλη λέγονται αἱ πολιτικαὶ τιμαὶ καὶ ἀρχαὶ (munera) οὕτως διὰ τῆς φράσεως οἱ ἐν τέλει, σημαίνονται οἱ πρόκριτοι πολιτείας τινος ἢ οἱ προϋχόντες· ὁ Ἠσύχιος ἔχει «ἐντέλεια τάξις ἀρχοντικῆς», καὶ ἐὰν ἡ λέξις σημαίη τοῦτο ἐχρήζετο λοιπὸν εἰς τὸν Κερκυραῖον Ἐπιγένη παρὰ τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀκαρνάνων καὶ τι πλέον κονοδὴ εἰς τὰ ἄλλα τίμια, τὸ δικαίωμα δηλονότι τοῦ νὰ ἀναδέχηται εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ τέλη, ταῦτόν εἴπειν πολιτικὰς ἀρχάς καὶ ἀξιώματα. Τόσα περὶ τῶν προξένων τῶν ψηφισμάτων τούτων, καὶ τῶν ὅσα δι' αὐτοὺς ἐδιορίζοντο τίμια.

Εἶναι τῶρα περίεργον ὅτι χρονολογοῦνται τὰ ψηφίσματα ταῦτα ὅχι μετὰ πολιτικῶν Ἀρχόντων ὀνόματα, ὡς ἀλλοῦ ἦτον ἔθος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Ἰεραπόλου καὶ τῶν Προμναμόνων καὶ τῶν συμπρομναμόνων, ἱερατικῶν προδήλως ἀρχόντων καὶ ἐπιστατῶν μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἀπολείπει τοιαύτης συνηθείας πα-

ραδείγματα καὶ εἰς ψηφίσματα ἄλλων ἑλληνικῶν λαῶν. Τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν ψηφίσμα τῶν Βυζαντιῶν φέρει ἐπὶ κεφαλῆς «ἐπὶ ἱερομνήμονος Βοσπορίχου», τὸ ψηφίσμα τῶν Γελῶν παρὰ Μαφφαίῳ (Mus. Ver. p. cccxxix) ἀρχίζει ὡς ἀρχίζουσαν τὰ ἡμέτερα, «ἐπὶ ἱεραπόλου Ἀριστίωνος τοῦ Ἰστιεῖου» καὶ ὡς ἀκόμη τὸ τῶν Τηλιῶν παρὰ Ρωσσίῳ (Insc. ined. fasc. ii N° 169) «ἐδοξε Τηλιῶσι Ἰεραπόλου γνῶμη». Τὸ δὲ αἴτιον ἦτον, νομίζω, διότι τὰ τοιαῦτα ψηφίσματα ἐξεδίδοντο κατὰ τὸν καιρὸν τῶν πανηγύρεων, τότε ὅτε συνήγοντο οἱ περιοῖκοι (ἀμφικτύονες) εἰς τὸ προσέχον ἱερὸν τῆς χώρας, ἐνθα, ἀφοῦ ἐτέλουν τὰς νομισμένας θυσίας καὶ ἀγῶνας, ἐπραγματεύοντο ἔπειτα καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν καὶ ἐμπορικῶν αὐτῶν ὑποθέσεων, ἢ καὶ συνέσπιγγον σενώτερα τοὺς δεσμοὺς τῆς ἐνώσεώς των, ὡς διὰ πολλῶν συμπεράνει ὁ Σαίγκροαξ εἰς τὸ περὶ τῶν ἀρχαίων δημοσπόνδων πολιτειῶν σφῶν αὐτοῦ σύγγραμμα, (Des anc. Gouv. fédérat. p. 18, 158, 235.). Ἐκεῖ ἐπομένως ἀπεφασίζετο καὶ περὶ τῶν εἰς ξένους διδομένων τιμῶν, ὁποίας ἀποβλέπουσι ταῦτα καὶ τὰ τούτων ὅμοια ψηφίσματα. Ταῦτα δὲ καὶ εἴτι συμφωνηθὲν ἕτερον μετὰ τὴν κοινὴν γνώμην εἰς τὰς πανηγύρεις, ἀνεγράφοντο ἔπειτα εἰς στήλας περὶ τὸ ἱερὸν διὰ νὰ δικαμένωσι τὰ ἀποφασισθέντα ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, αἰδία. Τοῦ Ἀρχιερέως λοιπὸν ἐθέτετο διὰ τὴν περίστασιν ταύτην τὸ ὄνομα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν ψηφισμάτων καὶ τῶν κατ' ἔτος προσέτι ἀπὸ τὴν συναρχίαν τῶν περιοίκων διοριζομένων εἰς τὴν ἐπιτέλειαν τοῦ ναοῦ καὶ τῶν θυσιῶν προσώπων· οἱ ἱερατικοὶ δὲ οὗτοι προκαθήμενοι εἶχαν ἄλλοι ἄλλα κατ' ἄλλας πόλεις ὀνόματα· εἰς τὸ Βυζαντιῶν ἐκαλοῦντο ἱερομνήμονες, εἰς τὴν Γέλαν καὶ εἰς τὸ Ἄκτιον, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὰ ψηφίσματά των, ἱεραπόλοι, εἰς τὰ δόγματα τῶν Ἀμφικτυόνων ὀνομάζονται ἀπλῶς ἱερεῖς. «ἐπὶ ἱερέως Κλειναγόρου» φέρει τὸ δόγμα αὐτῶν παρὰ Δημοσθένη (ὕπερ Κτησ.) κατὰ δὲ τοὺς βρωμαϊκοὺς χρόνους εἰς Ἀσίαν, καθόσον μὲν ἀπέδλεπε τὴν ἐν Ἑφέσῳ γενικὴν Σύνοδον ἐκαλοῦντο Ἀσιαρχαί, καθ' ὅσον δὲ τὰς μερικωτέρας, Λυκίαρχαί, φερειπεῖν, Συρίαρχαί, Φοινικίαρχαί καὶ τὰ ἀνάλογα κατὰ τόπους.

Τὸ ὄνομα ἱεραπόλος σύνθετον ἀπὸ τὸ βῆμα πολέω, ὡς ἄλλα τινὰ, ὄφριλε νὰ ἐκφέρεται διὰ τοῦ ὁ μικροῦ μᾶλλον ἱεραπόλος· ὁμοίως συνηκολούθησε φαίνεται ἄλλων τινῶν ὁμοίων συνθέτων τὸν τύπον· ἀντὶ διὰ τοῦ ὁμοῦ διὰ τοῦ α ὁμοίως ἐκφέρεται ἀγγελιαφόρος, φερειπεῖν, βιβλιαγράφος, μυριαγράφος, Πανταλέων, κινάμεικ καὶ ἕτερα ἴσως.

Μετὰ τὸν ἱεραπόλον ὀνομάζονται εἰς τὰ ψηφίσματα ὁ Προμνάμων καὶ οἱ Συμπρομνάμονες, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ ἦσαν οἱ Σύνεδροι πάντως τοῦ ἱεραπόλου, ἔργον πιθανῶς ἔχοντες τὴν διατήρησιν τῶν

ἱερῶν ἐθίμων. Ὁ Ἠσύχιος (λ. μνάμων) ἔχει «μνήμωνες οἱ τὰς θυσίας ἀπομνημονεύοντες.» Ἄλλ' ὀνομάζοντο μνήμωνες προσέτι οἱ ἐπιστατοῦντες εἰς τὴν ἀναγραφήν τῶν διαφορῶν συμβολαίων. Ὁ Ἀριστοτέλης (Πολιτ. Β. σ. κ. ε.) ἀρχοντάς τινάς πρὸς τοὺς ὁποίους ἀναγράφοντο τὰ συμβολαία καὶ αἱ κρίσεις, λέγει ὅτι ἐκαλοῦντο «ἱερομνήμονες καὶ ἐπιστάται καὶ μνήμωνες καὶ τούτοις ἄλλα ὀνόματα σύνεγγυς» καὶ κατὰ τὴν ἐξήγησιν ταύτην τοῦ Ἀριστοτέλους εἶχαν λοιπὸν οἱ ἄρχοντες οὗτοι ἐπιτήδευμα παρόμοιον τῶν σημερινῶν Νοταρίων ἢ Συμβολαιογράφων. Ὅπως καὶ ἀν εἶναι, οἱ προμνάμωνες καὶ οἱ συμπρομνάμωνες τῶν ψηφισμάτων ἔργον εἶχον βέβαια τὴν ἀναγραφήν καὶ αὐτοὶ τῶν περὶ τὸ ἱερὸν γινομένων ἐκείνων τῆς πολιτείας κοινῶν πράξεων. Αἱ λέξεις προμνάμων καὶ συμπρομνάμων λείπουσιν τῶς ἀπὸ τὰ λεξικά, ἐτοπίσθησαν ἐσχάτως ἀπὸ τὸν Σνεϊδέρον εἰς τὸ παράρτημα τοῦ ἰδικίου του, ληφθεῖσαι ἐκ τοῦ ἀπὸ τὸν Βοῦσσονάδην ἐκδοθέντος πρώτου ψηφίσματος, ἀλλ' ἐξηγοῦνται αὐτόθι ὡς ἀρχαῖα μόνον τινὲς τῶν Ἀκαρνάνων τελοῦσαι ὑπὸ τὸν ἱεραπόλον, καὶ ὅχι τι πλέον.

Ὁ ἱεραπόλος τοῦ δευτέρου ψηφίσματος ὀνομάζεται Ζάστρος, παράξενον ὄνομα, πρὸς τὸ ὅποῖον μ' ὅλον τοῦτο σὴζει ταυτότητα τὸ πατρικὸν ὄνομα εἰς τὸ ψηφίσμα τῶν Γελῶν ἐνός τῶν στεφανωθέντων ἐφήβων, ὅστις αὐτόθι ὀνομάζεται «Ἀπολλώνιος Ζάστρου.» Ὅχι ὀλιγώτερον ξενίζοντα εἶναι τὰ ἄλλα κύρια τοῦ αὐτοῦ ψηφίσματος, ὁ Βαθύας, ὁ Ἄρκος, ὁ Ἐπαμίμων, ὁ Ἰναρκος. Ἀλλ' Ἐπαμίμωνος ἴσως εἶναι καὶ ἡ χαραγὴ ἢ ἀντιγραφή ἀντὶ Ἐπαμίμωνος ἢ Ἐπαμίνωνος, κυρίου ὀνόματος εἰς τὸν Ἱπποκράτην (ἐπιδ. ἀ. τμ. ε'), καὶ τοῦ ὁποῖου δωρικὸς πατρωνυμιασμός ὑπάρχει τὸ γνωστότατον Ἐπαμεινώνδας. Τὸ δὲ Ἰνάρχου δυνατόν νὰ ἦτον Θυνάρχου, ὡς καὶ εἰς τὰς Ὀρχομενίας ἐπιγραφάς, ἐνθα ἀναγιγνώσκεται «Θυνάρχου Ἀρχοντος.» Τὸ ὄνομα Βαθύας (Βαθύου τοῦ Ἀγασάνδρου) ἀπαντᾶται προσέτι καὶ εἰς ἐπιγραφὴν Κερκυραίαν παρὰ Μαφφαίῳ (Mus. Veron. p. XXXV.). Τὸ δὲ Ἄρκου, τὸ πατρικὸν τοῦ Φιλωνος, ἐλήφθη βέβαια ἀπὸ τὴν Ἄρκτον τὸ ζῶον, ἣτις καὶ Ἄρκος ἐλέγετο, ὡς μαρτυρεῖ ἢ παρὰ Σουῖδα (λ. Ἄρκος) παροιμία, Ἄρκου παρούσης τὰ ἔχνη ζῦται; Ἐντεῦθεν ὀνομάζομεν ἡμεῖς τὸ ζῶον ὑποκοριστικῶς Ἀρκώδιον (Ἀρκουδίον) μεταποιούντες καὶ θηλυκὸν ἐξ αὐτοῦ θετικὸν τὴν Ἀρκούδα, τοῦ ὁποῖου ὁ Δουκάγγιος (Glos. med. et inf. Graec.) φέρει καὶ ἀρσενικὸν τύπον ἀπὸ τὸν Σχολιαστὴν τοῦ Ὀπιανοῦ (Α. II.) Ἀρκούδοις· ἀλλ' ἴσως τοῦτο κείναι ἐσφαλμένως ἀντὶ Ἀρκουδίου, ἢ Ἀρκουδαίς, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ Γραμματικὸς ἐκεῖνος τῶν κάτω χρόνων ἐξήγει τὸ ἐν τῷ Ὀπιανῶ Ἄρκοις.

Οἱ ἱεραπόλοι, οἱ Προμνάμωνες, οἱ συμπρομνάμωνες καὶ Γραμματεῖς τῶν ψηφισμάτων τούτων ἄλλοι ἀπ'

ἄλλας ἦσαν πόλεις τῆς Ἀκαρναντίας, ὡς τοὺς Οἰνιάδας, τὴν Ἀλυζίαν ἢ Ἀλυζίαν, τὸν Κόροντα ἢ τὰ Κόροντα, τὴν Ἀστακόν, τὸ Ἀνακτόριον, τὴν Μεδιώνα, τὴν Μητρόπολιν, ἀπάσας ταύτας μνημονευομένας ἀπὸ τὸν Θουκυδίδην ἐκτὸς τῆς Ἀλυζίας, ἧτις ἐκεῖτο δεκαπέντε στάδια μακρὰν τῆς θαλάσσης κατὰ τὸν Στράβωνα (Α. σελ. 459) εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς νήσου Κάρνου τῆς νῦν Καλάμου, καὶ ἀπέχεν 120 ἀπὸ τῆς Λευκάδος πύλεως κατὰ τὸν Κικέρωνα (Επιστ. 393).

Λείπεται περιπλέον νὰ παρατηρήσω μίαν ἢ δύο φράσεις εἰς τὸ τρίτον ψήφισμα. Ὁ Περργκινοὺς Διογένης τιμᾶται εἰς αὐτὸ, διότι σιμὰ εἰς ἄλλας πρὸς τοὺς Ἀκαρναντοὺς εὐεργεσίας ἐπεριποιήθη τοὺς εἰς Μακεδονίαν ἀποσταλέντας αὐτῶν πρεσβευτάς. Αἱ λέξεις αἱ ἐκφράζουσαι τοῦτο τὸ γεγονός ἔχουσιν οὕτως: «ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ξένης ἐν Μακεδονίᾳ τοῖς ἀποσταλεῖσι πρεσβευταῖς ὑπὸ τῶν Ἀκαρνανίων παροῖς (sic), καὶ προσανέθετο τὰς χρεῖας τοῖς εἰς ἄβρωστίαν ἐμπεσοῦσιν ἄνευ μισθοῦ τὴν δοκιμασίαν ποιοῦμενος.» Ἐνταῦθα ἡ δοτικὴ πρεσβευταῖς, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ σειρά τοῦ λόγου, πρέπει νὰ ἀποδοθῆ εἰς ῥῆμά τι τοῦ αὐτοῦ χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἐγκλίσεως, ὡς εἶναι καὶ τὸ ἐπόμενον προσανέθετο, καὶ τὸ ὅπριον φαίνεται κατὰ πρῶτον ὅτι λείπει ὀλοτελῶς, ὅμως ἐνοεῖται εὐκόλως ὅτι τοῦτο ὑποκρύπτεται εἰς τὰ ἐμφάνειαν προθέσεως καὶ ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας παριστάοντα γράμματα, τὰ ὅποια ἐξάπαντος πρέπει νὰ ἐμπεριέχῃ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ χρήζοντος ῥήματος. Τὸ δὲ ῥῆμα τοῦτο εἶναι τὸ παρέστη, εἰς τὸν λίθον ἢ εἰς τὸ ἀντίγραφον φερόμενον ἐσφαλμένως παροῖς. Ὁ Διογένης παρέστη εἰς τοὺς πρεσβευτάς, ἧτοι παρεστάθη αὐτοὺς καὶ ἐβοήθησεν, ὡς καὶ ἄλλαχού ἔχει τὸ παρίσταμαι τὴν σημασίαν ταύτην, οἷον εἰς τὸν Σοφοκλῆν (Τραχ. στ. 750) «ποι δ' ἐμπελάζεις τάνδρᾳ καὶ παρίστασαι;» καὶ (Οἶδ. Κολ. στ. 494), «καὶ ταῦτα σοὶ δράσαντι Θαρσῶν ἂν παραστάειν ἐγώ,» εἰς τὸν Δημοσθένη (κατὰ Στεφ.) «τῷ μὲν οὐκ τῷ τούτου πολλῶν πραγμάτων ὄντων οὐ παρέστη πώποτε οὐδ' ἐβοήθησε» καὶ τέλος εἰς τὸν Πλούταρχον (περὶ πολυφ. κ. ς'). «ὁ δὲ λέγων οὐ παρέστη σοὶ δίκην ἔχοντι, παριστάμενη γὰρ ἐτέρω φίλω, οὐ λυεῖ τὴν μέμψιν.» Εἰς ὅλα ταῦτα τὰ χωρία σημαίνει τὸ παρίσταμαι τὸ αὐτὸ καὶ τῆς ἡμετέρας κοινῆς γλώσσης τὸ παραστέτω καὶ παραστέκομαι, ἐπὶ τοῦ βοηθῆ τασσόμενον, ὡς ὅταν λέγωμεν παρεστάθη τὸν φίλον εἰς τὴν ἀνάγκην του· οὕτω λοιπὸν ὁ Διογένης παρεστάθη τοὺς πρεσβευτάς καὶ τοὺς ἐβοήθησεν εἰς τὰς ὑποθέσεις των· ἀλλ' ἔκαμεν ὁ αὐτὸς ὅμως καὶ τι πλέον, προσανέθετο τὰς χρεῖας.

Τὸ προσανατίθεμαι μέσον ῥῆμα, ὡς ἀναλυόμενον εἰς τὸ ἀνατίθεμι ἑμαυτὸν ἢ πράγμα τι τῶν ἑμαυτοῦ εἰς τινὰ, ἔχει εἰς ἀνάγκης συνακόλουθον τὴν πτώσιν

τοῦ προσώπου εἰς τὸ ὅποσον ἢ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημασιμῆ ἀνάθεσις γίνεται· οὕτως εἰς τὸν Λουκιανόν (Ζεὺς Τραγωδ.) «ἐμοὶ προσανάθου, λάβε με σύμβουλον πόνων,» καὶ εἰς τὸν Ἀπόστολον (Γαλάτ. II, 6) «ἐμοὶ οὐδὲν προσανέθεντο.» Ἄν καὶ εἰς τὴν φράσιν τοῦ ψήφισματος φαίνεται ὅτι λείπει ἡ πτώσις τοῦ προσώπου, ἔχει μ' ὄλον τοῦτο καὶ εἰς ταύτην τὸ προσανέθεντο τὴν αὐτὴν, ὡς εἰς τὰ ἀνωτέρω σύνταξιν καὶ τὴν αὐτὴν σημασίαν· ἡ διαφορὰ εἶναι μόνον ὅτι ἐνταῦθα τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος ὑπάρχει πάντη ξένον τοῦ ὑποκειμένου, καὶ ὅχι αὐτὸ τοῦτο ἢ καὶ πρᾶγμα τι εἰς αὐτὸ ἀνήκον, ἢ δὲ τοῦ προσώπου πτώσις εἶναι ἢ αὐτὴ καὶ τοῦ ὑποκειμένου αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὥστε τὸ προσανέθετο τὰς χρεῖας, ὡς φέρει τὸ ψήφισμα, θέλει ἀκριβῶς ἀναλύεσθαι εἰς τὸ προσανέθηκον ἑκαυτῷ τὰς χρεῖας τῶν πρεσβευτῶν, ταυτὸν εἰπεῖν ἀνέλαβε καὶ ἐπεφορτίσθη ὁ Διογένης τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν. Ἡ σύνταξις αὕτη τοῦ ῥήματος ἄνευ τῆς προσωπικῆς δοτικῆς, καὶ μετὰ τοῦ ἀντικείμενου ὡς ἐνταῦθα, εὐρίσκειται ἀπαραλλάκτως εἰς τὸν Ξενοφῶντα· λέγει οὕτως (Ἄπομνημ. Β' κ. α. 68) «καὶ γὰρ πάνυ μοι δοκεῖ ἄφρονος ἀνθρώπου εἶναι τὸ, μεγάλου ἔργου ὄντος τοῦ ἑαυτῷ τὰ δέοντα παρασκευάζειν, μὴ ἀρκεῖν τοῦτο, ἀλλὰ προσαναθέσθαι τὸ καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις, ὧν δέονται, πορίζειν.»

Εἰς τὴν τελευταίαν γραμμὴν τοῦ αὐτοῦ ψήφισματος κεῖται ἡ φράσις δοκιμασίαν ποιοῦμενος· τὸ δοκιμασίαν φαίνεται νὰ σημαίη ἐνταῦθα χρῆσιν ἢ ἐκτέλεσιν τινὸς πράγματος, «δόκιμον, χρήσιμον, τέλειον» ἐξηγεῖ ὁ Ἡσύχιος. Ὁ Διογένης πιθανῶς ἰατρὸς τὸ ἐπάγγελμα ἐπαραστάθη τοῖς πρεσβευταῖς τῶν Ἀκαρνανίων νοσήσαντας κατὰ τὴν ἐν Μακεδονίᾳ διατριβὴν αὐτῶν, ἐκτελῶν προθύμως καὶ εὐσυνειδῶτως τὸ ἑαυτοῦ ἐπιτήδευμα, καὶ χρήσιμος γινόμενος ὅχι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄνευ μισθοῦ τὴν δοκιμασίαν πρὸς αὐτοὺς ποιοῦμενος τοῦ ἐπιτηδεύματος.

Καὶ αὗται μὲν ἦσαν αἱ τιμαὶ αἱ διδομέναι παρὰ τῶν ἑλληνικῶν πολιτειῶν εἰς ξένους ὁπωςδήποτε πρὸς αὐτάς εὐεργέτας ἀναδειχθέντας· ἀλλὰ μὴθάνομεν ἐξ ὁμοίου τινὸς ψήφισματος τῶν Λακεδαιμονίων, τὸ ὅποσον χασματωδέστατον φέρει ὁ Πουκεβίλλιος εἰς τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα περιηγήσεις του (Voyage dans la Grèce T. V. p. 16.) ὅτι εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἐθνικῆς παρακμῆς ἢ τιμῆς τῆς προξενίας δὲν ὑπῆρχε πλέον εἰμὴ ψιλὴ φιλοφροσύνη διδομένη ἀκόμη καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἰθαγενεῖς πολίτας. Εἰς τὸ παρὰ Πουκεβίλλιω τοῦτο ψήφισμα λέγεται ὅτι ἔδοξεν εἰς τὸ κοινὸν τῶν Λακεδαιμονίων ὅπως Φίλων ὁ Λακεδαιμόνιος τιμηθῆ πρόξενος τοῦ κοινῷ τῶν Λακεδαιμονίων αὐτὸς τε καὶ οἱ ἔκγονοι καὶ ἔχῃ τὰς λοιπὰς ὅλας τιμάς, ὅσαι συνήθως μετὰ τῆς προξενίας καταλέγονται εἰς πάντα τὰ ψήφισματα τούτου τοῦ εἴδους.

Διὰ νὰ δώσω τέλος εἰς ταύτην τὴν διάλεξιν φέρω τινὰ εἰκασίαν καὶ περὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν πρέπει νὰ ἐξεδόθησαν τὰ τῶν Ἀκαρνανίων ταῦτα ψήφισματα. Νομίζω νὰ μὴ ἀπατώμαι πολὺ, τὸ ἐνδοσίμον λαμβάνων ἐκ τῶν δύο ἐν τῷ πρώτῳ αὐτῶν τιμωμένων μετὰ τὴν προξενίαν Ῥωμαίων, διὰ νὰ συμπεράνω ὅτι ὁ χρόνος οὗτος συμπίπτει αὐτοῦ περιήπου κατὰ τὰ μέσα τῆς δευτέρας τῶν πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδων, τότε ὅτε καὶ οἱ Ἀκαρναντοὶ αὐτόνομοι εἰσέτι ἦσαν, καὶ αἱ δωρικαὶ μορφαὶ τῆς διαλέκτου των δὲν εἶχαν ἀρχίσῃ εἰμὴ κατ' ὀλίγον νὰ ὑπέρχονται τὰς ἄττικὰς, τὰς ὁποίας εἰς ὄλον τὸ ὕστερον ἐκ τῆς ἐπιβροῆς τῶν μεγάλων ποιητῶν καὶ λογογράφων τῆς κλεινῆς πόλεως τῆς Παλλάδος, παρεδέχθησαν εἰς τὰς δημοσίας γραφὰς των ἀπανταχοῦ οἱ ἑλληνικοὶ λαοὶ σύμπαντες.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΦΙΑΝΤΑΣ Ι. Δ.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΑΡΕΡΓΑ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ***

Ἡ ἱστορία τῆς καθ' ἡμᾶς φιλολογίας, ὡς ἡ ἱστορία τοῦ ἱεροῦ Ἁγῶνος, δὲν ἀμοιρεῖ σελίδων οὔτε δόξης, οὔτε καταστροφῶν.

Εὐρὺ δὲ καὶ σπουδαῖον τὸ στάδιον τοῦ ἱστορικοῦ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων, διότι προηγήθη αὕτη τῆς τοῦ ἔθνους καὶ προητοίμασε τὴν παλιγγενεσίαν.

Δὲν ἐπιχειρῶ ἐνταῦθα οὔτε νὰ ἐνδιατρίψω περὶ τινὰ ἐποχὴν τῆς νεωτέρας ἡμῶν φιλολογίας, οὔτε τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα συγγραφέως τινὸς ἢ διδασκάλου ὀνομαστοῦ τοῦ γένους νὰ ἐξιστορήσω.

Γράφω πάρεργά τινα τῆς καθ' ἡμᾶς φιλολογίας πρὸς μνημόσυνον τῶν φιλομαθῶν ἐκείνων καὶ, τίς οἶδε, μεγαλοφυῶν νέων, οὗς ἄωρος θάνατος ἢ σκληρὰ τις ἀνάγκη, ἀφῆρπασεν ἀπὸ τῆς λατρίας τῶν Μουσῶν καὶ τῆς δόξης τῆς πατρίδος.

Ἡ σελὶς μου λοιπὸν εἶναι σελὶς ἀπλῆς μελαγχολίας καὶ δακρύων. Θέλω μνημoneύσει νεανίου τινὸς, γενομένου ἄωρος θύματος σκληροῦ πεπρωμένου, ὅπως ἐγένοντο καὶ τινες ἄλλοι, ὧν μόλις σήμερον γνωρίζομεν τὰ ὀνόματα. Ἐὰν δὲ οὗτοι, οὗς ἐγὼ γινώσκω, ὁ Συμυραῖος ποιητὴς *Εὐγένιος Πασχάλης*, εἰκοσαετῆς ἀποθανών, ὃ ἐν Σύρῳ ἀποβίωσας *Ρήγας*, συντάκτης τινὸς ἐφημερίδος, τῆς *Μούσης*, ὁ πολυμαθὴς Κερκυραῖος Α. Μαυρομαμάτης, ὅστις μόλις τριηκοντούτης ἠρπάγη ἀπὸ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, ὅπου διεκρίθη ὡς ἄριστος καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ

τῶν μαθηματικῶν, καὶ τέλος ὁ Πελοποννήσιος Δημοσθένης Βαλαβάνης, ἐν Ἀθήναις ἐκμετρήσας τὸ ζῆν πρὸ τινῶν ἐτῶν, ἐκ φθίσεως, διότι ἤθελε νὰ προετοιμάσῃ δι' ἑκαυτὸν καὶ τὴν γηραιάν μητέρα του, ἀσφαλῆ τινὰ πόρον ζωῆς· ὁ ποιητὴς οὗτος, διὰ τινος δημοτικοῦ ἄσματος, ἐπιγραφόμενον «*Ὁ Τάφος τοῦ Κλέπτου*» ὑπέσχετο νὰ κοσμήσῃ τὸν ἀρτιφυῆ κήπον τῆς Νεοελληνικῆς ποιήσεως.

Ἄλλοι ἴσως γράψωσι τὸν βραχὺν, τὸν πολυστένακτον βίον τῶν προμνησθέντων· ἴσως εὐσεβῆς χεὶρ συλλέξῃ ποτὲ εἰς τεφεροδόχον κάλπην τὴν νοσητικὴν, οὕτως εἰπεῖν, κόνην τῶν τεθνεώτων, καὶ ἀνεγείρῃ ταπεινὴν στήλην ἐπιτάφιον, εἰς μνημόσυνον αὐτῶν... ἀλλ' εἰς ἐμὲ ἀπέκειτο τὸ θλιβερὸν ἔργον, νὰ χαράξω ἐνταῦθα, τὸν βίον, ἢ μάλλον εἰπεῖν, τὴν πικρὰν τελευτὴν τοῦ Γεωργίου ***.

Ἡ κατωτέρω βραχέειχ αὐτοῦ βιογραφία ἐξήχθη ἐκ τῶν ἀτελῶν περὶ τοῦ μακκρίτου σημειώσεών μου.

Ὁ Γεώργιος ἐγεννήθη δευτερότοκος ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰς ἀρχὰς τοῦ 1819 ἔτους.

Περὶ τῆς βρεφικῆς αὐτοῦ ηλικίας ὀλίγα τινὰ ἀπομνημονεύονται. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐν τῇ νηπιότητι του δὲν προεμύνησε τὸ μετὰ ταῦτα μεγαλοφυῆς αὐτοῦ. Πάντες δὲ οἱ τῆς οἰκογενείας καὶ οἱ ξένοι ἀπεκάλουν αὐτὸν *Κεφάλιν*, ὡς ἔχοντα δυσανάλογον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ ἀνάστημα, καὶ τὸν ἐνέπαιζον, συγχρόνως διὰ τὸ *χονδροκέφαλον* του, ἐνῶ οἱ ἔπανοι ὄλων ἀπετεινότο πρὸς τὸν πρωτότοκον.

Ἄγνωστος ἐπὶ πόσον χρόνον διήρκεσεν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ αὕτη ἢ περὶ τοῦ Γεωργίου πρόληψις· ἀλλ' ὅτε τὸ 1833 ὁ Κωνσταντῖνος ἐπέστρεψεν εἰς Ὀδησοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, εὗρε τὸν Γεώργιον, δεκαετραετὴ μόλις, μυριάκις εὐμαθέστερον αὐτοῦ, διότι εἶχε περαιώσει τὰ ἐγκύλια μαθήματα, καὶ ἐγίνωσκε τὴν Ἑλληνικὴν, ἐνῶ ὁ ἕτερος ἦτο πεζώτατος ἑλληνηστής.

Ὁ Γεώργιος περαιώσας τὰ γραμματικά καὶ τὰ ποιητικά ὑπὸ διδασκλόν τὸν Συνέσιον Γ. μαθητὴν τοῦ *Κουρουτσεσμέ*, ἐφίετο νὰ διδασκῆ ἐπιστήμας καὶ γλώσσας. Διὸ, καὶ ζῶντος καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, συμβάντα τὸ 1834, ἔτρεχεν εἰς τὰ κοινὰ σχολεῖα, καὶ ἰδίως εἰς τὸ ἀκμάζον τότε ὑπὸ τὸν Γερμανὸν Γυμνάσιον τῶν *Ταταούλων*, ἵνα ἀκροασθῇ τῶν μαθηματικῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας. Διδάσκων δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ τρυφερᾷ ηλικίᾳ καὶ διδασκόμενος, ἔμαθε τὰ Λατινικά παρὰ τῶν δυτικῶν ἱερέων τοῦ Σταυροδρομίου, εἰς δὲ τὰ Γαλλικά ἐτελειοποιήθη μόνος.

Ἐξέμαθεν ἐπίσης τὴν Ἀγγλικὴν, ἔχων μαθητριάσαν τοῦ εἰς τὰ Ἑλληνικά, ἧμα δὲ καὶ διδασκάλον εἰς τὴν Ἀγγλικὴν, τὴν μητέρα τοῦ τότε ἐν Κωνσταντι-

νουπόλει πρέσβως τῆς Ἀμερικῆς, **Brown** καλουμένου, ἂν ἐνθυμῶμαι καλῶς.

Περὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τοὺς δύο ἀδελφοὺς κατέλαβε παιδαριώδης μανία τοῦ συγγράφειν καὶ στιχουργεῖν.

Ἄλλ' ὁ Γεώργιος, ἐπὶ τέλους, ἔκρινε τὰς ἀσχολίας ἐκείνας ἀναξίας ἑαυτοῦ, καὶ παρεδόθη εἰς τὴν ποίησιν, καὶ τὴν μελέτην τῆς φιλοσοφίας, δεκαπενταετῆς μῶλις ὢν. Τότε ἔγραψε ποίημά τι ἐπιγραφόμενον ἢ *Τουρκοπούλα*, ὅπου ἐνθυμῶμαι ὅτι ἔκρινον οἱ ἀναγνόντες ἀντάξιον σχεδὸν τῶν Σουτσειῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα, ἁμολογητέον, εἶχεν ὁδηγὸν ἢ μετὰ ταῦτα γενὰ τῶν ποιητῶν μας.

Ἀλλὰ καὶ τοῦτο καὶ ὅσα ἄλλα μετὰ ταῦτα ἐποίησε, νευρώδη καὶ γέμοντα φαντασίας διαπύρου, ἀλλ' ἀκανόνιστα, προσέφερεν ὀλοκάτωμα εἰς τὸν Ἡφαίστον, ἵνα, κατὰ τοῦτο μνησθῆ τὸ Πλάτωνα, τοῦ ὁποίου ἦν ἄκρος ζηλωτής, ὅπως παραδοθῆ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν μελέτην τῆς φιλοσοφίας.

Τὸ 1835 φίλος τις, μετὰ τοῦ ὁποίου, κατὰ πρῶτον ἐταξείδυσεν ὁ ἀδελφός τοῦ Γεωργίου μέχρι Σμύρνης, μετέβη εἰς Σάμον, καὶ μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του, ἀνέθεσεν εἰς τὸν Γεώργιον νὰ συγγράψῃ πραγματεῖαν ἀρχαιολογικὴν καὶ ιστορικὴν περὶ τῆς νήσου ἐκείνης. Τὸ ἔργον προσέφερθεν εἰς τὸν τότε ἡγεμόνα τῆς Σάμου Στέφανον Βογορίδην, καὶ ὁ πεπαιδευμένος αὐτός ἀνὴρ ἐθαύμασε, μαθὼν ὅτι ἐκεῖνο ἦτο φιλοπόνημα δεκαεξαετοῦς νεανίου.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἤρχισε γράφων δῶμά τι, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐκυρίευσεν αὐτὸν φιλοδοξία ἀκάθικτος ἵνα κηρύξῃ ἀπ' ἄμβωνος. Ὁ πρῶτος δὲ λόγος, ὃν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ προσεσχέδιασεν ἦτο μελέτη περὶ *θανάτου*, μελέτη φεῦ! ἦτις παρηκολούθησεν αὐτῷ μέχρι τέλους καὶ ἔφερεν ἴσως αὐτὸν εἰς τὸ πικρὸν μνημᾶ του!

Τότε ἀκριβῶς προσεβλήθη τὸ πρῶτον τὴν ὑγείαν φρονῶν, ὅτι πάσχει πληθώραν αἵματος, διότι εἶχε συνεχεῖς ἐξάψεις, πρὸς θεραπείαν κατέφραγεν, ἄνευ ἰατρικῆς συμβουλῆς, εἰς ἀφαιμάξεις, εἰσερχόμενος εἰς κουρεῖον καὶ φλεβοτομούμενος.

Τῷ 1836, ὁ πρεσβύτερος ἀδελφός ἠδυνήθη νὰ μεταβῆ εἰς Ἑλλάδα πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν δὲ τούτου ἀνεπτύχθη ὀλοσχερῶς ὁ παράδοξος καὶ εἰς ὄλεθρον ὠθήσας αὐτὸν χαρακτήρ τοῦ Γεωργίου. Τὸ φύσει ἀνήσυχον καὶ φίλερι καὶ ἀπότομον αὐτοῦ ἐπήρξησεν.

Φιλῶδξος εἰς ἄκρον, ἐθήρευε περιστάσεις ἵνα φημισθῆ, θαυμασθῆ παρὰ πάντων. Τούτου ἕνεκα, συνθεῖς λόγους φιλοσοφικούς καὶ θρησκευτικούς, ἐμφανίζεταί εἰς τὸν τότε ἐνάρετον Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν ΣΤ' καὶ ζητεῖ τὴν ἄδειαν ἵνα κηρύξῃ αὐτοὺς ἀπ' ἄμβωνος.

Ὁ Παναγιώτατος ἐξεπλάγη, ἀκούσας αἴτησιν τοιαύτην πρωτοφανῆ, γινομένην ὑπὸ μαρικαίου ἐντελῶς ἀγενεῖου.

— Πῶς εἶσαι, τέκνον μου; ἐρωτᾷ.

— Ὁ Γεώργιος ἀπαντᾷ, τέκνον πνευματικὸν τῆς Παναγιότητός σου καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

— Ἐπαινῶ τὸν ζήλόν σου, ἀλλ' οὔτε ἡ ηλικία, οὔτε τὸ σχῆμά σου ἐπιτρέπουν νὰ κηρύξῃς, λέγει μετὰ γλυκύτητος ὁ σεβάσμιος Ἱεράρχης.

— Καὶ δίδει σοφίαν, ἀπαντᾷ μειδιῶν πικρῶς ὁ Γεώργιος, ὁ πῶγων καὶ τὸ καλυμμάχιον; Δὲν τὸ πιστεύω.

Ὁ Πατριάρχης ταραχθεὶς ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ αὐθαδεΐᾳ, ἠθρομόνησεν, ἀλλὰ καταστείλας τὴν ἀγανάκτησιν καὶ ἐπαναλαβὼν τὸ ἀτάραχον τοῦ Ἱεράρχου ἦθος.

— Ὡρα σου καλῆ, χριστιανέ μου, εἶπε μόνον καὶ αὐθημερὸν ἐμήνυσεν εἰς τὴν μητέρα τοῦ Γεωργίου νὰ περιορίσῃ τὸν υἱὸν της, διότι ἄλλως, θέλει τὸν στείλει εἰς ἐξορίαν, πρὸς σωφρονισμόν.

Τὸ μήνυμα τοῦτο, συνδυαζόμενον πρὸς ἄλλα παράδοξα κινήματα τοῦ Γεωργίου, ἐλύπησε καιρίως τὴν δύστηνον μητέρα, ἥτις ἔκτοτε ἐζήτηε νὰ εὑρῇ θέσιν τινὰ, ἐκτὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα μακρύνῃ αὐτόν.

Κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου συνέδεε τὸν Γεώργιον στενωτάτη φίλια μετὰ τινος Κυρίου Μ. . . Χριστιανίου, ἀνδρὸς παιδείας τινὸς κατόχου, ἀλλ' ὡς ἐφάνη ἀκολούθως, δολόφρονος. Μόνος του ὄχι βεβαίως, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ καὶ ἴσως ἄλλου τινος, ἐσχεδίασαν τὴν ἀνατροπὴν τῆς σουλτανικῆς κυβερνήσεως ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι συνωμῶται; καὶ διὰ τινων μέσων ἐπεχείρουν τοῦτο; ἄγνωστον. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ, ὁ Γεώργιος ἔρχεται εἰς δεινὰς ἔριδας πρὸς τὸν Μ. . . καὶ προσκαλεῖ αὐτὸν εἰς μονομαχίαν. Ὁ δόλιος φίλος ὑποκρίνεται ὅτι δέχεται, παρακαλεῖ τὸν Γεώργιον, ἀνύποπτον, ὡς ἡ καρδιά του, ἵνα ἔλθῃ παρ' ἐκείνῳ καὶ συμφωνήσωσι δῆθεν περὶ τοῦ τόπου καὶ τοῦ τρόπου τῆς μάχης· ἀλλ' ὡς Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ἄγει στρατιώτας ὀθωμανοὺς καὶ παραδίδει αὐτὸν εἰς χεῖρας των.

Εὐκόλον νὰ φαντασθῆ τις τὸν τρόμον τῆς δυστήνου μητρὸς, μαθούσης τὴν φυλάξιμιν τοῦ φιλοταράχου υἱοῦ της, ὃν εἶδον πολλοὶ ἀπαγόμενον εἰς τὰς φυλακάς τοῦ *Τοπχανά*. Ἐδεῖ νὰ διανικτερεύσῃ ἐν αὐταῖς, ἀλλὰ διέμενεν ἀτάραχος· καὶ ὅτε τὴν ἐπιούσαν διὰ τῶν ἐνεργειῶν φίλων καὶ τινος Πρεσβεΐας κατωρθώθη ἡ ἀποφυλάκισίς του, ὁ Γεώργιος ἐπανῆλθε θριαμβεύων εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐδείκνυεν εἰς ὀλοχρῶδες τὸ πιστόλιον, ὅπου ἔκρυπτεν, ἐντὸς τοῦ ἀποδῆματός του.

Ἐκτοτε οἱ φόβοι καὶ αἱ ἀνησυχίαι τῆς μητρὸς

ἐπολλαπλασιάσθησαν, ἐπηρέασαν μάλιστα ἐτι πλέον τὴν ἀσθενῆ τῆς ὑγείας. Δὲν κατεπραυθῆσαν δὲ εἰμὴ ὅτε, χάρις εἰς φίλον Σμυρναῖον, ὁ Γεώργιος προσεκληθῆ, ἀρχομένου τοῦ 1837, καθηγητῆς τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας εἰς τὸ τότε ἐν Βουρνόβῃ ἰδιωτικὸν Γυμνάσιον τοῦ Γάλλου **K. Roux**.

Παραλείπω τὰς συντόμους ἐπιστολάς, δι' ὧν ἀναγγέλλει καὶ εἰς Ἀθήνας καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν τὰ τῆς ἀφίξεώς του καὶ τῆς γενομένης αὐτῷ ὑποδοχῆς εἰς Σμύρνην, καὶ δημοσιεύω μόνον τὴν ἐξῆς, ἣν ἔγραψε, μετὰ τινῶν μηνῶν παρέλευσιν.

« *Μῆτερ φιλέτῃ!*

« Προχθὲς δὲν ἔλαβᾶ καιρὸν νὰ σᾶς διηγηθῶ τὰ κατ' ἐμὲ, ἀλλ' ἰδοῦ, δὲν εἶμαι πλέον εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦ Ρόδου, ὅπου ἤμην μὲν εὐτυχῆς καὶ τιμώμενος, ἀλλ' ὅπου μετὰ δυσκολίας ἐπληρωνόμην. Κατέβην εἰς Σμύρνην μὲ σκοπὸν νὰ συστήσω ἄλλο Γυμνάσιον ἐγὼ μόνος. Συνῆλοισα ὅ—θ διδασκάλους, Ἴταλόν, Ἀγγλον, τῆς ζωγραφικῆς. Εἶναι πολυδιήγητα ὅσα διέτρεξαν ἐν τῷ μεταξὺ. Γενομένος φίλος μὲ ὄλους τοὺς προύχοντας, τοὺς ἐκάλουν εἰς ὁμήγηριν κάθε ἄλιγον καὶ ἐδημηγόρουν ὑπὲρ τοῦ Γυμνασίου μου. Ἀπέτυχᾶ, τὸ Σχολεῖον δὲν ἐσυστήθη, ἀλλὰ μὲ διώρισαν Σχολάρχην εἰς τὸ Μεγάλον Γυμνάσιον (1).

« Τὴν προπαραελθοῦσαν Κυριακὴν εἶχαν συνέλθει ὑπὲρ τοὺς 300 εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ Γυμνασίου, οἱ πλείστοι ἔμποροι, καὶ ἐνόπιον αὐτῶν ἀπήγγειλα λόγον ἐνάρξεως. Ἔπρεπε νὰ σᾶς ἔχω παροῦσαν, μήτηρ μου, διὰ νὰ ἰδῆτε! Ὅλοι ἐπληρώθησαν *θαυμασμοῦ*. Ἄλλοι θέλουσι σᾶς γράψουν περὶ τῆς φήμης μου (2).

« Τρία δωμάτια μ' ἔδωκαν, πρὸς κατοικίαν, ἐντὸς τῆς Σχολῆς. Ἀφοῦ ἐτελείωσα τὸν λόγον μου ἐπληρώθησαν καὶ τὰ τρία ἀπὸ ἐμπόρους, οἵτινες ὁμοφώνως μὲ συνέχαιρον, ὀνομάζοντες, οἱ μὲν *Οἰκοδόμοι*, οἱ δὲ *Ὀμήρου φαντασίαι* ἔχοιτα.

Ἡ σχολὴ ὅμως εἶναι πτωχὴ, καὶ ὁ μισθός μου δὲν ὑπερβαίνει, κατὰ τὸ παρὸν, τὰς 4,000 γρόσια. Ὁ Κούμας κατέχων αὐτὴν τὴν θέσιν ἐλάμβανε 5,000 μόνον. Ἰδοῦ οἱ καρποὶ τῶν μελετῶν μου, γλυκυτάτη μήτηρ! Ἀλλὰ σεῖς τί κάμνετε; Ὡ! ἤθελα παραιτήσεσθε ὅλα, καὶ αὐτὴν τὴν δόξαν, διὰ σᾶς, γλυκεῖά μου μήτηρ!

« Ἄλλ' αὐτὴ ἡ ὑψηλὴ θέσις, ὑψηλὴ διὰ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν, πόσον διήγειρεν ἐναντίον μου ὅλα τὰ διδασκαλικά. Ἀλλ' ἐγὼ ἐξουσίασα μὲ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου, μὲ τῆς ηλικίας μου καὶ τῶν μαθήσεωσιν τὸ μέσον, τὴν καρδίαν τῶν ἐντίμων ἐμπό-

(1) Ἐνοσεῖ τὴν Εὐαγγελικὴν Σχολήν.

(2) Ὑπερημέωσα ἐπιτήδεος λέξεις τινὰς αἰτινες δεῖκνουν τὴν ἐπικρατούσαν ἰδέαν τοῦ Γεωργίου.

ρων καὶ τοῦ κοινοῦ, ἐκρήμυσα ὄλους τοὺς ἄλλους. Ἐάν ἦσθε εἰς Σμύρνην, ἠθέλετε ἰδεῖ τὸν υἱὸν σας λαμβάνοντα τιμὰς καὶ δόξαν, τὴν ὁποῖαν οὔτε ἡ δυστυχία τῆς μητρὸς του, οὔτε οἱ φορικότεροι κίνδυνοι ἠμπόρεσαν νὰ τοῦ ἀφαιρέσουσι. Καὶ αὐτὴ ἡ γλυκεῖα, ἡ ἀγαπητὴ μήτηρ του ἔγινε θύμα τῆς δόξης ταύτης. Ἀλλὰ πόσον παρακαλῶ τὸν Θεὸν διὰ τὴν ζωὴν σας!

« Ὁ Κωνσταντίνος δὲν εὔρε μέρους, ὅπου νὰ δρέψῃ τόσον ἐνωρὶς δάφνας, ἀλλ' ἐγὼ, μήτηρ, δεκαοκτὸ χρόνων μῶλις, θαυμάζομαι ἀπὸ ὀλοκληρον κοινῶν, καὶ εἶμαι τὸ ἀντικείμενον τῶν ὀμιλιῶν των. Τὸ τί ἔκαμαν εἶναι ἀπερίγραπτον. Ὁ **K. Δ. Παπᾶς**, φίλος ἐξ Ὀδησοῦ, ἔρχεται αὐτοῦ καὶ θέλει σᾶς διηγηθῆ τὰ πάντα. Ἔχω τοὺς υἱοὺς τοῦ μαθητάς μου.

« Τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος ἐσάλευσεν ὄλην τὴν Σμύρνην, δὲν τὸν ἐτύπωσαν ἀκόμη, μοιλονότι τὸ κοινὸν τὸν ζητεῖ. Γράφω εἰς τὴν Ἐφημερίδα τοῦ **K. Κλάδου** (1). Σᾶς στέλλω ἐν φύλλον, εἰς ἃ εὐρίσκεται ἄρθρον γραμμένον ὑπὸ τινος τῶν λογίων τῆς Σμύρνης ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ ἄλλο ἐκτεταμένον ἐδικόν μου, διὰ τοῦ ὁποίου χλευάζω τοὺς ἀντιπρόξεντας εἰς τὰ σχέδιά μου. Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἔκαμε κρότον ἐδῶ, μήτηρ μου.

« Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τοσοῦτων εὐχαριστήσεων, ἡ ψυχὴ μου περιχύνεται ἀπὸ θλίψιν, ὅταν μ' ἐλθετε σεῖς εἰς τὸν νοῦν μου, μήτηρ, σεῖς, ἀγαπητῆ μου, καὶ λυποῦμαι, ὅτι εἶσθε ἀκόμη ὀλίγον μακρὰν ἀπὸ τὴν εὐδαιμονίαν σας. Κατέχω τὴν καθῆδραν τοῦ Κούμα καὶ τοῦ Οἰκονόμου· ἀλλ' εἶμαι καὶ ἄξιος; Θὰ προσπαθῆσω νὰ γίνω . . . Ἄλλαι ἐπιθυμίαι ἤρπασαν τὴν ψυχὴν μου καὶ ἴσως τὰ Παρίσια σημαδεύσω. Παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ ζῆτε, μήτηρ μου· ἀλλὰ διὰ νὰ σᾶς τιμήσωμεν παλαιότερον καὶ ἡμεῖς οἱ ταλαίπωροι μὲ τὴν τύχην, μὲ τοὺς ἔχθρους μας, καὶ ζητοῦμεν νὰ ὑπερβῶμεν ὅλας τὰς δυσκολίας . . .

« ΓΕΩΡΓΙΟΣ. »

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἡ εὐτυχῶς εὔρεθεισα μεταξὺ τῶν ὀλίγων ἐγγράφων τοῦ Γεωργίου εἰκονίζει αὐτὸν πιστῶς. Τὸ δοξομανές του προδίδεται εἰς ἐκάστην γραμμὴν, ἣ δὲ περιαυτολογία δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήξῃ οὐδένα, διότι, τίς νεανίας δεκαοκταετῆς, τοσοῦτων καὶ τοιούτων αἴφνης τυχῶν δεξιώσεων καὶ τιμῶν, δὲν θὰ ἐμεγαλαύχει πολὺ περισσότερον καὶ ἐπιδεικτικώτερον; Ἀλλ' αἴτιος τῶν τελευταίων βασάνων τῆς μητρὸς, θλίβεταί, μεταμελεῖται, ζητεῖ νὰ τὴν παρηγορήσῃ, καὶ πρὸς τοῦτο τῇ παρουσιάζει δύο μαγευτικὰ καὶ παρηγορητικὰ ἰνδάλματα, ἐνεστῶσαν φήμην καὶ μέλλουσαν δόξαν.

Ἡ ἐγκάρδιος ὑποδοχὴ ἡ γενομένη πρὸς τὸν Γεώρ-

(1) Τὸν Ἰωνικὸν παρατηρητῆν.

γιον ὑπὸ τῶν Σμυρναίων, ἀνδρῶν ἀγαθῶν μὲν, ἀλλ' ἐπιπολαίων περισσότερο ἴσως τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, κατὰ τὰ αἰσθηματὰ, τὰς συμπαθείας καὶ τοὺς θαυμασμούς των, ἠδύνατο ἴσως νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ εὐτυχέστερον αὐτοῦ μέλλον, ἂν διὰ τοῦ παραδόξου καὶ ἐριστικοῦ χαρακτηῆρός του δὲν ἠρέθιζε κατ' αὐτοῦ τὴν χολὴν καὶ τὴν ἐχθροπάθειαν τῶν ὁμοτέχνων του, καὶ ἰδίως τοῦ Ἀνθρώπου τῆς Σμύρνης, τοῦ παπαῖ Βενεδίκτου (1), ὥστε τὸν φιλότιμον καὶ ἀταπεινῶτον ἐκεῖνον χαρακτηῆρα τοῦ Γεωργίου νὰ πληγώσωσι κακίως καὶ νὰ ὠθήσωσιν αὐτὸν εἰς τρομερὸν καὶ ἀπεγνωσμένον ἐγκλήματα . . .

(Ἐπεταί συνέχεια.)

Η ΙΑΣΜΗ ΤΟΥ ΦΙΓΛΙΝΟΥ.

(Ἐκ τῶν τοῦ Edouard Laboulaye.)

(Συνέχεια ἴδε φυλλ. 307.)

Γ'.

Ἄμα ἐγερωθεὶς, μετὰ δυσκολίας τινὸς ἐτακτοποίησα τὰ ἐπεισόδια τῆς τεταραγμένης ἐκεῖνης νυκτός· εὐρισκόμην δ' ἐμπεριδευμένος πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας. Ν' ἀποταθῶ εἰς τὸν ἐφημέριον ἦτο ἀνωφελές, διότι ἦτο φανερόν ὅτι ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος δὲν ἐγνώριζε τίποτε· ἡ οἰκία ἦτο τόσῳ μεγάλη, ὥστε ἐκ τοῦ δωματίου του δὲν ἤκουσε βεβαίως τίποτε. Ἕνα μόνον τρόπον ἐπιτυχίας ἔβλεπα, νὰ ὁμιλήσω εἰς τὴν οἰκονόμον. Ὃταν πρόκηται περὶ ἐρωτικῶν πραγμάτων, ὅσον γράζει καὶ ὅσον εὐσεβεῖς καὶ ἂν ᾔναι αἱ γυναῖκες, ἔχουσι περισσοτέραν κρίσιν εἰς τὸν μικρὸν τῶν δάκτυλον παρὰ ὅλοι οἱ σοφοὶ τῆς γῆς εἰς τὸν ἐγκεφάλον των· διευθύθη λοιπὸν κατ' εὐθείαν εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ εὗρον τὴν Μαγδαληνῆν.

Δὲν εἶχον ἀνάγκην προφάσεως· ἠρώτησα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πόθεν προήρχετο ἡ ὠραία μουσική, ἡ ὅποια δὲν ἔπαυσε ὅλην τὴν νύκτα.

« Ἦμην βεβαία, ἀνεκράζεν ἡ Μαγδαληνὴ ὑψούσα εἰς τὸν οὐρανὸν τοὺς βραχίονας, σὲ τὸ εἶπα Σάνδρα (*). Σάνδρα ποῦ εἶσαι; Ἐλα ἐδῶ. »

Πρὸς ταῦτας τὰς λέξεις εἶδα ἐξερχόμενον γείτονος δωματίου χαριέστατον φάντασμα. Νέα κοπέλα ἀπλῆν λευκὴν φούσχαν ἐνδεδυμένη με ἐσφιγμένον ρηθόδεσμον, καὶ ἔχουσα τοὺς ὠμους κεκαλυμμένους διὰ μεταξώτου τοῦ μανδουλιού, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἰδοῦσά με ἠθέλησε νὰ φύγῃ. Ἀλλ' ἡ Μαγδαληνὴ ἤρπασεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ βραχιόνος καὶ τὴν ἔσυρεν ἐνώπιόν μου ὡς ἔνοχον πρὸς δικαστήν.

(1) Ὅρα φυλλάδιον τοῦ φίλου μου I. I. Σκυλίσης ἐν Σμύρῃ τὸ 1846.

(*) Ἑποκοριστικὸν τοῦ Ἀλεξάνδρα (Alessandra).

— Κόρη κακὴ, ἐκραύγαζε, δὲν σὲ τὸ εἶπα ἑκατὸν φοραὶς αὐτὴν τὴν νύκτα, ὅτι μὲ τὰ παιγνιδιά σου θὰ ἐμπόδιζε; αὐτὸν τὸν εὐλογημένον κύριον νὰ κοιμηθῇ! Τὴν βλέπετε, κύριε· εἶπέτε ἂν δὲν εἶμαι δυστυχῆς μάμμα· δὲν ἔχω οὔτε ἡσυχίαν πλέον οὔτε ἀνάπαυσιν. Τί βάρος εἶναι κόρη δεκαεπτά ἐτῶν, χωρὶς κεφάλι καὶ χωρὶς μυαλόν!

Ἡ Σάνδρα ἐκοκκίνιζε κύπτουσα τὸ μέτωπον καὶ δὲν ἔλεγε λέξιν. Ἐγὼ δὲ τὴν παρετήρουν μετ' ἀπορίας· ἦτο γυνὴ πρὸ τόσου καιροῦ δὲν ἔβλεπα παρὰ κούκλας.

Ἰψηλὴ, εὐθυτενὴς καὶ, ὡς λέγει τὸ ἄσμα,

Larga di spalle e stretta in centurella (*),

εἶχεν εἰς τὸ ἀνάστημα φυσικὴν εὐγένειαν· χαρακτηῆρες μεγάλοι, ὀφθαλμοὶ μέλανες, ὀφρὺες τοξωταὶ ἔδιδον εἰς αὐτὴν σχῆμα βασιλικόν· βλέποντος δ' αὐτὴν ἠλαττώθη ὁ θυμὸς μου κατὰ τῶν ἐμποδισάντων με νὰ κοιμηθῶ.

Ἡ Σάνδρα ἀνώψωσε τὴν κεφαλὴν.

« Ὁ Κύριος, εἶπε, ἔβριψεν αὐτὴν τὴν νύκτα. . . »

Καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ στόμα ἐμειδίασαν ἐν ταύτῳ, ἂν καὶ κατέβαλλεν ἀγῶνας διὰ νὰ τηρήσῃ ὠραίαν σοβαρότητα.

Τὸ μεῖδιμα τοῦτο ἐνέπνευσε νέαν μανίαν εἰς τὴν Μαγδαληνῆν.

— Νομίζεις ὅτι δὲν εἶναι ἀκόμη κακίως νὰ τελειώσουν αὐτά; Νομίζεις ὅτι τίμιον σπῆτι καθὼς εἶναι τοῦ προστάτου, εἶμπορεῖ νὰ μείνῃ πολὺν καιρὸν φωλεὰ ἀγαπητικῶν;

— Ἀλλὰ, ὑπέλαβον καὶ ἐγὼ, ὅλα αὐτὰ μίαν φορὰν γίνονται· εἶναι ἐποχὴ, τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ περάσωμεν, καὶ καλὸς γάμος. . .

— Ἄ! ἀνεκράζεν ἡ Μαγδαληνὴ, λέγετε χρυσᾶ λόγια, ὡς ὁ βασιλεὺς Σολωμών. Καλὸς γάμος! αὐτὸ ἐπαναλαμβάνω καθ' ἡμέραν εἰς τὸ ξηρὸν καὶ σκληρὸν αὐτὸ κεφάλι. Καλὸς γάμος! μίαν λέξιν ἂν εἰπῇ γίνεταί ἡ πρώτη τοῦ Φιγλίνοῦ καὶ σωσῇ κυρία εἰς τὴν ἐκκλησίαν· τὴν ἡύρα ἄνδρα ὁ ὁποῖος τὴν ἀγαπᾷ, ἔχει ὠραῖον ἐπάγγελμα, πατέρα πλουσιώτατον. . .

— Δὲν τὸν θέλω, δὲν τὸν θέλω τὸν γύφτον σου, ἤρχισε νὰ φωνάζῃ καὶ ἡ Σάνδρα. Διὰ δὲ τὸν πατέρα του δὲν ἔλεγε τὰ αὐτὰ πρὶν θελήσῃ ὁ Καϊτάρ νὰ μ' ἐπάρῃ. Ἐλεγε εἰς ὅσους ἤθελαν ν' ἀκούσουν, ὅτι ἢ πάντα τὸν Κύριόν μας, καὶ ὅτι πρὸ τῆς διακομῆς; εἶχε πάντοτε κατὰ μέρος μερικὸς σάκκος ἐκ τῆς συγκομιδῆς. Δὲν θέλω μήτε τὰ χρήματά του μήτε τὸν υἱόν του.

— Ἴδου, κύριε, ἴδου αἱ νέαι τῆς ἐποχῆς μας, ὑπέλαβανεν ἡ Μαγδαληνὴ ὑψούσα τοὺς ὠμους καὶ χειρονομοῦσα· δὲν εἰσέβρουν ὅτι ὁ ἔρωσ ἀρχίζει με τροχούδικα καὶ τελειώνει με δάκρυα καὶ λύπας. Βλέπουν

(*) Πλατεῖα τοῦ ὠμοῦ καὶ στενὴ τὴν ζώνην.

Δ'.

Μόλις ἐκάθησα καὶ ἡ Μαγδαληνὴ με ἠκολούθησε φέρουσα αὐγὰ νωπὰ καὶ τέϊον. Ὁ ἐφημέριος με παρετήρησε μειδιῶν.

« Ἐκοιμήθην κακὰ αὐτὴν τὴν νύκτα, μοὶ εἶπε, καὶ διὰ λόγον τὸν ὁποῖον θὰ σᾶς διηγηθῶ μετ' ὀλίγον. »

Ἡ Μαγδαληνὴ ἀνεσκίρτησε καὶ ἐγὼ ἠσθάνθην ἐμαυτὸν ἐρυθριῶντα ἀκουσίως.

— Ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ μου, ἐξηκολούθησεν ὁ ἐφημέριος, ἐπρόβαλα εἰς τὸν ἑαυτὸν μου τὸ ἐξῆς πρόβλημα· νὰ μαντεύσω ποῖον εἶναι τὸ σύνθημα πρόγευμά σας. ἦτο πρόβλημα φιλοσοφικόν. Ὁ ταξιδιωτῆς, ὁποῖα-δήποτε καὶ ἂν ᾔναι ἡ πατρίς του, πρέπει νὰ ἀποκητᾷ τὰς συνηθείας τῶν μεταβατικῶν ἐκεῖνων πτηνῶν τὰ ὅποια ὀνομάζονται Ἄγγλοι. Διέταξα λοιπὸν ἀγγλικὸν πρόγευμα· ἠπατήθην;

— Εἴσθε ἡ καλλοσύνη προσωποποιημένη, ἀπεκρίθη, καὶ ἡ καλλοσύνη σᾶς κατέστησε μάγον. »

Ἡ Σάνδρα εἰσῆλθε μετ' ὀλίγον ἐνδεδυμένη ὠραιότατα. Ἐσθῆς παχύπτυχος ἐκ μαλλίνου κυκνοῦ, θώραξ (corsage) ἐξ ἰνδικοῦ κοκκίνου καὶ ποικιλανθοῦς ὑφάσματος, μικρὰ ποδιὰ πλάτους τριῶν δακτύλων, ἀνεδείκνυον τὴν χάριν τοῦ ἀναστήματός της. Πρόσθετος εἰς ταῦτα μακρὰ σκολαρίκια καὶ σταυρὸν χρυσοῦν, περιδέραιον κοράλλινον, κτένιον μετάλλινον καὶ ἔχεις τὸ τοσκανικὸν ἔνδυμα με ὄλον του τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ὠραιότητα.

Καλ' ἡμέρα Σάνδρα, εἶπεν ὁ ἐφημέριος· φίλε μου, με συγχωρεῖτε νὰ σᾶς παρουσιάσω τὴν βαπτιστικὴν μου. Εἶναι ἡ χαρὰ τῆς οἰκίας. Δι' ἡμᾶς τοὺς μὴ ἔχοντας οἰκογένειαν τὰ παιδιὰ τῶν ὑπηρετῶν μας εἶναι ἰδικὰ μας. Ἀλλὰ, ἐξηκολούθησε, ἀφήστετέ μας μόνους. Κάμνω ἐγὼ τὸ σοσί, Μαγδαληνῆ. Ἄφ' οὗ πρὸ εἴκοσι καὶ περισσοτέρων ἐτῶν εἶμαι ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν σου, δὲς με μίαν ἡμέραν ἐλευθερίας· ἔχω ἀνάγκην νὰ μείνω μόνος. . . Φίλε μου, μοὶ εἶπεν, ἀπόψε ἔκαμα σοβαρὰν ἀνακάλυψιν, ἔχω μυστικὸν νὰ σᾶς ἐμπιστεύσω. »

Αἱ δύο γυναῖκες παρετήρησαν ἀλλήλας καὶ ἐβρίψαν πρὸς ἐμὲ βλέμμα, τὸ ὁποῖον ἀφώπλιζε καὶ αὐτὸν τὸν δημόσιον κατήγορον· ἐξῆλθον δὲ μετὰ δευτέραν διαταγὴν τοῦ ἐφημερίου, ἐπιμένοντος τόσον νὰ τὰς ἀπομακρύνῃ, ὅσον καὶ ἐκεῖνα νὰ μείνωσιν. Ὁ ἐφημέριος περιῆλθε τὴν αἴθουσαν, ἠνοιξε τὰς θύρας διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι αἱ δύο γυναῖκες δὲν εἶναι πλέον ἐκεῖ, τὰς ἔκλεισεν ἐπιμελῶς, παρετήρησε διὰ τοῦ παραθύρου, καὶ βέβαιος τέλος ὅτι ἤμεθα μόνον, μ' ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ ὁμιλήσῃ γαλλιστί, διότι ἡμεῖς οἱ δύο μόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐνοοῦμεν τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν.

« Ὀμιλήσατε, εἶπεν, ὀλίγον συγκεκλιμένοι ὑπὸ τῆς εἰσαγωγῆς, καὶ ἔστε βέβαιος περὶ τῆς ἐχεμυθίας μου.

Ἕνα ξανθὸν ὁ ὁποῖος παίζει βιολὶ καὶ κλαίει ἐνθ' τραγουδεῖ, καὶ δὲν ἔρωτοῦν ἂν ἔχη ψωμί, κρασί, ἄλας καὶ λάδι, οὔτε ἂν δὲν κοιμᾷται κατὰ γῆς δι' ἄλλειψιν στρώματος. Ὅλην τὴν νύκτα με γυρίζει τὴν πλάτην εἰς τὸ κρεβάτι διὰ νὰ πνίξῃ τὰ δάκρυά της. Μάθε τέλος πάντων, δυστυχῆς κόρη, ὅτι θέλω νὰ σὲ σώσω ἀπὸ τὴν πτωχείαν, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ τρέχῃς ἔπειτα εἰς τοὺς δρόμους με τὸ ἀδράκτι διὰ νὰ φυλάττῃς μερικὰ παληοβουσκήματα. Ἰδέτε, κύριε, ἐξηκολούθησεν ἡ Μαγδαληνὴ ὑψούσα ἐπὶ μάλλον τὴν φωνήν, ἰδέτε ἂν οἱ λόγοι μου τὴν προξενοῦν κάμμιαν ἐντύπωσιν καὶ εἶπέτε ἂν αὐτὸς ὁ τρισκατάρατος δὲν τὴν ἐμάγειυσεν! Ὅσον περισσοτέρον τὴν κάμνει νὰ πάσχῃ τόσον περισσοτέρον θέλει τὸ καλὸν του. Ἐγὼ δὲν ἔχω πλέον κόρη· αὐτὸς εἶναι ὁ καρπὸς τῶν κόπων μου· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀναμείθουν τὴν μητέρα ἡ ὅποια σὲ ἀγαπᾷ παρὰ πολὺ.

Καὶ ἤρχισε νὰ ὀλοφύρεται οὕτως ὥστε νὰ τρέμῃ ὅλη ἡ οἰκία.

Ἡ δὲ Σάνδρα ὠχρίασε καὶ βίφθεισα εἰς τὸν λαὸν τῆς μητρὸς της·

« Μὴ κλαίεις, ἀγαπητὴ μου μαμμά, μὴ κλαίεις. Εἰσέβρεις ὅτι γίνομαι κακὴ ὅταν κατηγοροῦν τὸν Περπίνον μου. Εἶμαι ἡ κυρία του καὶ δὲν εἶμπορῶ ν' ἀγαπήσω ἄλλον. Κράτησέ με ἐδῶ μαζὴ σου, μὴ με ὁμιλεῖς περὶ τοιούτων πραγμάτων, ἐγὼ δὲν ζητῶ νὰ σὲ ἀφήσω. Διὰ τί θέλεις νὰ με διώξῃς;

Ἐν τῷ δὲ ἐθώπευε τὴν μητέρα της, ἡ Μαγδαληνὴ λαβούσα τὴν κεφαλὴν της τὴν ἐφίλησε με παράφορον ἀγάπην. Τὸ κτένιον τῆς Σάνδρας ἔπεσε καὶ ἡ ὠραία μαύρη της κόμη ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν της· ἡ δὲ Μαγδαληνὴ τὴν ἀπέσυρε διὰ νὰ φιλήσῃ τοὺς πλήρεις δακρύων ὀφθαλμούς της.

« Ἰδέτε, κύριε, μ' ἔλεγε σφοδρότερον ὀλοφυρομένη, εἶναι ἡ χαρὰ μου, ἡ ζωὴ μου. Ναί, κόρη μου, ἄς τὰ λησμονήσωμεν ὅλα, μείνε μαζὴ μου· δὲν θὰ εὐρῆς ποτὲ κἀνένα νὰ σὲ ἀγαπᾷ ὅσον ἡ μάμμα σου.

Ἐν τῷ μεταξύ τῶν φιλημάτων τούτων, ἄτινα με ἔστενοχώρουν οὐκ ὀλίγον, ἤχος κωδωνίου ἠκούσθη εἰς καλὴν ὥραν.

« Θεέ μου! εἶπεν ἡ Μαγδαληνὴ, ὁ προστάτης ζητεῖ τὸ πρόγευμα. Κύριε, εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας, μήτε λέξιν. Ἄν ὁ Κύριος ἐμάνθανεν ὅτι ἐγενεν αὐτὴν τὴν νύκτα εἰς σπῆτι τόσον τακτικὸν ὅσον τὸ εἰδικὸν του, δὲν θὰ ὑπέφερε τοιοῦτον σκάνδαλον.

— Κύριε, μήτε λέξιν, ἐπανελάμβανεν ἡ Σάνδρα με φωνὴν τρέμουσαν, στρέφουσα πρὸς ἐμὲ ἰκετευτικῶς τοὺς μεγάλους της ὀφθαλμούς.

— Μήτε λέξιν, ἀπεκρίθη ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ὡς συνωμότης μελοδράματος καὶ βαδίζων εἰς τὴν ἄκραν τῶν ποδῶν εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν ὅπως καλημερίσω τὸν γέροντα φίλον μου.

— Φίλε μου, εἶπεν, αὐτὴν τὴν τελευταίαν νύκτα περὶ τὴν πρώτην ὥραν, ἔκαμα μεγάλην ἀνακάλυψιν... ἤρα τρεῖς τυρρηνικὰς λέξεις!

Ε΄.

«Ὁμολογήσατε ὅτι δὲν τὸ ἐπεριμένετε; ἀνέκραξεν εὐθύμως ὁ ἐφημέριος παρατηρήσας τὴν ἐκπληξίαν μου καὶ πολὺ ἀπέχων τοῦ νὰ μαντεύσῃ τὸ αἴτιον ἀπορεῖτε σεῖς οἱ Παρισιοί, οἱ νομίζοντες ὅτι τὰ εἰξεύρετε καὶ τὰ ἔχετε ὅλα· ἀλλ’ ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ χωρικοὶ ἔχομεν τὴν ἡσυχίαν τῆς ψυχικῆς εἰρήνης καὶ τὸν καθαρὸν ἔρωτα τῆς ἀρχαιότητος. Ἀκούσατε λοιπὸν τὴν διήγησιν τῆς ἀνακαλύψεώς μου!

«Ἐνθυμείσθε ὅτι ἐν τῷ *De lingua latina* τοῦ Οὐάβρῶνος πρόκειται περὶ τυρρηνικοῦ τινος ποιητοῦ καλουμένου Οὐόλνιου; Ὁ Οὐόλνιος αὐτὸς δυσχυρίζετο ὅτι τὸ ὄνομα τῶν τριῶν πρώτων φυλῶν τῆς Ρώμης *Ramnes, Tities, Luceres* ἦτο τυρρηνικόν. Ὁ Οὐάβρῶνος, ὁ ὁποῖος μ’ ὄλας του τὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς ἀξιώσεις ἦτο ἀμαθής, καὶ τὸ ὑποστηρίζω εἰς τὸ πῦμα τοῦ *Σκαλιγείρου*, ὁ Οὐάβρῶνος ἀναφέρει τὴν ἐτυμολογίαν αὐτὴν χωρὶς νὰ προσέξῃ εἰς αὐτήν· ἀλλ’ ὁ Οὐόλνιος εἶχε δίκαιον, ἰδοὺ πῶς τὸ ἀποδεικνύω.

Ἐν ᾧ ὁ ἐφημέριος ἤνοιγε τὴν ταμβακοθήκην του ἐστρεψα τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδα τὴν Σάνδραν εἰς ἕν παράθυρον καὶ τὴν Μαγδαληνὴν εἰς ἄλλο. Αἱ χεῖρες τῆς μητρὸς, τὰ ὄμματά τῆς θυγατρὸς ἔλεγον πρὸς ἐμέ· Σώσατε μας! Μὴ παύσας νὰ βλέπω τὸν φίλον μου κατὰ πρόσωπον, ὥστε νὰ μὴ βλέπῃ ἄλλον ἢ ἐμὲ ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἔθεσα τὰς χεῖράς μου ὅπισθεν τῆς βράχως καὶ τὰς μετεχειρίσθην εἰς ζωρὴν παντομίμην, ἥτις ἐσήμαινε καθ’ ὅσον τοῦλάχιστον δύναται ἡ χεὶρ νὰ ἐκφράσῃ «Μὴ φοβείσθε τίποτε· φύγετε.»

«Ἀμυβᾶνω τὴν λέξιν *Tities*, ἐξηκολούθησεν ὁ σοφὸς μου, βλέπων τοὺς δύο δακτύλους του πλήρεις ταμβακού· δὲν βλέπετε ὅτι ἔχει τὴν εἰς *es* λήγουσαν τῆς τυρρηνικῆς ὀνομαστικῆς, ὅθεν ἔχομεν τὸ ὄνομα *Titius*, ἥτοι αὐτὸ τὸ κύριον ὄνομα τοῦ *Σαβίτου βασιλέως Τατίου*, ὡς ἀποδεικνύει ὁ στίχος ἐκεῖνος τοῦ φίλου μας Ἐννίου, ὅστις ἐνεπνεύσθη μὲν ἐνίοτε καλλίτερον ὡς ποιητής, οὐδέποτε ὁμοῦς τόσο ὡς ἀρχαιολόγος;

O Tite! tute Tati tibi tanta, tyranne, tulisti!

«Ἐν τῇ λέξει *Luceres*, αὐτὸς ὁ Οὐάβρῶνος ἀνεγνώρισεν τὴν βίξαν τῆς λέξεως *Lucumo*, ἥτοι βασιλεὺς τυρρηνικός· διὰ δὲ τὸ *Ramnes* ἢ *Ramnus*, διότι εἶναι τὸ αὐτὸ, ἐὼν σκεφθῆτε ὅτι οἱ *Τυρρῆνοί* δὲν εἶχον *O*, συνέκοπτον παραδόξως ὅλα τὰ ὀνόματα, καὶ ὅτι τὸν Ἀγαμέμνονα π. χ. μετεσχημάτιζον εἰς *Achmim* (Ἀχμιμ), βλέπετε ὅτι φθάνομεν εἰς τὸ σχῆμα *Romanus*, καὶ ὅτι... Ὑψίστη Θεέ! Τί τρέχει; Μήπως καίεται τὸ σπῆτι;»

Ἦτο ἡ Μαγδαληνὴ, θραύσασα μᾶλλον ἢ ἀνοίξασα τὴν θύραν, ἐν ᾧ ἡ Σάνδρα διεισεῖδεν ἐξ ἄλλου μέρους. Ἐκ τῆς εὐγλωττίας τῶν σχημάτων μου ἐνόησεν ἀμφοτέρω ὅτι τὰς ἐκάλουν.

«Ἐτελείωσες, προστάτα; εἶπεν ἡ Μαγδαληνὴ ὀρμήσασα εἰς τὴν τράπεζαν διὰ νὰ τὴν ἀποσκευάσῃ, ἐν ᾧ ἡ Σάνδρα, κοκκίνη ὡς κεράσιον, καὶ κρυπτομένη ὅπισθεν τῆς μητρὸς τῆς ἐπεσώρευεν εἰς στῆλην τὰ πινακία μετ’ ἀπηλπισμένου ζήλου.

— Ἄν ἦναι ποτὲ δυνατόν νὰ μείνη κανεὶς μόνος εἰς αὐτὸ τὸ σπῆτι, ἐκράγυγασεν ὁ ξενίζων με. Τί παράδοξος λαὸς εἶναι ὁ γυναικεῖος! τὰς καλεῖς, γίνονται ἄφρανοι· τὰς διώκεις, προστρέχουν. Δὲν ἀρνοῦμαι, τέκνα μου, ὅτι εἶναι καλὸν νὰ ἔχετε ζῆλον ὅταν δέχωμαι φίλον· ἀλλὰ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, σήμερον ἔχετε παρὰ πολύν.»

Ἔπρεπε νὰ προλάβω πᾶσαν ἐξήγησιν. «Εἰξεύρετε εἶπα πρὸς τὸν ἐφημέριον δεικνύων αὐτῷ τὴν Σάνδραν, ὅτι τίποτε χαριέστερον δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τὸ ἐνδυματῶν *contadine* σας, μάλιστα ὅταν προσθέτουν καὶ τὸ μεγάλο ψάθινον σκιαδιον. Ἴδου νέα κοπέλα ἢ ὁποία μὲ ἐνθυμίζει τὰς ὡραίας γυναικὰς τῆς Σιέννης τὰς ὁποίας ἠκολούθουν προχθὲς τὸ ἐσπέρας ἐν ᾧ ἐγύριζαν περὶ τὴν *Piazza del Campo* τραγωδοῦσαι. Τραγωδεῖς καὶ σὺ Σάνδρα;

— Ἐὰν τραγωδῇ, εἶπεν ὁ γέρον μου φίλος, οὐτινος αἰ ἰδέαι ἐβάδιζον ἀσμένως τὴν ὁδὸν τὴν ὁποίαν ταῖς ἔτεμένε τίς, ἐὰν τραγωδῇ; Ἀλλὰ εἰς ὕλην τὴν χώραν δὲν ὑπάρχει ὡραιότερα καὶ βεβαιότερα φωνή. Ἀπὸ τὸ *San Donato* εἰς τὸ *Montevarchi* οὐδεὶς εὐρίσκειται γνωρίζων καλλίτερα τὰ ἀρχαῖα ἡμῶν ἄσματα. Ἐμπρός, βαπτιστικὴ, δείξέ μας τὴν τέχνην σου.»

Ἡ Σάνδρα ἐνθαβρῶνθεισα ὀλίγον, δὲν ἐναντιώθη. Ὁ ἦχος τὸν ὁποῖον ἐξέλεξε ἦτο βαρὺς καὶ μονότονος· ἀλλ’ εἶχε ἐκ τῶν βαρειῶν καὶ εὐχῶν ἐκεῖνων φωνῶν τὰς ὁποίας μόνον ἐν Ἰταλίᾳ εὐρίσκει τις καὶ αἰτινες ἔχουσι ἰδιαιτέραν χάριν. Τὸ ἄσμα τῆς οὔτε λαμπρὸν οὔτε ελαφρὸν ἦτο, ἐξέπληττεν ὁμοῦς. Ἦτο αὐτὴ ἐκεῖνη ἡ μουσικὴ τῆς καρδίας, *chi nell’anima si sente*, ὡς λέγει ὁ ποιητής. Ἡ Σάνδρα ἤρχισε σταθερῶς, ὀλίγον κατ’ ὀλίγον ἡ φωνὴ τῆς ἔτρεμε, ὁ τόνος ἐγένετο βραδυτέρως καὶ ἀσθενέστερος, μάλιστα δὲ ἠκούσθη ἡ ἐπωδὴ. Ἡ ταλαίπωρος κόρη ἠγωνίζετο μέγαν ἀγῶνα ὅπως μὴ κλαύσῃ ψάλλουσα τὰ ἐξῆς.

Πῶς μ’ ἀρέσει νὰ ψάλλω τὸ θράδν εἰς τὴν θρύσιν. Τὸ θράδν εἰς τὴν θρύσιν πῶς μ’ ἀρέσει νὰ ψάλλω. Ἰδὲ τὸν ὡραῖον αὐτὸν νέον μὲ τὴν υπερήφανον ὄψιν. Ποῖαν ὀγαπήσῃ ἀρὰ γέ; Σὲ Μαγδαληνῆ; Σὺ τάχα; ἢ ἐγὼ θὰ νικήσω; Εὐτυχὴς ἐκείνη ἢ ὁποία ὀγαπήσῃ τὸν ὡραῖον κῆρον τῆς πεδιᾶδος. Εἰς αὐτὴν εὐτυχία, δι’ ἄλλου ἢ λύπη, λύπη διαρκῆς καὶ ἀτελείωτος. Πῶς μ’ ἀρέσει νὰ ψάλλω τὸ θράδν εἰς τὴν θρύσιν. Τὸ θράδν εἰς τὴν θρύσιν πῶς μ’ ἀρέσει νὰ ψάλλω.

«Τὸ ἄσμα σου δὲν εἶναι εὐθυμον καὶ ὁ ἦχος εἶναι

ἀκόμη μελαγχολικώτερος, εἶπεν ὁ ἐφημέριος παρατηρῶν τὴν Σάνδραν μετὰ τοσαύτης προσοχῆς, ὥστε ἐκείνη ἐρυθρίασε. Προσθέτει εἰς τὸ *rispetto* αὐτὸ λέξεις, τὰς ὁποίας βεβαίως δὲν σ’ ἔμαθεν ἡ μάνα σου. Δὲν εἰξεύρω τί ἔχεις πρό τινος καιροῦ, ὦχρῆς, λέγεις ὅτι ἔχεις κεφαλόπονον· τέκνον μου, ὅταν ἔχη τις τὴν συνείδησιν καθαρὰν, δὲν ἔχει αὐτὸ τὸ πρόσωπον· σὲ συμβουλεύω νὰ ἰδῇς τὸν πνευματικόν σου.»

Ἡ Σάνδρα ἐκρυψε τὸ πρόσωπον εἰς τὴν ποδιάν της διὰ νὰ καταπνίξῃ τὰ δάκρυά της. Ἀδυνατούσα δὲ νὰ κρατηθῇ, ἐξῆλθε μετ’ ὀλίγον, χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ τὴν ὑποχώρησιν τῆς ὁ ἐφημέριος, καταγινόμενος εἰς τὰς πρὸς ἐμὲ περιποιήσεις του.

Πιστεύετε τῷ ὄντι, εἶπα πρὸς τὸν φίλον μου, ὅτι ἡ Σάνδρα αὐτοσχεδιάζει ψάλλουσα; Αὐτὸ θὰ ἦτο θαυμάσιον.

— Θαυμάσιον; ὦλοι οἱ Τοσκάνοι μας αὐτοσχεδιάζουν ἐπίσης· λέγομεν ὦλοι ὡς ὁ Ὀβίδιος·

Quidquid tentabam scribere, versus erat. ()*

ἔχοντες γλωσσᾶν, ἢ ὁποία μόνον πέντε καταλήξει; ἔχει στιχογραφούμεν καὶ ἀκουσίως· τὸ δύσκολον εἶναι νὰ γράψωμεν εἰς τὸ πεζόν. Ἡ Μαγδαληνὴ εἰμπορεῖ ν’ αὐτοσχεδιάσῃ ἂν θέλετε.

— Ὅ,τι θαυμάζω, ὑπέλαθον, εἶναι ἡ χάρις, δύναμαι σχεδὸν νὰ εἶπω ἡ εὐγένεια τῶν δημοτικῶν ποιημάτων σας. Οἱ ἐδικοί μας χωρικοὶ δὲν ὀμιλοῦσι πολλοῦ γε καὶ δεῖ γλωσσᾶν τόσο καθαρὰν· ἂν τὰ αἰσθηματὰ των δὲν εἶναι ἦττον ἀληθῆ, ἢ ἐκφρασε αὐτῶν δὲν εἶναι τόσο λεπτή.

— Ὅσον διὰ τὴν γλωσσᾶν, ἀπεκρίθη ὁ φιλοξενῶν με, εἶναι προνόμιον τῆς Τοσκάνης. Οἱ γεωργοὶ μας ὀμιλοῦν τρυφερώτατα τὰ ἰταλικά τοῦ *trecento*· ἐὰν ὁ Δάντης καὶ ὁ Μισέρ Κίνος ἐπανήχοντο εἰς τὴν γῆν ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ὀμιλήσωμεν μετ’ αὐτῶν χωρὶς νὰ ἐνοήσων ὅτι ὁ κόσμος ἐγήρασε. Ὅταν ἔχω ἀμφιβολίας ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς σημασίας λέξεώς τινος δὲν ἀποτεινόμενος εἰς τὴν ἀκαδημίαν τῆς Κρούσκας ἀλλ’ εἰς τοὺς χωρικοὺς ἡμῶν. Ἡ λέξις εἶναι καλὴ ἂν τὴν παρέλαθον παρὰ τῶν πατέρων· ἢ παράδοσις δὲν τοὺς ἀπατᾶ ποτέ.

«Διὰ δὲ τὴν ὕψὸς ὡμῶν ἐνομαζομένην εὐγένειαν μὴ θαυμάζετε. Ὁ ὄρεινος ἔχει χονδρὰ ὑποδήματα, λέγομεν, ἀλλ’ ἔχει καὶ τὸ μυαλὸν λεπτόν, τὸ δὲ καλλίτερον, ἔχει τιμίαν καρδίαν. Εἶναι πρᾶγμα σπάνιον νὰ λησμονήσῃ εἰς ἕκ τῶν νέων μας τὴν αἰδῶν καὶ τὸ καθῆκον, καὶ ἐν ᾧ παραφέρεται ἐντελῶς ὑπὸ τοῦ πάθους· ὁ ἔρωσ τοῦ τείνει πάντοτε πρὸς τὸν γάμον· πολλὰκις μάλιστα τὸ ἄσμα δίδει μαθήματα συμπεριφορᾶς εἰς τὴν ἐρωμένην. Ὅταν ὑπάρχῃ αὐτὴ ἢ

(*) Ὅ,τι ἐπεχειροῦν νὰ γράψω ἦτο στίχος.

ἀπλότης τῆς καρδίας, πῶς καὶ ἡ ποίησις νὰ μὴ ἦναι καθαρὰ καὶ ἀφελής; Ἀλλὰ παρατηρήσατε καλὰ, ἐὰν ἔχη ἄλλην τόσην χάριν δὲν εἶναι μόνον διότι οἱ χωρικοὶ μας ζῶσι εἰς συνεχῆ κοινωνίαν πρὸς τὴν φύσιν, οὔτε διότι μεταφέρουν τὰς ὡραιότερας εἰκόνας ἀπὸ τὰ δένδρα, τὰ φυτὰ, τὰ πτηνὰ, τὸν οὐρανόν, ὅχι· ἢ ἀ-θωότης τῆς καρδίας των ἐπιφέρει τὴν λεπτότητα καὶ τὴν καλλονὴν τῶν ἄσμάτων των.

«Γνωρίζετε τὰ *stornelli* μας; Τί λέγετε π. χ. περὶ τοῦ ἐπομένου;

«Ὅταν σὲ ἠγάπων, εἶπε σὲ ἠγάπων ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ οὐρανὸς ἦτο καθαρώτερος, ἡ ἡμέρα γλυκυτέρα, πρὸς σὲ τὸ κύμα ἐμειδίει, ὁ δὲ ἀνεμὸς ἐφαίνεται σιωπᾶν. Ἀλλὰ τώρα ἰδοὺ εἶσαι μόνη καὶ τίποτε δὲν σὲ ἀγαπᾷ ἄφ’ οὗ ἔπαυσεν ὁ ἔρωσ μου.

— Εἶναι ποίημα τοῦ Μαρίνου, ἀπεκρίθη, ἢ νέα *romanza*.

— Ὄχι, ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ ἐφημέριος· ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀρχαῖα καὶ κατ’ ἐμὲ ὅλα τὰ ἔχομεν κατὰ παράδοσιν ἀπὸ τοὺς ἀοιδούς (*troubadours*), οἵτινες πολλὰκις καὶ αὐτοὶ παλαιὰ ἄσματα ἐπανελάμβανον. Οἱ νέοι μας ἔχουν ἕκαστος τὴν κυρίαν των, τὴν *dama*, ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ἰππόται, καὶ ὁ ἀρραβωνιστικὸς ἐνομαζέται *damo*, ὡραίων λέξιν, ὑπὸ μόνης τῆς ἀγροτικῆς γλωσσῆς διατηρηθεῖσαν. Ἐὰν ἐγνωρίζετε μὲ πόσον σέβας ὀμιλεῖ ὁ εἰς περὶ τοῦ ἄλλου, ποῖα χαριέστατα ἐπίθετα δίδουσιν εἰς ἀλλήλους! Ὁ ἀγαπώμενος εἶναι κριτὸς, *arhos arthemidos*...

— Ἄ! προστάτα, ἀνέκραξεν ἡ Μαγδαληνὴ, ὅταν ἔζη ὁ κκεκομοῖρος ὁ ἀνδρας μου, μὲ ὀνόμαζε πάντοτε ἄνθος ροιδίου, καθὼς τὴν πρώτην ἡμέραν»

Παρετήρησα τὸ ὑπερωρμισμένον ἐπίθετον (*)

«Καὶ ἡ Σάνδρα, ἠρώτησα, πῶς ὀνομάζεται;

— Ἰασημὴ τοῦ Φιγλίνου, κύριε, ἀπεκρίθη ἡ Μαγδαληνὴ φουσῶσα, καὶ δὲν ὑπάρχει εἰς ὕλην τὴν πόλιν κόρη ἢ ὁποία ν’ ἀξιῶ περισότερον αὐτῆς· τὸ ὡραῖον ὄνομα.

— Ἀλλὰ ποῦ εἶναι αὐτὸ τὸ παιδί, τί ἔχει; εἶπεν ὁ ἐφημέριος ἀνησυχῶν περὶ τῆς κηδεμονευσμένης του.

— Καὶ τοὺς πτωχοὺς σου, κύριε, διέκοψεν ἡ φρόνιμος Μαγδαληνὴ, τοὺς λησμονεῖς σήμερον;

— Συμπάθειον, ἀγαπητέ μου φίλε, εἶπεν ὁ ἐφημέριος· συγχωρήσατέ με νὰ σὰς ἀφήσω· δὲν πρέπει διὰ τὸν φίλον μου τῶν Παρισίων νὰ λησμονήσω τοὺς καθημερινούς μου φίλους. Μαγδαληνὴ τὴν σύνοψιν καὶ τὸ βιβλίον μου. ἔχομεν πτωχοὺς, γέροντας, ἀσθενεῖς, δὲν τοῖς δίδω χρήματα, τὰ χρήματα διαφθεῖρουν· ἄλλως τε δὲν ἔχω· ἀλλὰ δύναμαι νὰ τοὺς βοηθῶ δι’ ὀλίγων φυσικῶν προϋόντων καὶ ἔχω πάντοτε δι’ αὐτοὺς καλοὺς λόγους. Τοῖς διηγούμεναι τὸν

(*) Εἰς τὸ γαλλικὸν ὁ εὐφυὴς συγγραφεὺς διττῶς παίζει λέγων *Fleur de Grenade* καὶ *Je regardai cette grenade un peu mûre*. Σ. Μ.

βίον τοῦ ἁγίου τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν σύνοψιν. Ὁ βίος οὗτος εἶναι πάντοτε ὠραῖος καὶ παρηγορητικός, διότι ὅλοι οἱ ἅγιοι ὑπῆρξαν πτωχοί, ἢ δυστυχεῖς, ἢ φιλελήμονες· ἔπειτα ὁμιλοῦμεν καὶ προσευχόμεθα ὁμοῦ. Ὄταν δύο προσεύχωνται, φαίνεται ἡ προσευχὴ γλυκυτέρα καὶ ἰσχυροτέρα· εἶναι τότε περὶ τὸς ὡς λέγει ὁ Ὄμηρος. Πιστὰ κατ'εὐθείαν πρὸς τὸν Θεόν.

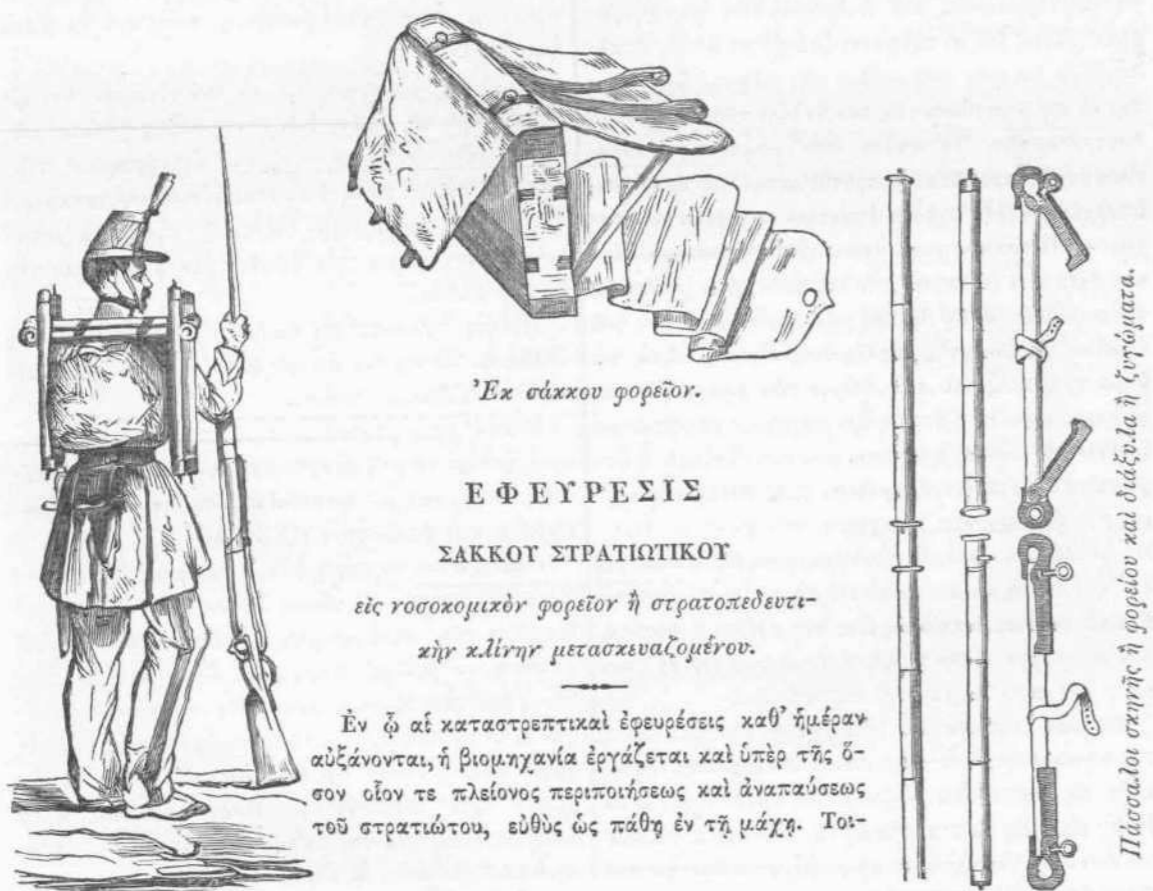
— Με δίδετε ἕρεξιν ἢ ἀναγνώσω τὴν σύνοψιν μαζί σας· τίνος ἁγίου ἑορτὴ εἶναι σήμερον;

— Τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου d'Assise, μεγάλου ἁγίου. Σεῖς οἱ ἄπιστοι δὲν πιστεύετε εἰς τὰς ἀ-

κάνθας αἱ ὁποῖαι μεταμορφοῦνται εἰς βόδια ὅταν ἀπτωχὸς ἐρημίτης θέλῃ νὰ τυρανήσῃ δι' αὐτῶν τὸ σῶμά του· γελᾶτε διὰ τὸν καλὸν λύκον τοῦ Gubbio, ὁ ὁποῖος δίδει τιμιώτατα τὸν πόδα του ὑποσχόμενος νὰ μὴ φάγῃ πλέον κἀνένα· ἀλλὰ εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς μύθους, φυσικὰ προϊόντα αἰῶνος ἀμαθείας καὶ πίστεως, ὑπάρχει θεραπευτικὸς μυελός· ἦτοι ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ θυσία, ἡ θεία τοῦ Εὐαγγελίου μανία. Φίλε μου, ἀποβρίπτω τὸ ἐξώφλιον ἀλλὰ κρατῶ τὸν καρπὸν. Ἐπιστρέφω.

Σ.

(Ἐπιτετα συνεχῆ.)

Ἐκ σάκκου φορεῖον.

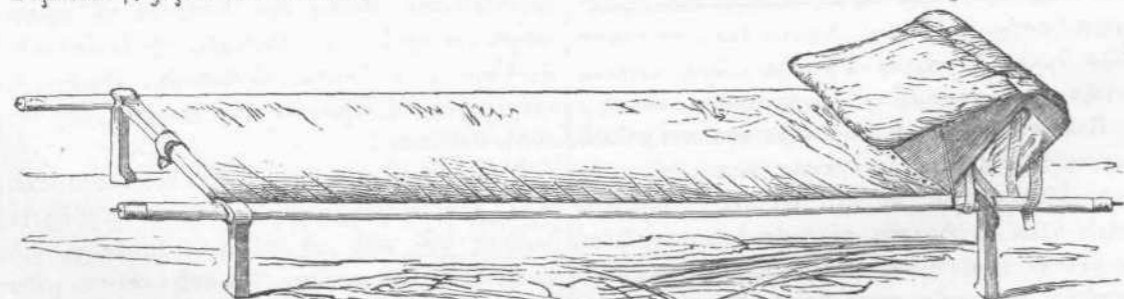
ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ

ΣΑΚΚΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ

εἰς νοσοκομικὸν φορεῖον ἢ στρατοπεδευτικὴν κλίνην μετασκευαζομένου.

Πίσσαλοι σκιρῆς ἢ φορεῖον καὶ διάζυγα ἢ ζυγώματα.

Στρατιώτης φέρων τὸν σάκκον.

Ἡ ἐκ τοῦ σάκκου κλίνη ἐστημένη.

αὕτη τις φιλόφρων ἐφεύρεσις, τιμῶσα τὸν ἡμέτερον αἰῶνα, εἶναι ὁ στρατιωτικὸς σάκκος τοῦ Κυρίου Λουδοβίκου Ἰουβέρτου, γραμματέως παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι τῶν Γάλλων, εἰς φορεῖον εὐκόλως μετασχηματιζόμενος.

Ὅσον ἐντελής καὶ ἂν ἡ ἡ τῶν ἀσθενῶν ἐν τῇ μάχῃ ὑπηρεσίᾳ καὶ ὅσον πολλαὶ αἱ προσωριναὶ κλίναι ἐφ' ὧν κατακλίνουσι τοὺς τραυματίαι, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι αὗται μὲν σπανίως ἀρκοῦσιν, οἱ δὲ τραυματία βραδέως ἀποκομίζονται τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ τῶν διεσταυρωμένων ὄπλων τῶν ἰδίων συστρατιωτῶν, τοῦθ' ὅπερ καὶ τὸν πάσχοντα ἐνοχλεῖ καὶ πολλοὺς στρατιώτας ἀπασχολεῖ.

Ὁ Κύριος Ἰουβέρτος, μετὰ πολλὰς ἐρεῖνας, εὔρε τέλος τρόπον δι' οὗ καὶ ἡ ἀνάπαυσις τοῦ στρατιώτου ἐπιτυγχάνεται, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν φοραφόρων ἐλαττοῦται, καὶ οἱ πρόφασιν ζητοῦντες ὅπως, ἀπαλλαγθῶσι μακρὰν τοῦ πεδίου τῆς μάχης, δὲν δύνανται νὰ προφασισθῶσι τὴν περίθληψιν τῶν πασχόντων συστρατιωτῶν. Τὸ καλὸν τῆς ἐφευρέσεως ταύτης εἶναι ὅτι συγκροτεῖται ἐκ προσθεμάτων (accessoires) ὑπαρχόντων ἤδη σχεδὸν ἀπάντων παρ' ἐκάστῳ στρατιώτῃ. Ὁ σάκκος χρησιμεύει ἀντὶ προσκεφαλαίου καὶ σκεπάσει ἐν ταύτῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀσθενοῦς· τὸ σκηνίδιον (demi-tente) χρησιμεύει ὡς ὀθόνη τοῦ φορεῖου· τὰ ζύζα τῆς σκηνῆς συνενοῦμενα κατὰ τὰ ἄκρα σχηματίζουσι τὸν ἕτερον τῶν βραχιόνων τῆς μηχανῆς· ἀρκοῦσι δ' ἕτεροι δύο πάσσαλοι σκηνῆς ὅπως ἔχωμεν τὸν ἄλλον βραχίονα, καὶ δύο διάζυγα ἢ ζυγώματα ἔχοντα διηρθρωμένους τοὺς πόδας τῆς κλίνης καὶ δικτηροῦντα τὸ σχῆμα τοῦ φορεῖου. Τὸ ὅλον μῶλις ἔχει βάρος 9 χιλιογράμμων, ὥστε ἕκαστος πεζὸς δύναται νὰ μεταχειρισθῇ εἰς πᾶσαν περίστασιν εἴτε τὸ συνήθες σκηνίδιον, εἴτε τὴν κλίνην ἢ φορεῖον, ὠφελιμωτέραν οὐσαν τὸ θέρος κατὰ τὰς χώρας ὅπου ἀρκεῖ τῆς κεφαλῆς μόνης ἢ στέγασαις.

Τὰ ζύζα τῆς σκηνῆς εἰσέρχονται εἰς τὰ πλάγια τοῦ πανίου, τὰ δὲ διάζυγα καὶ ὁ σάκκος εἶναι δεδεδεμένα εἰς τοῦτο διὰ λωρίων. Τὸ ὅλον δύναται νὰ στηθῇ εἰς τρία λεπτὰ τῆς ὥρας. Ὁ σάκκος διαιρεῖται πάντοτε οὕτως, ὥστε νὰ περιέχη τὸ ἐφόδιον τοῦ στρατιώτου· ἀλλ' ὅταν φέρεται ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν νοσοκόμων, διαιρεῖται εἰς τμήματα περιλαμβανόμενα ζαυτῶν, ἐπιδέσμους, ἰατρικά. Τέλος τὰ σκευοφόρα ἄρματα δύνανται νὰ φέρωσι πολλὰ τοιαῦτα ἐντελῆ φορεῖα χρησιμεύοντα εἰς προσωρινὰς κλίνας.

Πολλοὶ Γάλλοι καὶ ξένοι στρατιῶται καὶ πολλοὶ στρατιωτικοὶ ἰατροὶ, ἐξετάσαντες τὸ μηχανῆμα, ἐγνωμοδότησαν ὑπὲρ αὐτοῦ. Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ἡ πείρα θέλει ἐπιστηρικῶς τὰς κρίσεις αὐτῶν, διότι ἐστάλησαν τοιοῦτοι σάκκοι εἰς τοὺς ἐν πολέμῳ διακειμένους γαλλικοὺς στρατοὺς τῆς Κοχινγκίνης καὶ

τῆς Μεξικῆς. Τότε δ' ἐλπίζομεν ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν θέλει εἰσαχθῆ ὁ σάκκος αὗτός.

Σ.

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΙΣ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

—οοο—

Εὐχερὲς μὲν τὸ ἀναγινώσκειν, δύσκολον δὲ τὸ σκέπτεσθαι· καὶ ὅμως τὰς τῶν ἄλλων ιδέας δὲν δυνάμεθα νὰ ἰδιοποιηθῶμεν ἢ διὰ τῆς σκέψεως, ἥτις εἰς ἡμᾶς μόνον ἀνήκει.

Τὴν ἰσχὺν τῶν ἐντυπώσεων καὶ τὴν εὐκρίνειαν προκρίνω ἐπιπολαίων γνώσεων, ὅσον καὶ ἂν αὗται ἦναι εὐρεῖαι.

Πολλάκις μὲν συμβαίνει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἴμεθα ἐγκρατεῖς ιδεῶν, ἐνῶ μόνον λέξεις γινώσκουμεν, καὶ νὰ ἐκλαμβάνωμεν συνώνυμα ἀντὶ ὀρισμῶν· πολλάκις δὲ λέξεις τινὰς ἀναλύσας ἐξαιρετικῶς μεταφορικῶς, πολυτίμους ἀνεῦρον ιδέας. Δὲν πρέπει νὰ μεταχειρίζομεθα λέξεις πρὶν ἢ καλῶς ἐξακριβώσωμεν τὴν ἔννοιαν αὐτῶν.

Πρέπει ἐπίμονος· καὶ ἀκάματος νὰ θηρεύῃς τὴν ἀλήθειαν. Ἐνίοτε ἵνα ἀποφύγω τὸν πόνον τῆς ἐρεῦνης, περιήλθον εἰς πλάνην.

Μηδὲν ἔργον φαντασιοκοπίας πρέπει νὰ ἀναγινώσκω, ἱκανὸν νὰ μοῦ ἐξασθενήσῃ τὸν νοῦν, ἀλλὰ ποιήσεως πονήματα καὶ φαντασίας, ὅσα τείνουσιν νὰ ἐπισχύσουν καὶ ἀνυψώσουν τὴν ψυχὴν.

Ὅσακις εἶναι συγκεχυμένος ὁ νοῦς μου, ὑπὸ μυρίων κατατρυχόμενος ἀορίστων ιδεῶν, ἀίρετώτερον νὰ διακόψω τῶν σκέψεών μου τὸ ἀντικείμενον καὶ ν' ἀποθέσω τὰ βιβλία· διότι εἶναι ὠραὶ καθ' ἃς ἀνικανὸς φαίνεται ὁ νοῦς μου πρὸς σπουδαίαν μελέτην ἢ κατὰ τινα πρὸς τὸ κεκομηκῶς σῶμα συμπαθειαν ἐξαντλοῦνται αἱ δυνάμεις αὐτοῦ· τότε δὴ χρεῖαν ἔχει ἀναπαύσεως. Πλὴν ἡ φυσικὴ αὕτη ἀσθένεια διακριτέα τῆς ἐραθυμίας, ἥτις ἀξάνει θεραπευθεῖσα· μάλιστα δὲ εὐχῆς ἔργον εἶναι νὰ υπερνικήσῃ τις τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἀδυναμίαν, ὅπερ πιεσέω εὐκατόρθωτον· μήπως δὲν δυνάμεθα νὰ προσοικειωθῶμεν τὴν ἔξιν τῆς προσοχῆς, τὴν ὁποίαν οὐδ' ἡ ἀλγηδὼν αὐτῆ δύναται νὰ διακόψῃ; Ποσάκις δὲν ἐσυγχώρησα εἰς ἑμαυτὸν τὴν ἀκηριάν, λογισθεῖς αὐτὴν ἀσθένειαν!

Πρέπει ν' ἀποσκορκαίω τὴν ἔξιν τοῦ ἀναγινώσκειν πολλά μάταια πράγματα· διότι καταστρέφουσι τὰς δυνάμεις τοῦ νοῦς καὶ ἀπέχθειαν ἐμποιοῦσι πρὸς πᾶσαν σπουδαίαν μελέτην. Τὴν τάξιν καὶ τὴν μεθοδὸν περὶ πολλοῦ ποιῶμαι, καὶ ὅταν σχεδὸν τι σπου-

δης συλλάβω, πρέπει πολλά νά πάθω πριν ή παραιτηθώ αὐτοῦ. Ἐπιθυμῶ νά φθάσω εἰς τήν εὐκρίνειαν τῶν ἰδεῶν. Ἐπρεπε νά μὴ ἀνῶ ν' ἀποχωρίζω πάσης μελέτης πᾶν εἶτι ἀλλότριον, καὶ τήν ἐπαισθητοτέραν περὶ τοῦ ἀντικειμένου ν' ἀποκτήσω σαφῆνειαν. Ἄφου δὲ τὰ βιβλία μου ἀποθέσω, πρέπει νά προσπαθῆσω ν' ἀπαλλάξω τῶν μελετηθέντων τὸν νοῦν μου, ὅπως ἕσυχος καὶ μετὰ παρρησίας ἐπιληφθῆ τοῦ θεάματος τῶν ἐκτός.

Εἶναι πάντοτε καλῆτερον νά σκέπτηται τις περὶ τινος πραγματος, πρὶν ἢ προστρέξῃ εἰς ὅ, τι περὶ τούτου ἐσκέφθησαν οἱ ἄλλοι· οὕτω κατορθοῖ ν' ἀνεύρη ἄληθειαν, αἷτινες θὰ τὸν διέφευγον, ἂν πρότερον παρ' ἄλλου ἐλάβανεν ἰδιαιτέρον τινὰ τρόπον τοῦ θεωρεῖν τὸ πρᾶγμα. Αἱ ἡμέτεραι ἀρχαὶ οὐτε ἀπότῃς ἀνατοφῆς πρέπει νά ἐξαρτῶνται οὔτε ἀπὸ τῆς ἐξέως· Θέλω δὲ ἐγὼ αὐτὸς νά παρατηρῶ, πρὶν ἢ ἐρευνησῶ τὰς παρατηρήσεις ὅσαι πρὸ ἐμοῦ ἐγένοντο· διότι πᾶσαν κατὰστρέφει τις πρωτότυπον ἰδέαν ὑπ' ἄλλων πάντοτε διδασκόμενος πῶς καὶ ἔπερ δεῖ διανοεῖσθαι. Ναὶ μὲν πρέπει νά βοηθῇ τὴν ἀδυναμίαν μας ἡ δύναιμις τοῦ νοῦς ἐκείνων οἵτινες ὑπερέχουσιν ἡμῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ νά μᾶς ἐμποδίζῃ τοῦ ν' ἀσκῶμεν τὰς ἰδίας ἡμῶν δυνάμεις. Δι' αὐτὴν τὴν τυφλὴν εἰς τὰ βιβλία πίστιν μεταδίδονται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν καὶ τὰ σφάλματα καὶ αἱ ἀλήθειαι. Αἱ αὐτόματοι πηγαὶ τῆς δικαιοῦς ἐξαναλῶνται, καὶ καταπλημμυρεῖται ὁ νοῦς ὑπὸ ζῆνων ἰδεῶν.

Τὸ αὐτεξούσιον τοῦ νοῦς εἶναι ἡ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀγνοῦσα ὁδός. Ἐνδέχεται νά ἔχη τις μικρότερον ποσὸν γνώσεων, ἀλλὰ τὸ ποῖον θὰ ἦνε ἀνώτερον. Πᾶσα ἀλήθεια, τὴν ὁποῖαν ὑπ' ἐξουσίας ἐλάβομεν ἢ δὲν ἀπεκτήσαμεν διὰ τοῦ ἰδίου ἡμῶν κόπου, ἀσθενῆ προζενεὶ ἐντύπωσιν.

Πρὶν ἢ πλαστουργήσω ὑποθέσεις, πρέπει νά σημειώσω ἐπιμελῶς καὶ νά κρίνω τὰ γεγονότα ἐφ' ὧν στηρίζονται. Ἐπρεπεν ἐν χωριστῷ τινι βιβλίῳ νά γράφω τὰς ἀληθείας ὅσας παραδέχομαι, ἵνα πάλιν τὰς σταθμίσω καὶ τὰς ἐκτιμῆσω ἄνευ προλήψεως. Πρέπει δὲ νά φοβῶμαι μὴ, ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νά φανῶ παράδοξος, περιπέσω εἰς σφάλματα. Ὅσον ἢ πρόληψις τοσοῦτον καὶ ἡ φιλοδοξία εἶναι ἐλέθριος· ἡ φιλαλήθεια δὲ εἶναι ἡ μόνη ἀρχὴ ἧτις δέον νά μᾶς χειραγωγῇ· καὶ μόναι ἀξίαι ἀμέσου προσοχῆς ἀληθεῖαι εἶναι ὅσαι ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τοῦ βίου.

Μᾶλλον σπουδαίως τινὰς ἀληθείας ἐπιθυμῶ νά κατανοήσω ἢ νά παραφέρωμαι ὑπὸ παντοίων γνώσεων, αἷτινες μέχρι τοῦδε μὲ ἠπάτησαν. Ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἀπλοῦν μέσον καὶ δὲν πρέπει νά τὴν νομίζω τὸν πρὸς ὅν ὄρον. Ματαιοπονία δὲ εἶναι νά ἐνδιατρίβω εἰς ἀφρημένας περὶ ἀνωφελῶν πραγμάτων σκέψεις.

Πρέπει νά προσέχω τὸν νοῦν μήπως ἀνεξετάστως

καὶ ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ τινος κινούμενος παραδεχθῶ ἀπάτας ἐπὶ τῆς ἀληθείας. Ἡ περὶ τῶν θρησκευτικῶν συνδιαλέξεις δύνανται λίαν ὠφέλιμος νά μοὶ ἀποβῆ, ἂν πιστεύω εἰς τὴν ἐνάργειαν αὐτῶν, ἂν εἰλικρινῶς τὴν ἀλήθειαν διώκω, ἂν μεθ' ὑπομονῆς δύναιμι ν' ἀκροάζωμαι χωρὶς νά διακόπτω τὸν διηλοῦντα, καὶ ἂν μὴ κατέχωμαι ὑπὸ τῆς ὀρέξεως τοῦ νά διαπρέψω. Δέον πρὸς τοῦτοις ν' ἀπέχω τοῦ νά ἐπιδεικνύω τὰ θρησκευτικά μου αἰσθήματα ἢ περὶ τῆς ἐμῆς πείρας νά ποιῶ μνεῖαν.

Τέλος καλὸν εἶνε νά μὴ παρεμβάλλω εἰς τοὺς λόγους μου τὴν λέξιν ἐγώ. Τὴν θεῖαν δὲ εὐλογίαν ἤθελον ἐπιμαρτυρῆσαι ἐπὶ πασῶν τῶν σπουδῶν μου.

Υ.

ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ

ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

1. Ὅταν δηχθῇ τις ὑπὸ λυσιπῶντος κυνός (ἄνθρωπος εἴτε ἄλογος) πρέπει κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἀπὸ τῆς δῆξεως νύκτα νά ἀγρυπνήσῃ.

2. Ἡ λαβὼν διὰ τοῦ λεγομένου κουτοῦζ τασσῆ ὕδωρ ἀπὸ τεσσαράκοντα κύματα θαλάσσης λούεται·

3. Ἡ λαμβάνει ἀπὸ χειρᾶς τεσσαράκοντα μονογάμων γυναικῶν ἄρτον καὶ σκόρδον καὶ τρώγει αὐτὰ ὁ πάσχων.

4. Ἡ, ἐὰν δηχθῇ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κυνός ἄνθρωπος καὶ τι ζῶον, ὁ μὲν διαβαίνει ὑπὸ τὸ δε, καὶ τ' ἀνάπαλιν.

5. Στεῖρα γυνὴ λαμβάνει ἀπὸ χειρᾶς ἑπτὰ μονογάμων ἀνά παρᾶν καὶ κατασκευάζουσα διὰ τούτων σταυρὸν ἀναρτᾷ αὐτὸν εἰς τὸν λαιμὸν.

6. Πιστεύουσιν ὑπαρξίν βουρκολάκων· ὅτι δηλαδὴ οἱ Τοῦρκοι καὶ ἄλλοι ὀμόθρησκοι τούτοις ἐμψυχούμενοι ἐξέρχονται τῶν τάφων.

7. Νομίζουσιν ὅτι ἡ πανώλης καὶ ἡ χολέρα καὶ ἄλλαι τοιαῦται τῆς ἀνθρωπότητος μάστιγες ἐκ Θεοῦ ἐρχονται, καὶ τὰς ὀνομάζουσιν ὀργὴν Θεοῦ.

8. Ὅταν βάλωσι θεμέλια οἴκου, θυσιάζουσιν εἰς τὸν Θεὸν ἀλέκτορα, ἢ πρόβατον ἔτε ἄλλο τι τῶν τοιούτων.

9. Τὸν πάσχοντα ὑπὸ ἱερᾶς νόσου (σεληνιασμοῦ) νομίζουσιν ὡς ὑπὸ μαγισῶν κτεχόμενον, καὶ προστρέχουσιν εἰς γόητας.

10. Ὅταν ὁ τρίπους (πυροσεστία) συμβῆ νά εὐρεθῇ ἀνάσκελα, νομίζουσι τοῦτο κακὸν οἰωνόν, προμηνύοντα χρεῖα πολλά εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ.

11. Δὲν πατοῦσιν ἐπὶ προσκεφαλαίου, διότι ὁ τοῦτο κάμων δὲν μεγαλύνει.

12. Ὅταν μετὰ τὸ ἐσπέρας ὠρύηται κύων, εἶναι κακὸς οἰωνός· προμηνύων θάνατόν τινος.

13. Ἡμέρᾳ παρασκευῆ δὲν κόπτουσι τοὺς ὄνυχας.

14. Διὰ νά προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τοῦ κόκκυγος (βηχός) τοῦ κοινῶς κοκκύτσου ἢ κοκκουτσᾶ, διαβαίνουνσιν ὑπὸ γέφυραν,

15. Ἡ διὰ λαβῆς χαλκοῦ·

16. Ἡ ἐλθόντες εἰς βαφέα στίζουσι τὸ πρόσωπον.

17. Ὁ φέρον περὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἀγγύλωνσιν (κοινῶς κριθαρίτσαν) γεννησεται ποτε πλοίαρχος.

18. Ὅταν ἰδῶσι βάτραχον ἢ σάβραν κλείουσι τὸ στόμα, διότι μετρηθέντες ὑπ' αὐτῶν οἱ ὀδόντες πίπτουσιν.

19. Ὅταν συμβῆ σίφων (κοινῶς ζίφος) λαμβάνοντες μάχαιραν ποιοῦσι τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ λέγοντες· «ἀναστήτω ὁ Θεός κτλ.» ἢ «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος», καὶ οὕτω νομίζουσιν ὅτι τὸν κόπτουσι.

20. Τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Τύρωνος ξηραίνουσι τὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διανεμόμενα κόλυβα, καὶ κατὰ καιρὸν τρικυμίας εἴπιτοντες αὐτὰ εἰς τὴν θάλασσαν καταπέουσιν ἐκείνην.

Ι. Γ. ΒΑΛΑΒΑΝΗΣ.

ΣΥΛΛΟΓΗ

λέξεων φράσεων καὶ παροιμιῶν

(Συνέχ. Ἴδε φυλλάδ. 306.)

Λ.

Λάβρα. (ἡ) ὁ σφοδρὸς καὶ ἀφόρητος καύσων. «τί κάψα καὶ λάβρα εἶναι» — «ἔχει λάβρα καὶ κάψα σὴν καρδίᾳ ἡ μέσα του,» «καίεται καὶ λαβρίζεται.»

Λάβδα. «Αὐτὸς ἔχει τὴ λάβδα.» τουτ. εἶναι ὀλίγον μωρός, (ἐκ τῆς λέξ. *λελός* ἀρχομένης ἀπὸ του .*λ.* στοιχείου) ἢ λωλὸς, τρελοῦτσικος, μωρός.

Λαβοματιά, τὸ τραῦμα (ἐκ τοῦ *Λαβόνω*) καὶ *λαβομέρος* ὁ τραυματισθῆς, καὶ *λάβωμα.*

Λαγρός — ὁ ψαρός, ὁ ἔχων τὸ χρῶμα τοῦ λαγοῦ. Λέγεται κυρίως ἐπὶ ζῶων παρδαλῶν.

Λαγιάζει (ἐπὶ τρ. πρ.) καὶ *Καταλαγιάζει* «ὅτι κ' ἐλάγιασε.» τουτ. μόλις τὸν πῆρεν ὁ ὕπνος καὶ ἡσυχάζει.

Λαγκι (τὸ) — ὁ παλμός τῶν καρωτίδων· «Λαγκύει ἢ τρέμει τὸ λαγκί του.»

Λαγγοῦρι καὶ *Λαγγοῦρια* (πληθ.) αἱ λαγόνες τοῦ θώρακος καὶ *Λαγγοῦνάδα* τὸ κοῖλον καὶ *Λαγγοῦνέα* κτύπημα εἰς τὰς λαγόνας.

Λαγόρχι — εἶδος σταφυλῆς· ἴσως συντίθεται ἐκ τοῦ *Λαγός*—*ὄρχις*, ὡς ἐκ τοῦ ὀμοιομόρφου.

Λαγυδοκοιμᾶται (τρ. προσ.) — Κοιμᾶται πολὺ ἐλαφρὰ ὡς ὁ λαγός.

Λαγαρίκα (ἡ) καὶ *Λαγαρικό* — ὁ λαγοθήρας κύων (*levrier*).

Λαδέα — ἡ ἐκ τοῦ ἐλαίου ἐπὶ τῶν ὑφασμάτων σχηματισθεῖσα κηλὶς· «ξέρει τὴν λαδέα του.» τουτ. τὸ πταίσιμόν του ἢ τὸ λάθος του.

Λαδωμέρος ποντικός. φρ. «εἶναι ὅταν λαδωμένος ποντικός,» τουτ. φαίνεται ἔνοχος ἐκ τῆς ἐξωτερ. μωρφῆς, ὡς ὁ λαδωμένος ποντικός.

Λαζούρι — εἶδος νήματος βαμβάκερου κυανοῦ χρώματος (ἴσως ἐκ τοῦ Ἴταλ. *azuuro*)· καὶ μεταφορ. ἐπὶ τοῦ κυανωθέντος ἢ πελιδνοῦ μέρους τοῦ κτυπηθέντος σώματος· «ἔγινεν ἕνα λαζούρι» — ἐμελάνισσε.

Λαθρακιάζουνε ἢ *λαθρακιοῦνε* τὰ ξύλα. Λέγεται καὶ *Σουφραινοῦνε* — τουτ. φθείρονται ἢ διαβιβρώσκονται ἐσωτερικῶς (ἢ λαθρακίως) ὑπὸ τῶν ἐντόμων.

Λαθῆρι — ὁ λάθυρος τῶν ἀρχαίων — εἶδος ὀσπρίου — παρ' ἄλλοις λαθούρι.

Λαήρα (ἡ) καὶ *Λαήρι* (τὸ) — ἡ λάγηνος τῶν ἀρχαίων. *Βυτίνα* ἐν Ρόδῳ, πλατύστομον κεράμιον ἀγγεῖον.

Λαλέα — ἐκ τοῦ ἀρχαίου *λαλάζω* καὶ *λάλη*, ὁ ἦχος, ἢ βοή τῶν κωδῶνων. «Ἡ καμπάνα ἔχει καλὴ λαλέα.»

Λαλό ἀντὶ τοῦ ἐλάυνω τὰ ζῶα· καὶ λαλητής — ὁ ἐλάυνων, ὁ ὀδηγός, ὁ ἀγωγιάτης.

Λαμάσσα — ἀνδρογυναίκα, γαῦρος καὶ αὐθάδης.

Λάμνεται καὶ *λάσσειται* (ἴσως ἐκ τοῦ *λάω* — θέλω, ἐπιθυμῶ). Λέγεται ἐπὶ θήλεος ζώου ἔχοντος σαρκινὰς ὀρέξεις μετὰ τοῦ ἄρρενος· *ἐλάστη* σημ. τὸ ἐπαυσεν ὁ πρὸς ὄρειαν ὀργασμός.

Λαμπαρόνω. Στέκομαι ἀκίνητος καὶ σιωπηλός· *λαμπαρόνει* λέγεται ἐπὶ τῶν βοῶν ὅταν στέκωνται καὶ δὲν βόσκωσι.

Λάμπασμα καὶ *λάμπαστρο* — τὸ φάσμα τῶν νεκρῶν τὸ ἐμφανιζόμενον ὡς φλόγητρον· ἐξ οὗ καὶ τὸ ῥῆμα *λαμπάσσω* ἢ *λαμπάζω*, ὅπερ σημαίνει καὶ φοβίζω τινὰ διὰ λάμπσεως καταπληκτικῆς. «Τὸν ἐλάμπαξαν ἢ εἶναι λαμπασμένος» — ἐκθαμβος ἢ ἡλίθιος ἐκ τοῦ φοβήτρον.

Λαμπούδα. Ἡ φλόξ τοῦ πυρός, ἢ λάμπσις· καὶ ῥῆμα «*λαμπούδιζει* (τρ. πρ.) ἢ φωτιά»· τουτ. ἔχει λάμπσιν ἢ λαμπαδίξει καὶ λαμποδοκοπεῖ. τουτ. προζενεὶ ἀναλαμπὴν ἢ διαδίδει μακρόθεν λάμπσιν, λαμπυρίζει.

Λανάτος — Δέρμα κατεργασμένον εἰς λανάραν πρὸς χρῆσιν οἰκιακὴν.

Λανός — ὁ ληνὸς τῶν ἀρχαίων. Τόπος ὅπου πατοῦν τὰς σταφυλάς· τὰ ἀλλαχοῦ πατητῆρια.

Λαντοῦρω — ῥαντίζω, περιχύνω ὕδωρ ἢ ἄλλο ὕ-

γράφον. « ελαντούρησε την αύλή » τουτ. ἐπερίβρεξεν αὐτήν.

Λάπα (ἥ) καὶ **λαπάρι**— ἡ λαπάρα τῶν ἀρχαίων τὸ μεταξὺ τῶν πλευρῶν καὶ τοῦ ἰσχίου ἀπαλὸν καὶ μεμβρανώδες μέρος τῶν ζώων.

Λάπαθα (τά)— ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ. Εἶδος φυτοῦ υποζύνου χρησίμου πρὸς τροφήν καὶ τὸ δίστιχον' ἔγώ φαγα τὰ λάπαθα κ' ἔγώ κατέχω ντάπαθα.

Λαπαθάρος— ἐπίθ. χλευαστικόν — ὁ κεχαυνωμένος καὶ νοθρός.

Λαρουγγέα. Ἡ μέχρι τοῦ λάρυγγος κατάποσις ὑγροῦ τινος « ἔπιε μία λαρουγγέα ».

Λάσκαρα— τὰ ζύγρια, κυρίως τὸ ἀλειμμα ἢ λίπος τῶν θνήθων κτλ.

Λαταγιασμένο. Τὸ χαῦνον καὶ μαλθακὸν κρέας ἢ ἄλλο τι ἐκ στερεοῦ ἢ εὐτραφοῦς εἰς μαλακὸν μεταβληθὲν (Pasque).

Λατζι (ἐπίθ). γυμνός — καὶ **λατζωμένος**, ὁ ἐξαπλωμένος ἡμίγυμνος ἢ ελόγυμνος. καὶ ῥῆμα **λατζόμαι** τουτ. ξεγυμνόμαι.

Λαγάσσω— ἀσθμαίνω ἐκ τοῦ δρόμου κουρασθεὶς — **λαχανιάζω**. παράγ. ἐκ τοῦ λαπάω **λαπάζω** — **λαφάζω** καὶ **λαφάσσω**. « Ἐλάφαζε ἢ εἶναι λαφασμένος », « ἔχει λαφατό. »

Λαφακιάζω καὶ **λάφτω** (ἐκ τοῦ ἀρχ. **λάπτω**) χάρτω ὅταν ὁ κύων ἢ ἄλλο ζῶον ροφᾷ ἢ τρώγῃ με **λαιμαργίαν**.

Λαχτάρα— ἡ ἀνυπόμνος προσδοκία, ἢ πόθος μετὰ φόβου ἢ ἐλπίδος. **Λαχταρίζω** ἢ **λαχταρῶ** (ῥῆμα), ἐπιθυμῶ τι μετὰ πόθου. « **Λαχταρίζω** νὰ τὸν ἰδῶ » ἢ « **πονῶ** καὶ **λαχταρίζω** » — **Λαχταριστὸ ψάρι**— τὸ ἤδη ἀσπαίρον ἢ σπαράζον.

Λαχτιά (ἥ) τὸ λάκτισμα ἢ κλωτσιά' καθὼς **Γροθία** ἢ **μπουνέα**, τὸ γρονθοκόπημα, **βαβδέια**, τὸ βὰβδισμα, **πετρέια** κτλ.

Λειβερίζω— κλονίζομαι, παραπίπτω, μόλις σπρίζομαι εἰς τοὺς πόδας.

Λειθενῶ καὶ **λειξουρέω**, **λειχνεύομαι**— ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ φάγω τὸ παρατιθέμενον φαγητόν= **λείχω** (γλείφω), **ἔλειξε'** καὶ **ἀναλείχομαι**— **λειχοῦθης**= ὁ λιχνός ἢ **λαίμαργος** καὶ **λειχουδέομαι**, καὶ **λειχοπιατῆς** ὁ γλείφων τὰ πινάκια.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΙΣΛΑΜΙΚΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ (*)

—ooo—

Πρὸ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ οἱ Ἄραβες μετεχειρίζοντο πρὸς τὰς ἐμπορικὰς τῶν συναλλαγᾶς Περσικὰ καὶ

(*) Τὴν ἀνωτέρω πραγματείαν συνέγραψεν ὁ πρῶν ὑπουργὸς τοῦ Σουλτάνου Σουπιχίδης ἐκ Τριπόλεως τῆς Πε-

Ἄβουβέκερος δὲ, (ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς) οὐδεμίαν ἐπέφερε μεταβολήν, τὰ πάντα ἐγκαταλίπον εἰς τὴν εὐρεν αὐτὰ καταστάσιν. Πρῶτος ὁ Ὁμάρος τὸ 18 τῆς Ἐγείρας καὶ τὸ 8 τῆς Καλιφείας αὐτοῦ ἔτος, ἐχάραξε νομίσματα μετὰ τὸν χροσοῦκὸν τύπον καὶ βάρους ἀναλόγου πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ καθιερωθεῖσας διατάξεις ὡς πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην, ἐπιγράφας εἰς μὲν τὸν γύρον καὶ Κουφικοῖς γράμμασι τὰ ῥητὰ « Αἴνος τῷ θεῷ », ἢ « Μωάμεθ ἔστιν ὁ ἀπόστολος τοῦ θεοῦ » ἢ « Οὐκ ἔστιν ἄλλος θεὸς πλὴν τοῦ μόνου θεοῦ » ἢ καὶ τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα « Ὁμάρ ». Ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ δὲ διετηρήθη ἀμετάβλητος ὁ χροσοῦκὸς τύπος.

Τὰ ἐπὶ τῆς Καλιφείας Ὁμάρου χαραχθέντα νομίσματα ἔφερον τὸ ῥητόν « Μέγιστος ὁ Θεός ». Ὄταν ὁ Μωάμεθ ἀνέβη τὸν θρόνον τῶν Καλιφῶν, ἡλάττωσε τὸ βᾶρος τῶν νομισμάτων κατὰ ἓνα ἢ δύο σίτους, καὶ ἐξεκόνισεν ἑαυτὸν ἐπ' αὐτῶν περιζωσμένον ξίφος, πρᾶγμα ὅπερ διήγειρε μομφήν. Μετέπειτα δὲ ὁ Ἄβδ-ουλ-λάχ, υἱὸς τοῦ Ζοβεῖρ, ἡγεμὼν τῶν Μουσουλμάνων, ἐπὶ τῆς ἐν Μέκκᾳ διατριβῆς του, μετεποίησε τὸν τύπον τοῦ νομίσματος, δοὺς αὐτῷ κομψότερον τύπον, καὶ ἐγγράφας ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μὲν μέρους « Μωάμεθ ἔστιν ὁ ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ » ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου « Ὁ θεὸς ἐπιτάσσει τὴν εὐθυροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην ». Ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μουσάβ, υἱὸς τοῦ Ζοβεῖρ, ἐχάραξε καὶ αὐτὸς νόμισμα, συμμορφούμενος μετὰ τὰς ἐκπαιλα παραδόσεις περὶ τῶν ἀφορώντων τὸ βᾶρος. Ὄταν δὲ ὁ Χεδζατζῆς, υἱὸς τοῦ Ἰουσοῦρ, τῆς διαταγῆς τοῦ Ἄβδουλμαλήκ Βεν-Μερβάν, εἰσῆλθεν ἀρχηγὸν στρατοῦ εἰς Χεδζατζῆ ὅπως καταπολεμήσῃ τὸν Ἰβν Ζοβεῖρ, μετήλλαξε καὶ αὐτὸς τὸν τύπον τοῦ νομίσματος, διότι, λέγει, οὐδὲν ἔχνος πρέπει νὰ μείνῃ τοῦ ἀνοσίου ἐκείνου. Ἄφοῦ δὲ ὁ Ἄβδ-ουλ-λάχ, ὁ υἱὸς τοῦ Ζοβεῖρ, ἐτελεύτησεν, ὁ Ἄβδ-ουλ-μαλήκ Βεν-Μερβάν θριαμβεύσας κατὰ πάντων τῶν ἀντιζήλων καὶ αισθανθεὶς ἑαυτὸν ἱκανῶς ἰσχυρὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν Καλιφῶν, κατέβαλεν ἰδιάζουσαν ὄλως φροντίδα πρὸς τὸ νὰ κανονίσῃ τὸ βᾶρος, τὴν ἀξίαν, τὸ κράμα καὶ τὴν χάραξιν τοῦ νομίσματος. Οὕτω λοιπόν, τὸ 76 τοῦ Χιδζρέτ, οὐχὶ μόνον αὐτὸς ἐχάραξε δηνάρια καὶ διρχέμια ἰδιάζοντος τύπου, ἀλλὰ παρήγγειλε καὶ τῷ Χεδζατζῆ, διατριβόντι τότε ἐν τῷ Ἰράκ, νὰ πράξῃ καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ διὰ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ Χεδζατζῆς συνεμμορφώθη πρὸς τὴν παραγγελίαν ταύτην, καὶ ὅτε τὸ νέον νόμισμα ἐφθασεν εἰς Μεδίνην, οἱ συνεταῖροι τοῦ προφήτου, οἵτινες ἔζων ἐστί, ἔστρεψαν νὰ μετεχειρίζωνται τὰ νομίσματα ταῦτα καὶ τοὶ σκανδαλιζόμενοι ἐκ τοῦ ὅτι ἔφερον ἐπ' αὐτῶν τὴν εἰκόνα τοῦ χαράξαντος αὐτὰ. Ὁ δὲ Χαλιδ Βεν-Γεζίδ Βεν-Μωαβίας ἔπεισε τὸν Ἄβδ-ουλ-

μαλήκ Βεν-Μερβάν, νὰ διατάξῃ νὰ χαραχθῶσι νομίσματα καθαρῶς καὶ κυρίως Μουσουλμανικὰ (δηλονότι ἀνευ εἰκόνας καὶ μετὰ ῥητῶν Ἀραβικῶν).

Ἐκείνο δὲ, τὸ ὅποιον κατὰ παράδοσιν τινα προεκάλεσε τὸ μέτρον τοῦτο, εἶναι ὅτι, ὡς δισχυρίζονται, ὁ εἰρημένος Καλίφης, εἶχεν ἀπευθύνει πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου, ἐπιστολήν, ἐμπεριέχουσαν τὸ ἐκ τοῦ Κορανίου εὐληκτικὸν ῥητόν « Ὁμολόγησον ὅτι οὐκ ἔστιν εἰμὴ εἰς μόνος Θεός » καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μωάμεθ, ὅπερ λίαν παρώργισε τὸν Αὐτοκράτορα, ὥστε ἀπήντησε πρὸς τὸν Ἄβδ-ουλ-μαλήκ ὅτι, ἐὰν αἱ προκλήσεις αὗται ἐξακολουθῶσι, θέλει ἀποκαλέσει ἐπὶ τῶν νομισμάτων (τῶν Βυζαντινῶν) τὸν Μωάμεθ δι' ἐπωνυμιῶν, αἵτινες οὐδόλως ἔσσονται αὐτῷ ἀρεσταί. Τότε ὁ Ἄβδ-ουλ-μαλήκ, συγκαλέσας τοὺς πρωτίστους τῶν Μουσουλμάνων ἀνέγνωσεν εἰς ἐπήκοον αὐτῶν τὴν ἐπιστολήν τοῦ Αὐτοκράτορος, μεθ' ἧς ὁ Χαλιδ Βεν-Γεζίδ ἐπρότεινε νὰ χαραχθῇ Ἀραβικὸν νόμισμα ἀπαγορευομένης τῆς κυκλοφορίας τῶν Βυζαντινῶν νομισμάτων.

... Ἀπολείπεται ἤδη νὰ ἐξηγήσωμεν πῶς οἱ ὀρθόδοξοι Καλίφαι καὶ διάσημοι διοικηταί, ἀκόλουθοι τοῦ Προφήτου χρηματίσαντες, ἐναντίον τῶν διατάξεων τοῦ ἱεροῦ Νόμου ἐξέδωσαν νομίσματα ἐπ' ὀνόματι τῶν. Ἐν ταῖς νομισματικαῖς ἐν τούτοις συλλογαῖς περιλαμβάνονται νομίσματα φέροντα ἐπιγραφὰς κουφιστὶ γεγραμμένας, ἐκτυπωθέντα καὶ ἐπὶ τῶν ὀρθοδόξων Καλιφῶν Ὁμάρ, Ὁθμάν καὶ Ἄλι καὶ ἐπὶ τῶν Ὁμαϊδῶν καὶ Ἀββασιδῶν. Ἐν τῇ συλλογῇ μου ὑπάρχουσι πραγματικῶς πλεῖστα τοιαῦτα, ὥστε ἡδύνατό τις νὰ ἐκλάβῃ ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ἔτη ἐσυγχωρεῖτο ἢ ἐκτύπωσις τοιούτων νομισμάτων. Αἱ ἐπόμεναι παρατηρήσεις θέλουσιν ἀποδείξει κατὰ πόσον ἢ ὑπόθεσις αὕτη εἶναι ἀληθής.

Πρὸ πάντων πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὰ πρῶτα κυρίως μουσουλμανικὰ νομίσματα τὰ κατὰ τὸν γνωστὸν τύπον ἐκτυπωθέντα (ἀνευ ὀνόματος ἡγεμόνος, τρυτέστι καὶ μετ' ἐπιγραφῶν καθαρῶς ἀραβικῶν) ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Καλίφου Ἄλι υἱοῦ Ἄβου-Ταλέβ, ὡς ἀναμφισβητήτως ἀποδεικνύεται ἐκ νεωτάτης καὶ ἀξιολογωτάτης τινὸς ἀνακαλύψεως. Κατὰ τὸ ἔτος του-ἔστι 1277 (1862) περιέπεσεν εἰς χεῖράς μας ἐν διρχέμῳ, ἐν Ἀραβίᾳ εὑρεθὲν, καὶ ἐκτυπωθὲν ἐν Βασσούρα περὶ τὸ τέλος τῆς καλιφείας τοῦ Ἄλι, κατὰ τὸ 40 δηλαδὴ τῆς Ἐγείρας ἔτος. Ἐπισημάνω δὲ ἀκριβῆς ἀπεικόνισμα πρὸς πληροφορίαν τῶν περὶ τὴν παλαιογραφίαν σοφῶν.

Ἔπεται τὸ ἀπεικόνισμα τοῦ νομίσματος.

Ἐπιγραφαί.

Ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μετώπου ἐν τέσσαρσιν εὐθυγραμμίοις στοίχοις.— « Μόνος εἶναι ὁ Θεός· αἰώνιος

Βυζαντινὰ νομίσματα. Ἡ συναλλαγή ἐγένετο διὰ σταθμῶν (κατὰ τὸ βᾶρος). Ὁ περίφημος **Ἄλ-Μακκριζι**, ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ, τῷ ἐπιγραφόμενῳ « Φύλλα χρυσοῦ, ἐγκεκολλημένα εἰς περιδέραια, ἀφορώντα τὴν περιγραφὴν τῶν νομισμάτων » λέγει, ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, ὅτι δύο εἰδῶν νομίσματα εἶχον πέρασιν εἰς τοὺς Ἀραβας (πρὸ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ), δηλονότι τὰ δηνάρια καὶ διρχέμια (δραχμαί). Τὰ μὲν πρῶτα ἦσαν χρυσαῖα καὶ εἰσήγοντο εἰς τὴν Ἀραβίαν ἐκ τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, τὰ δὲ δεύτερα, ἀργυρᾶ, εἰσήγοντο ἐκ τῆς Περσίας. Αἱ δὲ ἀνταλλαγῆι ἐγένοντο κατὰ τὸ βᾶρος. Τὰ δὲ ἀργυρᾶ ἦσαν ἄλλοι δύο εἰδῶν. Ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ βάρους ἐκαλοῦντο προσέτι ἡ δηνάρια ἢ διρχέμια. Τὰ πρὸ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ἐν χρήσει ὄντα παρὰ τοῖς Ἀραβίαις δηνάρια, ἐξακολουθεῖ ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, ἐξύγχιζον διπλάσιον τῶν Ἰσλαμικῶν δηναρίων. Τὸ αὐτὸ δὲ συνέβαινε καὶ ἐπὶ τῶν διρχεμίων.

Αἱ ὀνομασίαι δηνάρια καὶ διρχέμια εἶναι λέξεις ἐλληνικαὶ, ἐξαραβισθεῖσαι, καὶ ἐξηγουμέναι ἐπαρκῶς εἰς τὰ περὶ νομισματικῆς συγγράμματα, ὥστε εἶναι περιττὸν νὰ ἐμφιλοχωρήσωμεν ἐνταῦθα εἰς τὸν περὶ αὐτῶν λόγον. Ἀλλ' αἱ εἰδήσεις, τὰς ὁποίας οἱ Ἄραβες συγγραφεῖς μᾶς πασέδωκαν περὶ τῶν ἀρχαίων τούτων νομισμάτων, εἶναι ἐν μέρει ἀτελεῖς, τὸ ὅποιον ὅμως δὲν μᾶς ἀπαλλάττει τοῦ καθήκοντος εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, οἵτινες πρῶτοι σχεδὸν συνέγραψαν περὶ νομισμάτων, καὶ ἐπομένως δὲν ἠδύναντο νὰ προσφέρωσιν ἡμῖν ἀκριβεστάτας καὶ ἀνελλιπέως γνώσεις. Περὶ δὲ τοῦ βάρους τῶν ἀρχαίων τούτων Βυζαντινῶν καὶ Ἐλληνικῶν νομισμάτων, θέλει γείναι λόγος κατωτέρω ὅταν θέλω διαλάβει περὶ τῶν Μουσουλμανικῶν δηναρίων καὶ διρχεμίων, ὥστε ἕκαστος νὰ κρίνῃ περὶ τῆς μεταξὺ τούτων καὶ ἐκείνων διαφορᾶς.

Μωάμεθ Μουσταφᾶς, ὁ τοῦ θεοῦ ἀπόστολος, (ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ Ἄλ-Μακκριζι ἐν τῷ ἀνωτέρω μνημονευθέντι συγγράμματι) ἐνόμισε πρέπον νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν κατάστασιν τῶν νομισμάτων οἷα ὑπῆρχεν αὕτη εἰς τοὺς καιροὺς τῆς ἀμαθείας (δηλ. πρὸ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ), περιορισθεὶς εἰς τὸ νὰ προσδιορίσῃ εἰς ἐν τοῖς τεσσαράκοντα τὸν φόρον, ὃν ἐπέταξε νὰ καταβάλλωσιν οἱ Μουσουλμάνοι ὡς ἐλεημοσύνην εὐάρεστον τῷ θεῷ. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰ νομικὰ βιβλία ἀναπτύσσονται πάντα τὰ ἀφορώντα τὸν φόρον τοῦτον, αὐτὸς (ὁ Ἄλ-Μακκριζι) ἐνόμισε περιττὸν νὰ ἐκταθῇ πλεύτερον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Καὶ ὁ

λοποννήσου, υἱὸς τοῦ πρῶην ἐπὶ τῆς Δ. Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργοῦ Σαμή Πασᾶ, ἐγκρατῆς τῆς Ἀραβικῆς, τῆς Περσικῆς, τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Ἐλληνικῆς γλώσσης καὶ ἐπιστήμων, κατὰ τὴν Ὁμόνοϊαν, ἐξ ἧς μεταφέρωμεν τὴν πραγματείαν περιεργίας χάριν. Σημ. Πανδ.

» εἶναι ὁ Θεός· δὲν ἐγεννήθη, οὔτε γενῆ, καὶ οὐδεὶς ἴσος αὐτῷ. »

Ἐν τῷ περιθωρίῳ μεταξὺ δύο κύκλων. — « Ὁ Μωάμεθ εἶναι ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐξαποστεί- λαντος αὐτὸν ἐπ' ἐντολῇ καὶ μετὰ τῆς ἀληθινοῦς πίστεως, ὅπως θριαμβεύσῃ αὐτὴ ἀπὸ πάσης ἐτέρας θρησκείας εἰς τὸ πείσμα τῶν πολυθεϊστών. »

Ἐπὶ τοῦ ἐτέρου μετώπου ἐν τρισὶν εὐθυγράμμους στοιχοῖς. — « Οὐδεὶς ἕτερος τοῦ Ἰψίστου Θεοῦ ὑπάρχει, τοῦ μόνου, τοῦ μὴ ἔχοντος συγκοινωνόν. »

Ἐν τῷ περιθωρίῳ, ἐκτός τριῶν κύκλων. — « Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ· τὸ διρρχῆμ τοῦτο ἐξετυ- πώθη ἐν Βασσόρα τῷ 40 ἔτει. »

Ἰδοὺ λοιπὸν νόμισμα ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ἀναμφισβητήτως ὅτι τὰ πρῶτα κυρίως μουσουλμανικὰ νομίσματα δὲν ἐξεδόθησαν τῷ 75 ἔτει, ὅπερ μέχρι τοῦδε ὑπεστήριζον αἱ ἀθηναικώτεροι πηγῆ, ἀλλὰ κατὰ τὴν τετάρτην δεκάδα τῆς ἑγείρας ἐπὶ τῆς καλιφείας τοῦ Ἄλνι, υἱοῦ Ἀβού-Ταλέβ. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο φατριῶν πάλη, συνεπέχθη τῆς ὁποίας ἡ καλιφεία ἐδόθη τῇ οἰκογενεῖα τῶν Ὀμμαϊκῶν, καὶ αἱ τὸν ἰσλαμισμὸν διαταράξασαι ταραχὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀβδ-ουλ-μαλικ Βεν-Δεραβάν, καὶ τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν ἀναβαλοῦσαι, διέκοψαν προσωρινῶς καὶ τὴν ἐκτύπωσιν νομισμάτων, ἥτις, καὶ ἐπανελήφθη τῷ 75 ἔτει ἐπὶ τοῦ ξηθέντος Καλίφου, ὅταν ἡ παῦσις τοῦ πολέμου ἐπέτρεψεν αὐτῷ νὰ ἐπιστήσῃ τὸν προσοχὴν του εἰς τὸν ἐσωτερικὸν διοργανισμὸν τῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐξετύπωσε τότε νέον νόμισμα μηδαμῶς παραλάσσον τοῦ παρὰ τοῦ Καλίφου υἱοῦ Ἀβού-Ταλέβ εἰσαχθέντος τύπου. Τὸ βῆθὲν νόμισμα ὀνομάσθη Σομαϊρέ, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰουδαίου Ταϊμά, ὅστις, κατὰ τὸν Ἀλ-Μακρζζι, ἐξεπλήρου χρεῖ ἀρχινομισματοποιῶν.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ ἐπ' ὀνόματι ἡγεμόνων ἐκτυπωθέντα νομίσματα κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ ἰσλαμισμοῦ ἔτη, ἰδοὺ τί φρονῶ. Ὡς δὲν ἀγνοοῦσιν οἱ τῆς ἱστορίας εἰδήμονες, ἐπὶ τοῦ Καλίφου Ὀμάρ ὁ ἰσλαμισμὸς μεγάλως ἐξέταθη. Αἱ κατακτήσεις τότε ὠρίζοντο πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ὀξου, πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τῶν Κασπιανῶν Πυλῶν, πρὸς νότον ὑπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τῶν κλεισωρεϊῶν τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Ἐπὶ τῆς καλιφείας αὐτοῦ μόνου, κατὰ τοὺς ἱστοριογράφους, ἀνηγέρθησαν 900 μεγάλα καὶ 4000 μικρὰ τεμένῃ καθιερωμένα τῇ μωαμεθανικῇ λατρείᾳ. Πρὸς εὐκολίαν τῶν δοσοληψιῶν ἐσυγχωρήθη ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις, ἐνόπως κατακτηθείσαις, νὰ διατηρηθῇ τὸ ἀρχαῖον νόμισμα ὅπερ μέχρι ἐκεῖνου τοῦ καιροῦ ὑπῆρχε. Τὰ ἀρχαῖα νομισματοκοπεῖα τὰ ἰδρυθέντα ἐν ταῖς βῆθεισαις ἐπαρχίαις ἐξηκολούθουν λοιπὸν νὰ ἐκδίδωσι νομίσματα, ὡς καὶ πρότερον. Τὰ ἐν ταῖς

περσικαῖς λοιπὸν ἐπαρχίαις νομισματοκοπεῖα ἐξετύπων ὡς καὶ πρὶν νόμισμα κατὰ τὸν χροσροϊκὸν τύπον, ἐν οἷς, ἵνα σημάνωσιν ὅτι ἐξεδόθησαν ἐν ἐποχῇ ἰσλαμικῇ, προσέθεσαν ἀραβιστὶ ἢ πεχλιβιστὶ τὸ ὄνομα τοῦ ὑπάρχοντος διοικητοῦ τῆς ἐπαρχίας, ἢ ἐν τῷ περιθωρίῳ εἰδικὰς τινὰς τῷ ἰσλαμικῷ φράσεις, ὡς π. χ. τὸ περὶ τῆς ἐνότητος τοῦ Θεοῦ (τωχλιδ), τὸ δοξάζει τὸν Θεὸν (ταχλιλ) ἢ τὴν ἐπικλησιν τοῦ Θεοῦ (βισμαλλάχ), καὶ ἕτερα παρόμοια.

Οὕτω λοιπὸν καὶ τὰ ἀρχαῖα ἐν Συρίᾳ νομισματοκοπεῖα ἐξηκολούθουν νὰ ἐκδίδωσι νομίσματα κατὰ τὸν βυζαντινὸν τύπον, ἐφ' ὧν ἐσημείουν ἀραβιστὶ τὸ ἔτος καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ εὕρισκετο τὸ νομισματοκοπεῖον. Πολλάκις δὲ τὰ νομίσματα ταῦτα ἔφερον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχοντος Καλίφου. Τὸ 78 ὁμοῦς ἔτει ἐπαυσαν ὀλοσχερῶς τὴν κατὰ τὸν ἀρχαῖον τύπον ἐκτύπωσιν ἐν τῇ Συρίᾳ, Ἀραβίᾳ καὶ Φαρσιστάνῃ, ἀντικαταστήσαντες ταῦτα δι' ἀργυρῶν νομισμάτων φερρόντων ἐπιγραφὴν πανομοιῶν τῆς ἀνωτέρω μνησθείσης καὶ ὑπὸ τοῦ Καλίφου Ἀλνι εἰσαχθείσης. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ νέα χρυσᾶ νομίσματα, ἐπειδὴ ταῦτα ἦσαν μικρότερα τῶν ἀργυρῶν, ἀπέκοψαν τῆς ἐν τῷ περιθωρίῳ ἐπιγραφῆς τοῦ πρώτου μετώπου τῆς τελευταίας λέξεως « εἰς τὸ πείσμα τῶν πολυθεϊστών » ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μετώπῳ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἐχαράχθη τὸ νόμισμα, διατηρήσαντες ἀκέραιον τὸ λοιπὸν τῆς ἐπιγραφῆς. Ἐν Ταβερσιτάνῃ μόνον, καὶ τοὶ πλείεστα κυρίως ἰσλαμικὰ νομίσματα ὑπῆρχον ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις τότε κυκλοφοροῦντα, ὁ ἀρχαῖος τύπος ἔμεινεν ἐν χρήσει μέχρι τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἡγεμονείας τῶν Ἀβχασιδῶν.

Καὶ ἕτερα δὲ περίστασις ἐπιστηρίζει τὰ προλεχθέντα ἀποδεικνύουσα ἐπίσης ὅτι τὸ ἐπ' ὀνόματι ἀρχοντός τινος ἐκδοθὲν νόμισμα ἔχει τὴν ἀρχὴν του ἐκ τοῦ μνημονευθέντος περιστατικοῦ, διότι τουτέστιν ἐσυγχώρησαν νὰ ἐνεργῶσι τὰ πρὸ τῆς ἰσλαμικῆς ἐποχῆς ὑπάρχοντα νομισματοκοπεῖα, καὶ ἕνεκα τούτου διατηρήθη ὁ ἀρχαῖος τύπος αὐτῶν ἐν τοῖς βῆθεισαις νομισμασιν ἐπιγέγραπται κοινικοῖς χαρακτῆρσιν ἢ ἐν γλώσσῃ πεχλιβικῇ τὰ ὀνόματα διοικητῶν ἢ ἀκολουθῶν τοῦ προφήτου ὡς καὶ ἐπὶ τῶν σασσανιδῶν βασιλείων.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν Καλίφον Ἀλνῆν, ὅταν εἰσῆξεν οὗτος τὸ νέον νόμισμα, τὸ κυρίως ἰσλαμικὸν, ἀπέσχε νὰ χαράξῃ τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ὅπερ ἐμιμήθησαν καὶ οἱ Ὀμμαϊκοί, οἱ ἀκριβῶς παρὰ δεχθέντες τὰς παρ' ἐκείνου εἰσαχθείσας ἐπιγραφάς, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς παραβολῆς τοῦ προηγουμένου ἐπιγραφέντος νομίσματος, τοῦ ἐν Βασσόρα ἐκτυπωθέντος τῷ 40 ἔτει, ἐπὶ τῆς ἡγεμονείας Ἀλνῆ υἱοῦ Ἀβῆ-Ταλέβ, μετὰ τοῦ κατωτέρου περιγραφθησομένου, ἐκτυπωθέντος ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐπὶ τοῦ

Καλίφου Ἀβδ-ουλ-μαλικ, τῷ 78 τῆς ἑγείρας ἔτει. *Ἐπειτα τὸ ἀπικόνισμα τοῦ τελευταίου νομίσματος τοῦ κατὰ πάντα ὁμοίου τῷ πρώτῳ.*

Ὁ πρῶτος ὅστις δὲν συνεμορφώθη μετὰ τὸν εἰρημένον τύπον, τῶν παρὰ τὸν Ὀμμαϊκῶν καθιερωθέντων, ἦτο ὁ Ἀλ-Μαχδι, τρίτος Ἀβχασιδῆς Καλίφης, ὅστις κατὰ τὸ 146 τῆς ἑγείρας ἔτος ἐνόθη ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Φάρση, ἣν διώκει ἐπ' ὀνόματι τοῦ πατρὸς τοῦ Μανσοῦρ, ἐξετύπωσε νόμισμα φέρων τὸ ὄνομα τοῦ ὡς ἐν Περσίᾳ εἴθιστο. Ἐν τῇ συλλογῇ μου ὑπάρχουσι τέσσαρα ἀργυρᾶ τοιαῦτα νομίσματα ἐκτυπωθέντα ἐν Ρέη κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ἐξ ὧν ἐπισυνάπτω τοῦ ἐνός τὸ ἀπικόνισμα.

Ἐπειτα τὸ σχεδιογράφημα.

Περιγραφή.

Ἐπὶ τοῦ ἐνός μετώπου ὀριζοντεῖως ἐν τρισὶν στοιχοῖς. — « Οὐδεὶς ἕτερος τοῦ Ἰψίστου ὑπάρχει ὁ Θεός, τοῦ μόνου καὶ μὴ ἔχοντος συγκοινωνόν. »

Ἐν τῷ περιθωρίῳ. Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, τὸ παρὸν διρρχῆμ. ἐξετυπώθη ἐν Ρέη τῷ 146 ἔτος. »

Ἐπὶ τοῦ δευτέρου μετώπου, ὀριζοντεῖως ἐν τρισὶν στοιχοῖς. — « Κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀλνῆ Μαχδι Μωχαμῆτ υἱοῦ τοῦ ἡγεμόνος τῶν πιστῶν. »

Ἐν τῷ περιθωρίῳ. — « Ὁ Μωάμεθ εἶναι ὁ ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐπ' ἐντολῇ ἀποστειλαντος αὐτὸν, καὶ μετὰ τῆς ἀληθοῦς πίστεως ὅπως θριαμβεύσῃ κτλ. »

Ἐκ τῆς ἐλλείψεως δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν Καλιφῶν ἐπὶ τῶν κυρίως μουσουλμανικῶν νομισμάτων μέχρι τῆς προβῆθεισης ἐποχῆς τοῦ Ἀλ-Μαχδι, καὶ φαίνεται προσέτι ὅτι τὰ ἐπὶ τῶν ὀρθοδόξων καὶ τῶν πρώτων Ὀμμαϊκῶν Καλιφῶν ἐκτυπωθέντα κατὰ τὸν χροσροϊκὸν τύπον νομίσματα δὲν διατήρησαν τὸν ἀρχαῖον αὐτὸν τύπον, τουτέστι τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχοντος, εἰμὴ διότι πρὸς εὐκολίαν τῶν συναλλαγῶν ἐπέτρεψαν τοῖς ἀρχαῖοις νομισματοκοπεῖοις νὰ ἐνεργῶσι. Καὶ ἕτερα δὲ ἀπόδειξις τῆς γνώμης ταύτης εἶναι ὅτι πάντα τὰ ὑπὸ χροσροϊκὸν ἢ βυζαντινὸν τύπον μουσουλμανικὰ νομίσματα ἀνεξαιρέτως φέρουσι τὰ μὲν πρῶτα τὸ ὄνομα Χοσρόου Περβιζ, τὰ δὲ δεύτερα τὸ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τῶν διαδόχων του. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ χάλκινά τινα μετάλλια, ἐφ' ὧν ὡς ὑποτίθεται, ἐνεγράφθη ἢ εἰκὼν τοῦ Μωαβία ἐξωσμένου σπάθην, εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ταῦτα ἐξετυπώθησαν ἐν Ἑμέσση ἢ ἐν Χαμᾶ καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν ἐχαράχθησαν εἰς παρόμοια ἀρχαῖα βυζαντινὰ νομισματοκοπεῖα.

Ὁ ἴδιος Ἀλ-Μαχδι, ὅστις, ὡς ἀνεφέραμεν, πρῶτος ἐνέγραψε τὸ ὄνομα τοῦ ἐπὶ τοῦ νέου κυρίως μουσουλμανικοῦ νομίσματος, καθ' ὅν καιρὸν διώκει τὴν ἐπαρχίαν τῆς Φάρσης, ἐγενέικεσε τὴν συνήθειαν ταύ-

την ἅμα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του ἀνήλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν Καλιφῶν, ἐπιγράφας τότε τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα ἐφ' ὄλων τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων τῶν ἐν ταῖς διαφόροις ἐπαρχίαις ἐκτυπωθέντων, καὶ εἰς τὰς ἀρχαῖας ἀβχασιτικὰς ἐπιγραφὰς προσέθεσε τὰς ἐξῆς ἐν τρισὶ στοιχοῖς: « Ὁ Μωάμεθ εἶναι ὁ ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ ὁ Θεός εὐλογῆσαι αὐτόν ὁ Καλίφης Ἀλ-Μαχδι. » διατηρήσας ἀμεταβλήτους τὰς λοιπὰς ἐπιγραφάς. Ἐπὶ δηναρίων δὲ νομισματοκοπιῶν τινῶν ἐπέγραψε « Ὁ Ἀββᾶς εἶναι ἅγιος τοῦ Θεοῦ. »

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

τοῦ Λόρδου

ΒΥΡΩΝΟΣ

κατὰ τὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ λεκτικῆν μετάφρασιν τῆς ἐλλογίμου Κ. Ραλλοῦς Ζ. Στρούμοκη.

Στιχοῦργηθέντες

ὑπὸ

Η. ΤΑΝΤΑΛΙΟΥ.

— 000 —

Σήμερον συνεπλήρωσα τὸ 36 ἔτος τῆς ἡλικίας μου (α)

Μεσολόγγιον. Ἰανουαρίου 22, 1824.

Ἴθθ' ἢ ὧρ' ἀκινητοῦσα ἢ καρδίᾳ μου νὰ μένη,
Ἄφ' οὗ ἔπαυσε τοὺς ἄλλους συγκινούσα· ἀλλὰ καί τοι
Τοῦ λοιποῦ τὸ ν' ἀγαπᾶμαι εἶν' ἀδύνατον ἐν γένει,
Κᾶν ἄς ἀγαπᾶ εἰσέτι.

Φθινοπώρου εἶν' ἡμέραι αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς μου,
Ἄνθη καὶ καρπὸς ἐρώτων οἴχονται μοι ὀλοκλήρως,
Σκώληξ, γάγγραινα, καὶ λύπη τρεῖς δικάται ἀπηνεῖς μου
Εἶν' ὁ μόνος ἐμοῦ κλῆρος.

Ἢ τὰ ἐγκατά μου ἤδη κατατρώγουσα φλόξ αὕτη,
Ἢς ἡφαιστειοῖς τις νῆσος ἐστῆκε μεμονωμένη,
Τὴν λαμπὰδ' αὐτοῦ ἐκ ταύτης τῆς φλογὸς οὐδεὶς ἀνάπτει.
Στίλη τάφου Ἰσταμῆνη.

Τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ φόβου τῆς σφριγώσης ἀληθόνος
Τῶν ἐν τῇ ζηλοτυπίᾳ μεριμνῶν καθὼς ἐπίσης,
Καὶ τοῦ ἐρωτος οὐκ ἔχω μετοχὴν ἀλλ' ἐπιπόνως
Τούτων φέρω τὰς ἀλύσεις.

Ἄλλ' οὐχ οὕτως, οὐδ' ἐνταῦθα, οὐδὲ νῦν τοιαῦτα σκέψεις, Ἐδεῖ ἔλωσ τήν ψυχήν μου νὰ ταράττωσιν, εἰς τόπον, Ὅπου λάρνακας ἤρώων στέφ' ἢ δόξα ἢ τὰς στέψεις Πλέκει ἐπὶ τῶν μετώπων.

Τὴν βρομφαίαν, τὴν σημαίαν, καὶ τοῦ Ἀρεῶς τὸν σάλον, Τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν δόξαν περίεξ ἴδες κ' ἐμπρός μου, Σπαρτιάτης ἐπ' ἀπίδος κομιζόμενος οὐ μάλλον ἦν ἐλευθερώτέρός μου.

Ἐγειρε (ἢ Ἑλλάς; ὄχι—αὐτὴ εἶν' ἐγγηγεμένη!) Σὺ, ὡ πνευμά μου ἐγειροῦ, ἐνθυμήθητι ὅποια Ἡ πηγή τοῦ τῆς ζωῆς σου αἵματος, παντὶ σθένει Στράφηθι εἰς τὰ οἴκιστά.

Τ' ἀναξέοντά σοι πάθη καταπάτησον, ὡς ὄντα Φαῦλα, ὥστε τὸ γενναῖον τῆς ψυχῆς σου ν' ἀσχολῶσι. Διὰ σὲ τὰ κάλλη πρέπει, σκυθρωπά ἢ μελιδιῶντα, Ἀδιάφορα νὰ ὦσι.

Τὴν νεότητ' ἂν λυπήσῃς διὰ τὴν ζήσιν γέρον; Ζητεῖς ἔδαφος θανάτου ἀριζήλου καὶ ἐντίμου; Ὄδ' ἐστίν' ἡ εἰς τῆς μάχης τὸ πεδίον κ' ἐκεῖ χαίρων, Τελευτὴν εὐρὸ τοῦ βίου.

Ζήτηε (ζητηθὲν σπανίως, εὐρεθὲν συχνάκις βριως) Τάφον στρατιώτου, τοῦτο κάλλιστόν σοι προνοήσας, Περιβλέψας δὲ κ' ἐκλέξας ταφῆς ἔδαφος ἀτρόμου Ἀναπαύου τελευτήσας (β).

(Ἔπεται συνέχεια.)

(α) Τὸ κύκνιον τοῦτο μελιψόδιμα τοῦ ἐπιθανατίου ποιητοῦ, ἐνδόξου ὅματός τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ἐγγραφή ἐβδομήκοντα καὶ πέντε ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ συμβάντος τῆ ἐκτῆ πρὸς τὴν ἐβδόμη Ἀπριλίου κατὰ τὴν ἐπισοῦσαν νύκτα τοῦ ἡμετέρου Πάσχα. Ἰδοὺ δὲ τί περὶ τοῦ ποιήματος τούτου γράφει εἰς τῶν ἀκολουθησάντων αὐτὸν εἰς Ἑλλάδα, ὁ Κόμης Γάμβας. « Τὴν πρωΐαν ταύτην ὁ Λόρδος Βύρων ἐξῆλθε τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ οἶκισμα, ἔπου ὁ ταγματάρχης Στένοπ καὶ τινες φίλοι ἦσαν συνηγμένοι, εἶπεν αὐτοῖς ὑπομεριδιῶν. «Μὲ ἐμέμφεσθε τὴν προτετραίαν ὡς μὴ ποιῶντα πλέον στίχους· σήμερον εἶναι ἡ ἡμέρα τῶν γενεθλίων μου καὶ ἐτελειώσά τι, ἔπερ νομίζω, εἶτι εἶναι τὸ καλλίτερον τῶν ὑπ' ἐμοῦ συνήθως γραφέντων. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀνέγνω ἡμῖν τότε τούτους τοὺς τοσοῦτον ὠραίους καὶ θελκτικούς στίχους.»

(β) Ἐὰν θεωρήσωμεν, λέγει ὁ Κ. Μῦρος, εἰς τῶν στίχων τούτων τὰ θέλητρα, τοὺς τρυφεροὺς στεναγμούς καρδίας ἐρώσης, τὴν πρὸς τὸσον εὐγενῆ ὑπόθεσιν οὕτως εὐγενῶς ἐκφρασθεῖσαν ἀφοσίωσιν, καὶ τὸ προαίσθημα προσεγγίζοντος θανάτου, δὲν εὐρίσκομεν ἀνθρωπίνην ποίησιν περιποιησαμένην ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων, καθ' ἃς ἐγράφη, καὶ τῶν αἰσθημάτων, ἀπερ ἐκφράζεται, διάφορον τοσοῦτον συγκινητικόν.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 15, 1863.

Πᾶσα περὶ ἡγεμόνος φωνὴ καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ἐκόπασε καὶ αὐτὴ δὲ ἡ περὶ Φερδινάνδου ἀμυδρὰ ἐλπίς ἐσβέσθη. Ποῖος ἔσεται τῆς Ἑλλάδος ὁ βασιλεὺς; πότε θὰ ἐκλεχθῆ; καὶ ἐκλεχθόμενος θὰ ἔλθῃ, καὶ πότε καὶ πῶς θὰ ἔλθῃ; Ὅπου καὶ ἂν ὑπάγῃς, ὅθεν καὶ ἂν διέλθῃς εἰς Ἀθήνας, ταῦτα ἀκούεις ἐπαναλαμβάνόμενα καὶ συζητούμενα μετὰ θερμότητος. Πολλοὶ δὲ καὶ ἐξίστανται διὰ τί ἀφοῦ τὸ βασιλείον τῆς Ἑλλάδος, μετ' ὀλίγον δὲ βασιλείον τῆς Ἀνατολῆς, εἶναι ἔτοιμον, δὲν ὁρμῶσι πρὸς αὐτὸ ἀνάκτων παῖδες.

« Πάτερ, ἔλεγεν ὁ Ἰσαὰκ πρὸς τὸν Ἀβραὰμ, πάτερ, ἰδοὺ τὰ ξύλα καὶ τὸ πῦρ καὶ ἡ μάχαιρα· ποῦ τὸ πρόβατον τὸ εἰς ὀλοκαύτωσιν; » Καὶ ὁ πατὴρ ἀπεκρίνατο· « Ὁ Θεὸς, ὅψεται ἑαυτῷ πρόβατον εἰς ὀλοκαύτωσιν, τέκνον. » Ὁ Θεὸς, λέγουσι καὶ νῦν οἱ πλείους, ἀναμασσῶντες τὸ τετριμμένον λόγιον ὡς ἀληθεῖς τῶν Βυζαντινῶν ἀπόγονοι, ὁ Θεὸς ὅστις οὐδέποτε κατέλιπε τὴν Ἑλλάδα, δὲν θέλει οὔτε σήμερον καταλεῖπει αὐτήν. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ὁμολογοῦμεν τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι πολλάκις ἐθαυμαστώθη ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ· ἀλλ' ἔχομεν καὶ τὴν πεποίθησιν ὅτι εἰς τοὺς θνητοὺς ἡμᾶς ἀπόκειται ἡ συγκατάθεσις καὶ ἡ ταχεῖα ἔλευσις τοῦ ἀναγορευθενομένου ἡγεμόνος. Ἐὰν δεῖξωμεν ὅτι καὶ μόνοι, ἄνευ ἀνωτάτου ἀρχηγοῦ, σεβόμεθα τὸν νόμον, ἐργαζόμεθα ὑπὲρ τῆς τάξεως καὶ τῆς δικαιοσύνης, τιμωροῦμεν τὴν κακίαν, ἀμείβομεν τὴν ἀρετὴν, φειδόμεθα τῶν δημοσίων, ὁ ἡγεμὼν θὰ σπεύσῃ βεβαίως ν' ἀκούσῃ τὴν πρόσκλησιν τοιοῦτου λαοῦ.

Ἐν τῷ προηγούμενῳ φυλλαδίῳ ἐβρέθη ὅτι ὁ πρεσβευτῆς τῆς Ἀγγλίας ἐδήλωσε πρὸς τὴν ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅτι παραχωροῦνται εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ ἑπτὰ Ἴονιοι νῆσοι. Ἰδοὺ καὶ τὸ περὶ τούτου ὑπόμνημα, δημοσιευθὲν διὰ τῶν ἀγγλικῶν καὶ γαλλικῶν ἐφημερίδων.

« Ἐγκαρδίως ἐπιθυμῶ ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἀττικῆς Μεγαλειότητος νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ εὖ εἶναι καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς Ἑλλάδος.

« Ἡ προσωρινὴ κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος ἐκήρυξε κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ βασιλέως Ὀθωνος ἐξ Ἑλλάδος, ὅτι ἐντολῇ αὐτῆς ἤτο νὰ διατηρήσῃ τὴν συνταγματικὴν μοναρχίαν, καὶ εἰρηδικὰς σχέσεις μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπικρατειῶν.

« Ἄρ ἡ νέα συνέλευσις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐμμένῃ πιστῇ εἰς τὴν διακήρυξιν

ταύτην, διατηρήσῃ τὴν συνταγματικὴν μοναρχίαν, καὶ ἐμποδίσῃ πᾶσαν προσβολὴν κατὰ γειτόνων ἐπικρατειῶν, ἂν τέλος ἐκλέξῃ βασιλέα καθ' οὐδὲμία βράσιμος ἐστας ἤθελε γίνεαι, ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότητος θέλει ἴδει εἰς τὴν τοιαύτην διαγωγὴν ἐχέγγυα μελλούσης ἐλευθερίας καὶ εὐτυχίας διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότητος, ὅπως ἐνισχύσῃ τὴν ἐλληνικὴν μοναρχίαν, θέλει προθύμως ἀναγγελεῖν εἰς τὴν Γερουσίαν καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἴονίων νήσων τὴν ἐπιθυμίαν Αὐτῆς τοῦ νὰ ἴδῃ ταύτας ἡνωμένας μετὰ τῆς ἐλληνικῆς μοναρχίας, ὅπως ἀποτελέσωσι μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἓν κράτος συνηνωμένον. Εἰ δὲ καὶ αἱ Ἴονιοι βουλαὶ ἐκφράσωσι τὴν αὐτὴν ἐπιθυμίαν, ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότητος θέλει φροντίσει ὅπως ἐπιτύχῃ καὶ τὴν σύμπραξιν τῶν ἀννάμων ὅσαι συντάξῃ τὴν συνθήκην, δι' ἧς αἱ ἑπτὰ Ἴονιοι νῆσοι καὶ αἱ ἂπ' αὐτῶν ἐξαρτώμεται εἶχον τεθῆ, ὡς ἰδιαιτερον κράτος, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ βρετανικοῦ στέμματος.

« Ὁφείλω δὲ κατὰ τὰς ὁδηγίας μου νὰ καταστήσω ἀριδὴλως γνωστὸν ὅτι ἡ ἐκλογὴ ἡγεμόνος, ὅστις ἤθελεν εἶναι σύμβολον καὶ προάγγελος ἐπαναστατικῶν ταραχῶν, ἢ παραδοχῆς ἐπιθετικῆς πολιτικῆς κατὰ τῆς Τουρκίας, θέλει κωλύσει τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς προστασίας τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος ἐπὶ τῶν νήσων.

« Ἡ κυβέρνησις τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος πεποιθεὴ ὅτι ἐν τῇ ἐκλογῇ ἡγεμόνος μελλοῦτος νὰ κυβερνήσῃ τὴν Ἑλλάδα, ἡ ἑλληνικὴ συνέλευσις θέλει ἀποβλέψῃ πρὸς βασιλέα, παρ' οὗ νὰ δικαιούται νὰ περιμένῃ μέγα σέβας πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ πρὸς τὴν συνταγματικὴν ἐλευθερίαν, ἅμα δὲ καὶ εὐλοκίρη ἀγάπην πρὸς τὴν εἰρήνην. Ἡγεμὼν ἔχων τὰς ιδιότητας ταύτας ἔσται κατάλληλος ἵνα προαγάγῃ τῆς Ἑλλάδος τὴν εὐηνεσίαν, καὶ θέλει τιμηθῆ διὰ τῆς φιλικῆς καὶ ἐμπιστοσύνης τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος τῆς βασιλείσεως. »

Πολλοὺς ἐθορύβησαν οἱ ἐν τῷ ὑπομνήματι ἀλλεπάλληλοι δυνητικοὶ σύνδεσμοι· ἀλλ' οἱ πολλοὶ οὗτοι ἀείποτε ἐλανθάσθησαν περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν πρὸς ἄλληλα σχέσεων τῶν ἐθνῶν. Τὰ ἔθνη πρῶτον ὀφείλουσι νὰ ἐκπληρῶσι τὰ πρὸς ἑαυτὰ καθήκοντα καὶ συμφέροντα, καὶ ὕστερον νὰ σκέπτονται τί ὀφείλεται ἢ τί συμφέρει εἰς τὰ ἄλλα. Εἰς ταῦτα δὲ ἀνήκει νὰ ἐξετάξῃσι πότε καὶ κατὰ πόσον πρέπει νὰ ἐλπίζωσιν ἐπὶ τὰς ὑποσχέσεις τῶν πρώτων. Οὗτος εἶναι ὁ αἰώνιος καὶ ἀναλλοίωτος κανὼν τῆς διαγωγῆς τῶν ἐθνῶν, καὶ κατ' αὐτὸν πολιτεύονται, ὡς καθ' ἐκάστην βλέπομεν, νῦν μὲν συμμαχοῦντα ἢ συνεννοούμενα μετὰ τούτου, ἄλλοτε δὲ μετὰ τοῦ ἄλλου ἔθους. Κακῶς λοιπὸν λέγεται παρά τινων σήμερον, ὡς καὶ ἄλ-

λοτε κακῶς ἐβρέθη, ὅτι ἡ Ἀγγλία ἐπιβουλεύει τὴν Ἑλλάδα. Οὔτε ἡ Ἀγγλία οὔτε οὐδεμία ἄλλη δύναμις ἐπιβουλεύσασιν ποτε τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ὡς εἰκὸς ἐβουλεύθησαν κατὰ προτίμησιν περὶ τῶν ἰδίων συμφερόντων. Ὅπως μὴ ἀπατώμεθα ἀς ἔχωμεν ἀείποτε κατὰ νοῦν ὅτι, « πόλει ἀρχὴν ἐχούσῃ οὐδὲν ἄλογον ὅτι ζυμφέρον, οὐδ' οἰκεῖον ὅτι μὴ πιστὸν πρὸς ἑκαστὰ δὲ δεῖν ἐχθρὸν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γίνεσθαι. »

* * * Τινὲς θορυβοῦνται καὶ θορυβοῦσι καὶ τοὺς ἄλλους λέγοντες ὅτι ληστεία, φόνοι, ἀρπαγαὶ καὶ ἄλλαι παρκετροπαὶ συμβαίνουσι μετὰ τὴν ἐπανάστασιν· ἀλλὰ καὶ ἄκαίρος καὶ ἄξιος φόγος ὁ τόσος φόβος· διότι τὰς βιαιὰς πολιτικὰς μεταβολὰς, οὐ μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ, παρακολουθοῦσι κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἤττον ἀταξίαι. Τὸ καθ' ἡμᾶς κατακρίνομεν καὶ τὸν φόβον καὶ τὴν μεμφιμοίριαν καὶ τὴν χαιρεκακίαν. Ἐὰν ἡ ἐπανάστασις τοῦ Ὀκτωβρίου ἐγένετο χάριν βελτιώσεως τῶν πραγμάτων, ἐννοεῖται ὅτι καὶ θὰ πάθωμεν καὶ θὰ κινδυνεύσωμεν ὅπως φθάσωμεν εἰς αὐτήν· « τὰ καλὰ κόπῳ καὶ κινδύνῳι κτῶνται. » Ἡ φρόνησις μόνον ἀπαιτεῖ νὰ συντρέξωμεν ἅπαντες εἰς τὴν ἐπιτομὴν τοῦ χρόνου τῶν δοκιμασιῶν. Ὡς συντρέξωμεν δὲ λίαν ἐπιτυχῶς, ἔαν τὰ τῶν ἄλλων παθήματα ἐκλαμβάνωμεν ὡς ἴδια. Ὡς συντελέσωμεν πρὸς τούτους οὐ μόνον προκαλοῦντες τὸν χρηματικὸν ἔρπον τῶν ὁμογενῶν, ἀλλὰ καὶ κατασιγάζοντες τὰς φιλεκδικὰς διαθέσεις, τὰς προλήψεις, τὸ μῖσος, τὸν φθόνον καὶ τὰ ἄλλα πάθη, τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀδίκως ἐμφωλεύοντα εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

« Εἰ γὰρ λαβὼν ἕκαστος ὅτι δόναί τ' εἰς χρηστὸν, διέλθοι τοῦτο κ' εἰς κοινὸν γέροι πατριδί, κακῶν ἂν αἱ πόλεις ἐλασσόνων πειρώμεναι τὸ λοιπὸν εὐτυχότερ ἂν. »

Καὶ εἰς Ἀθήνας καὶ εἰς Λαμίαν καὶ εἰς Τρίπολιν καὶ εἰς Σύραν καὶ ἄλλαχοῦ μαθηταὶ σχολείων στασίασαντες ἀπέδιλξαν διδασκάλους, καὶ τούτου ἕνεκα ἔπαυσεν ἡ διδασκαλία. Κακίστον τὸ γεγονός. Μετὰ τῶν ἄλλων ἀξιομάτων ὅσα χαράσσονται εἰς τοὺς τοίχους τῶν ἀλληλοδιδασκτικῶν Σχολείων ἀνάγκη νὰ ταχθῆ καὶ ὁ ἐπόμενος στίχος τοῦ Σοφοκλέους, τὸν ὁποῖον ἔμοις νὰ ἐρμηνεύωσιν οἱ διδάσκαλοι καθ' ἐκάστην, ὅπως βαθυτάτα ἐγκολάπτεται εἰς τὰς ἀπαλάς ψυχὰς τῶν παιδιῶν.

« Ὅπου γὰρ οἱ φύσαρτες ἡσσῶνται τέκνων, οὐκ ἔστιν αὐτῆ σωφρόνων ἀνδρῶν πόλις. »

Οἱ γονεῖς ἡμῶν ἢ ἡ ἐπέχουσα τόπον αὐτῶν κυβέρνησις, μεριμνῶντες περὶ τῶν συμφερόντων τῶν παιδιῶν, ἔδωκαν εἰς αὐτὰ διδασκάλους ἐκλεξάντες

τοὺς καταλληλοτέρους· τὰ παιδιά ἄρα ὀφείλουσιν ὑποταγῆν. Πρέπει δὲ νὰ διδασθῶσι καὶ τοῦτο, ὅτι μὴ τιμῶντα διὰ τῆς ὑπακοῆς τοὺς ἰδίους γονεῖς, δὲν παραβιάουσι μόνον τὰς ἐντολάς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν προγόνων ἡμῶν, τῶν ὁποίων τὰ μὲν ὀνόματα ἀεὶποτε διὰ στόματος ἔχομεν σεμνυόμενοι ὅτι εἴμεθα υἱοὶ αὐτῶν, τὰ σοφὰ ὅμως παραγγέλματα ἀθετοῦμεν ἀδιακόπως.

Αἱ ἐφημερίδες ἐδημοσίευσαν πρὸ ἡμερῶν τὴν ὑπὸ ληστῶν παρὰ τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος ἀπαγωγὴν Ἀθηναίου πολίτου καὶ τὴν ἀπαίτησιν ὑπερόγκων λύτρων· ἀλλ' ἀγνοοῦσαι δὲν ἐδημοσίευσαν καὶ τὴν προηγηθεῖσαν τῆς ἀρπαγῆς εὐσεβῆ πρᾶξιν τῶν ληστῶν. Ἡμεῖς δὲ διηγούμεθα αὐτὴν ὅπως ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ συντελέσαντος εἰς ταύτην ἱερέως. Οἱ δὗο τῶν ληστῶν τούτων, ὑπαξιωματικοὶ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, προσελθόντες πρὸ τινῶν μνηῶν εἰς τὸν ἱερέα εἶπον ὅτι, βρυνθέντες τὸν πενιχρὸν καὶ ἀβίωτον τοῦ στρατιώτου βίον, σκοπὸν εἶχον νὰ ἐναγκαλισθῶσι τὸν ληστρικὸν, καὶ ἀπαγαγόντες πλούσιον τινα πορισθῶσι βεβαϊότερον καὶ ἀνετώτερον ἐφόδιον ἀπὸ νεότητος εἰς γῆρας τὸν θησαυρὸν τοῦ ἀρπαχθέντος. Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς ἐπεχείρησε νὰ μεταπέισῃ, ὡς καὶ μετέπεισεν, αὐτοὺς, εἰπὼν πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι νεοὶ ὄντες θέλουσι βεβαίως προβιβάσθῃ μετ' οὐ πολὺ διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς τιμῆς αὐτῶν. Εὐχαριστήσαντες τὸν ἱερέα ἀπῆλθον· καὶ ὅτε ἐσχάτως ἔτυχον προβιβάσμου εὐχαρίστησαν ἐκ νέου τὸν ἱερὸν σύμβουλον καὶ ἐνεχείρισαν αὐτῷ δύο ἐγκόλπια ἢ *φυλακτὰ*, ὅπως θεῖς ὑπὸ τὴν ἀγίαν τράπεζαν ἀγίασῃ ἢ *λειτουρηγήσῃ* αὐτά. Τούτου γενομένου ἐπὶ ὀκτῶ ἢ δέκα ἡμέρας, παρέλαβον τὰ ἐγκόλπια, καὶ μετὰ μικρὸν ἠκούσθη ὅτι ἀπήγαγον τὸν πλούσιον Ἀθηναῖον.

Ὁμολογητέον ὅτι οἱ εὐσεβεῖς οὗτοι λησταὶ εἶναι καὶ τοῦ Εὐαγγελίου εὐαγγελικώτεροι· διότι τοῦτο μὲν διδάσκει μετάνοιαν μετὰ τὴν πρᾶξιν, ἐκεῖνοι δὲ ἀντὶ τῆς βραδείας μετανοίας ἠσπᾶσθησαν τὴν πρὸ τῆς πράξεως πρόνοιαν, φροντίσαντες νὰ ὀχυρωθῶσι διὰ τῶν εὐλογιῶν τῆς ἐκκλησίας κατὰ τῶν μελλόντων διωκτῶν. Ἀλλὰ μὴ καὶ οἱ πρόγονοι ἡμῶν δὲν ἤξιον τοὺς ἀνθρώπους ἀγκυλομήτας μᾶλλον Προμηθεῖς ἢ ὀφίνοας Ἐπιμηθεῖς;

Τὴν 31 Δεκεμβρίου (12 Ἰανουαρίου 1863) συνελθόντων ἐν Παρισίοις τῶν βουλευτικῶν σωμάτων, ὁ αὐτοκράτωρ ἀπήγγειλε, κατὰ τὸ ἔθος, ἐναρκτήριον λόγον. Ὁμιλῶν δὲ περὶ τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων καὶ ἐνεργειῶν τῆς Γαλλίας, καθιέρωσεν ἰδίως παραγράφους εἰς τὰ τῆς Δακίας τῆς Σερβίας, τοῦ Μαυροβουνίου, τῆς Ἰταλίας, τῆς Κίνας, τῆς Μεξικῆς καὶ

τοῦ Ἀναμιτικοῦ κράτους, τῆς δὲ Ἑλλάδος τὸ ὄνομα λεληθῶτως πως ἀνέφερεν εἰπὼν τὰ ἑξῆς· « Κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη ἐνέτυχον τοῖς πλείστοις τῶν ἡγεμόνων, ἐπὶ δὲ τῶν συνεντεύξεων ἐγεννήθησαν φιλικαὶ σχέσεις, ἐγγυώμεναι τὴν εἰρήνην τῆς Εὐρώπης· τὴν εἰρήνην ταύτην δὲν θέλουσι διαταράξῃ τὰ ἐσχάτως ἐν Ἑλλάδι συμβάντα. »

Ἡ ἀγγλικὴ ἐφημερίς *Times* ἀναγγέλλει τὴν 2 (14) Ἰανουαρίου τὰ δύο ταῦτα· α'— ὅτι ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος ἀπέβριψεν ὀριστικῶς καὶ τὴν διὰ τοῦ Λεοπόλδου γενομένην αὐτῷ πρότασιν νὰ ἀναγορευθῇ ἡγεμὼν τῆς Ἑλλάδος· β'— ὅτι οἱ πρόκριτοι τῆς Κερκύρας δὲν συγκατατίθενται εἰς τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἔνωσιν τῆς Ἑβτανήσου.— Τὸ μὲν πρῶτον καὶ ἡμεῖς νομίζομεν βέβαιον· τὸ δεύτερον ὅμως φαίνεται ἀδέσποτον.

Ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις ἐξακολουθεῖ ἐξελέγχουσα τὰς ἐκλογάς. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι τὴν ἑβδομάδα ταύτην θέλει ἐκλέξει τὸν Πρόεδρον, τοὺς Ἀντιπροέδρους καὶ τοὺς Γραμματεῖς, καὶ ποιήσει σὺν Θεῷ ἐναρξιν τῶν τακτικῶν αὐτῆς ἐργασιῶν.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΥΒΡΙΖΟΜΕΝΟΣ. Ὅτε ὁ Ναπολέων ἐπολέμει ἐν Ἰταλίᾳ ἐτόλμησεν νὰ εἰπῶσι κατ' αὐτοῦ ἐν τῷ θεάτρῳ τὰ ἑξῆς· ὁ μὲν *Μαργουόριος* ἔλεγεν· « Si dice che tutti nemici sono Ladroni· λέγεται ὅτι ὅλοι οἱ ἐχθροὶ εἶναι κλέπται. » Ὁ δὲ Πασκύνος ἀπεκρίνετο « tutti no; ma Bonaparte (buona parte, μέγα μέρος)· ὅλοι ὄχι, ἀλλ' ὁ Βοναπάρτης. »

ΑΙΝΙΓΜΑ.

—οοο—

Μὲ χάνεις καὶ εὐρίσκομαι, ὁ χοῦς βαβαὶ μὲ σύρει
Μισῶ τὸν Δία, τοῦ Χριστοῦ πλήν εἶμαι πρῶτος φίλος.
Ἄν εἴλεπα τὰ χεῖλη σου δὲν ἦσαν, φίλε, πλήρη,
Κ' αἱ χεῖρές σου ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐκκόπτοντ' ἀριόητως
Ἄχ! λέγεις, κ' εἰς τὸν δεύτερον μὲ ὀνομάζεις φθόγγον,
Πᾶσα χαρὰ σου τὴν πηγὴν ἀπὸ ἐμὲ λαμβάνει.
Ἄλλ' ἄνευ μου μήπως χρυσοῦ θὰ εἶχες τάχα ὄγκον;
Εἶμαι γνωστὸν, καὶ ἄγνωστον μ' ἀποκαλοῦν ὡς ἰπλάνη;
Εὐθὺς ὡς τρέχεις νὰ κ' ἐγὼ εὐθὺς ἔς τὸ μέσον τρέχω,
Εἰς τοὺς ἐχθροὺς σ' εὐρίσκομαι, μεσάζω εἰς τὴν μάχην,
Τὸν χεῖμαρρόν ἐγὼ κινῶ καὶ τὴν βροχὴν συνέχω,
Καὶ ἂν χαθῶ δὲν θὰ ἴδῃς σ' τοὺς ὀφθαλμοὺς σου στάχυν.
Εὐκόλως θὰ μὲ λύσῃς

Εἰς ἄκρον ἂν τὴν προσοχὴν, ὦ φίλτατε, τηρήσῃς.

I. G. M.